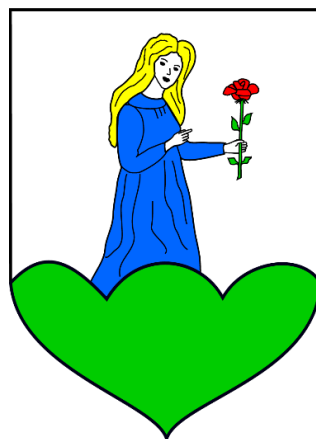

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU GMINY SUSZ NA LATA

2024-2034

Zespół autorski:

Łukasz Kowalski

Adam Boczek

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	3
1 WPROWADZENIE	5
2 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	6
2.1 SZCZEBEL MIĘDZYNARODOWY I UNII EUROPEJSKIEJ	6
2.2 SZCZEBEL KRAJOWY	8
3 INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	9
3.1 ZAWARTOŚĆ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	9
3.2 CELE I USTALENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	10
3.3 POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	20
3.3.1 SZCZEBEL REGIONALNY	21
3.3.2 SZCZEBEL LOKALNY	26
4 ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ JEGO POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	27
4.1 CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA	27
4.1.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	27
4.1.2 POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	28
4.1.3 POKRYWA GLEBOWA	29
4.1.4 BIOSFERA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	29
4.1.5 POŁOŻENIE ZLEWNIOWE, RYS HYDROGRAFICZNY ORAZ STAN WÓD	31
4.1.6 ZARYS GEOLOGICZNO-GEOMORFOLOGICZNY I STAN RZEŻBY TERENU	36
4.1.7 KOPALINY I STAN ZAGOSPODAROWANIA KOPALIN	37
4.1.8 WARUNKI KLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	37
4.1.9 KLIMAT AKUSTYCZNY I JEGO STAN	40
4.1.10 SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI I JEGO STAN	41
4.1.11 PROMIENIOWANIE ELEKROMAGNETYCZNE	42
4.1.12 ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	43
4.2 POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	46
5 ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY	47
5.1 USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY	47
5.2 PROBLEMATYKA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH	61
5.3 PROBLEMATYKA ZMIAN KLIMATYCZNYCH	63
5.4 ZAGROŻENIE SUSZĄ	66
5.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE	67
5.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI	68
6 PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	69
6.1 WSTĘP	69
6.2 FORMY OCHRONY PRZYRODY	78
6.3 ROŚLINNOŚĆ, ZWIERZĘTA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	80
6.4 LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA	82
6.5 WODY	84
6.6 POWIETRZE I KLIMAT	86
6.7 POWIERZCHNIA ZIEMI	87
6.8 KRAJOBRAZ	89
6.9 ZASOBY NATURALNE	91
6.10 ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	93
7 STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM	95
8 ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW	96
9 ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	97
10 PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	98
11 INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	99
12 INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	100

STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Susz na lata 2024-2024” (zwany dalej „Strategią”) opracowany został zgodnie z wymogami ustawowymi, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto projektowany dokument ten opiera się na wytycznych określonych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny”, 2021).

Punktem wyjścia do opracowania projektowanego dokumentu było wykonanie „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Susz”. Przeanalizowano szczegółowo najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Omówiono także szczegółowo wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Efektem końcowym przeprowadzonej diagnozy były wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT.

Głównym celem projektowanej „Strategii” było wytypowanie założeń polityki rozwoju Gminy poprzez wskazanie: wizji rozwoju lokalnego, celu głównego, celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działań i działań, a także oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników ich osiągnięcia. Zakres czasowy działań przewidzianych w „Strategii” przewiduje horyzont czasowy do 2034 roku. Zakres terytorialny obejmuje gminę miejsko-wiejską Susz, w jej obszarze geograficznym i granicach administracyjnych.

PROGNOZOWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Na potrzeby oceny oddziaływań, podjęto próbę pogrupowania i uszeregowania poszczególnych kierunków działań, pod kątem ich rodzaju, mając na uwadze przewidywany wpływ na środowisko. Spośród zadań określonych w projekcie Strategii wyróżnia się zadania inwestycyjne oraz zadania „miękkie” i nie inwestycyjne.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko zostały opracowane stosownie do stanu wiedzy współczesnej i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Uwzględniono także uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie wydane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny.

Zakładając, iż przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących, można stwierdzić, iż w większości będą pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska, będą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków i jakości życia ludzi. Działania te pozwolą osiągnąć długofalowe korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, prowadzące w efekcie do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

W związku z tym, że zadania „miękkie” i nie inwestycyjne, związane są z działaniami edukacyjnymi, informacyjnym i promocyjnymi lub organizacją, zarządzaniem oraz planowaniem, na etapie realizacji poszczególnych zadań „miękkich” i nie inwestycyjnych wyklucza się ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko.

ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Z uwagi na charakter działań proponowanych w projekcie Strategii oraz z racji braku ich znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, w tym obszary Natura 2000, nie zachodzi konieczność kompensacji przyrodniczej.

Projekt SRG zawiera ustalenia uwzględniające zasady i standardy zrównoważonego rozwoju. Nie mniej w celu eliminacji lub ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków realizacji ustaleń projektu Strategii pożądane jest podjęcie działań minimalizujących – rozdz. 8 Prognozy.

ROZWIĄZANA ALTERNATYWNE DO ZAPROPONOWANYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Nie proponuje się rozwiązań alternatywnych.

ODDZIAŁYWANIE TRANSGRANICZNE USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Nie wystąpi oddziaływanie transgraniczne.

1 WPROWADZENIE

CEL OPRACOWANIA

Celem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Susz na lata 2024-2034” (zwany w dalszej części także „projektem Strategii” lub „projektem SRG”), opracowanym w 2024 roku. Projektowany dokument określa strategiczne cele rozwoju gminy Susz w horyzoncie czasowym do 2034 roku. Strategia stanowić będzie podstawę do właściwego zarządzania gminą oraz do ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym z Unii Europejskiej. Ustalenia zawarte w projekcie SRG stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społecznego i gospodarczego. Ponadto projektowany dokument wskazuje, jakie są najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana uwaga, a tym samym cele i kierunki działań.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA

Podstawę formalno-prawną prognozy oddziaływania na środowisko stanowi: ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹.

ZAKRES OPRACOWANIA

Zakres merytoryczny prognozy oddziaływania na środowisko uwzględnia:

- Art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko do projektu Strategii, wydane przez:
 - Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Olsztynie,
 - Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Olsztynie.

¹ Publikatory poszczególnych aktów prawnych, aktualne na dzień sporządzenia Opracowania, przytoczono w spisie materiałów źródłowych.

2 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

2.1 SZCZEBEL MIĘDZYNARODOWY I UNII EUROPEJSKIEJ

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym (Unijnym) są egzekwowane poprzez transponowanie założeń, zaleceń, dyrektyw lub postanowień do odpowiednich, polskich aktów prawnych i wykonawczych (np. do ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o ochronie przyrody, ustawy Prawo wodne, itd.).

Do najważniejszych dokumentów szczebla międzynarodowego i wspólnotowego, formułujących cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektu analizowanego dokumentu, należą:

Konwencja Ramsarska – dokument sporządzony w Ramsar, 1971 r. (zmiany dokumentu w 1982 r. i 1987 r., odpowiednio: Paryż i Regina). Celem dokumentu jest ochrona i utrzymanie w stanie niezmiennym obszarów wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodnego.

Konwencja Bońska – dokument został sporządzony w Bonn w 1979 r. ratyfikowany przez Polskę w 1996 r. Celem dokumentu jest ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego. Dla ochrony tych gatunków konieczne są wspólne wysiłki wszystkich państw posiadających jurysdykcję nad obszarami, w których te zwierzęta przebywają.

Konwencja Berneńska – dokument sporządzony został w Bernie w 1979 r. i ratyfikowany przez Polskę w 1995 r. Celem dokumentu jest ochrona gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, a zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw oraz wspierania współdziałania w tym zakresie (nacisk na ochronę gatunków zagrożonych i ginących, w tym wędrownych).

Konwencja Genewska – dokument sporządzony w Genewie w 1979 r., wraz z II protokołem siarkowym (sporządzony w 1994 r. w Oslo). Z dokumentów tych wynika konieczność redukcji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza, przede wszystkim emisji SO₂, NO_x i CO₂.

Konwencja o Różnorodności Biologicznej – dokument sporządzony w 1992 r. w Rio de Janeiro i ratyfikowany przez Polskę w 1996 r. Celem Konwencji jest ochrona bioróżnorodności, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych, w tym przez odpowiedni dostęp do zasobów i odpowiedni transfer właściwych technologii, z uwzględnieniem wszystkich praw do tych zasobów i technologii, a także odpowiednie finansowanie.

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro – dokument sporządzony w 1992 r. w Rio de Janeiro i ratyfikowany przez Polskę w 1994 r. Głównym celem dokumentu jest osiągnięcie stabilizacji koncentracji w atmosferze gazów cieplarnianych na takim poziomie, który zapobiegnie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na klimat.

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto – dokument wraz z Protokołem sporządzony został 1997 r. w Kioto. Precyzuje on zadania w zakresie ograniczania antropogenicznych oddziaływań na klimat, w szczególności zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

Porozumienie Paryskie – Podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w 2015 r. w Paryżu 195 krajów przyjęło pierwsze w historii powszechne i prawnie wiążące światowe porozumienie w dziedzinie klimatu. Podpisywanie porozumienia rozpoczęło się 22 kwietnia 2016 r. Porozumienie zaczęło obowiązywać w listopadzie 2016 r. po jego ratyfikacji przez 55 państwa, które są w sumie odpowiedzialne za 55 % światowych emisji. Porozumienie Paryskie jest drugim, po Protokole w Kioto wiążącym dokumentem realizującym postulat Ramowej Konwencji Klimatycznej. W art. 2 zawarto cel Porozumienia, który zakłada intensyfikację i konieczność podejmowania solidarnych wysiłków zobowiązanych stron do zatrzymania globalnego ocieplenia. Założono następujące cele:

- cel długoterminowy: trzymanie wzrostu średniej temperatury na świecie znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej;
- dążenie do ograniczenia wzrostu temperatury do 1,5°C;

- jak najszybsze osiągnięcie w skali świata punktu zwrotnego maksymalnego poziomu emisji;
- doprowadzenia do szybkiej redukcji emisji zgodnie z najnowszymi dostępnymi informacjami naukowymi.
- zwiększenie zdolności do adaptacji do negatywnych skutków zmian klimatu,
- zapewnienie spójności przepływów finansowych.

Dyrektywy Unijne regulujące utworzenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, tzn.: a) Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, która zastąpiona została nową Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, oraz b) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.

Dyrektywa Komisji Europejskiej 91/676/EWG, wydana w 1991 r., mająca na celu zmniejszenie wysokiego stopnia zanieczyszczenia wód związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie pojawieniu się takiego zanieczyszczenia w przyszłości, co odbywa się m.in. poprzez realizację programów „naprawczych” oraz pomoc we wdrażaniu zasad dobrej praktyki rolniczej. Dyrektywy stały się podstawą stworzenia systemu obszarów stanowiących spójną funkcjonalnie sieć – Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000, umożliwiającą realizację spójnej polityki ochrony zasobów przyrodniczych na obszarze UE, tworzoną przez wyznaczone w ramach dyrektyw: ptasiej i siedliskowej obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z 23 października 2000 r. (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna), ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, celem której jest ochrona wód poprzez ustalenie zintegrowanej europejskiej polityki wodnej opartej na przejrzystych, efektywnych i spójnych ramach legislacyjnych, a ponadto uporządkowanie i koordynacja istniejącego europejskiego ustawodawstwa wodnego. Zapisy Ramowej Dyrektywy Wodnej wprowadzają system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód opracowywane zostały plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz program wodno-środowiskowy kraju.

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. Rezolucja jest programem działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Agenda 2030 ma charakter uniwersalny, a swoim zakresem obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy.

Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 – wraz z końcem 2020 roku wygasły postanowienia dotychczasowego pakietu klimatyczno-energetycznego, przyjętego przez Państwa członkowskie w 2008 r. Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 zawierają ogólnounijne założenia i cele polityki na lata 2021-2030. Aktualne cele (ramy) zakładają:

- ograniczenie o co najmniej 40 % emisję gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.),
- zwiększenie do co najmniej 32 % udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii,
- zwiększenie o co najmniej 32,5 % efektywność energetyczną.

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu, we wrześniu 2020 r. Komisja Europejska zaproponowała zwiększenie docelowego poziomu redukcji emisji gazów cieplarnianych, z uwzględnieniem emisji i pochłaniania emisji, do co najmniej 55 proc. do 2030 r. w stosunku do poziomu z 1990 r. Aktualnie trwają prace nad opracowaniem wniosków ustawodawczych, niezbędnych do realizacji zakładanych celów, a w konsekwencji przejścia UE na gospodarkę neutralną dla klimatu.²

„Europejski zielony ład” to komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, przedstawiony w Brukseli 11 grudnia 2019 r. W komunikacie tym zaktualizowano zobowiązanie Komisji do rozwiązania problemów związanych z klimatem i środowiskiem naturalnym - nowa strategia na rzecz wzrostu, przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, oszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Wśród szeregu inicjatyw, mających pomóc w osiągnięciu celów Europejskiego Zielonego Ładu znajduje się „Wspieranie zielonego finansowania i zielonych inwestycji oraz

² https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_pl

zapewnienie sprawiedliwej transformacji”. Mechanizm sprawiedliwej transformacji koncentruje się na regionach i sektorach, które najsilniej odczują skutki zmiany klimatu i degradacji środowiska ze względu na swoją zależność od paliw kopalnych i wysoko emisyjnych procesów. Środki na potrzeby tego mechanizmu będą pochodzić z budżetu UE oraz ze źródeł finansowania Grupy EBI, co pozwoli pozyskać konieczne zasoby prywatne i publiczne. Wsparcie będzie związane z promowaniem przechodzenia na działania niskoemisyjne i wspierające odporność na zmianę klimatu. Będzie ono również miało na celu ochronę obywateli i pracowników, którzy najsilniej odczują skutki transformacji.

2.2 SZCZEBEL KRAJOWY

Cele ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia projektu analizowanego dokumentu, ustanowione na szczeblu krajowym określone są przede wszystkim w następujących dokumentach:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – przyjęta w 1997 r., w Art. 5 Konstytucji RP zapisano: *Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.*

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) – jest to Program rozbudowy systemów oczyszczalni ścieków w sektorze komunalnym, którego celem jest wyeliminowanie nieoczyszczonych ścieków (ze źródeł miejskich i aglomeracji) z wód powierzchniowych. Obecnie obowiązuje **VI aktualizacja KPOŚK**, zatwierdzona przez Radę Ministrów w 2022 roku. KPOŚK zawierała listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2021-2027 i dotyczy 1524 aglomeracji o równorzędnej liczbie mieszkańców 37,1 mln), w których zlokalizowanych jest 1653 oczyszczalni ścieków komunalnych. Koszt inwestycji zgłoszonych do VI aktualizacji KPOŚK. Gmina Susz należy do aglomeracji ściekowej Susz, która swoim zasięgiem obejmuje miasto Susz oraz następujące miejscowości z terenu gminy Susz: Bałoszyce, Kamieniec, Bronowo, Ulnowo, Nipkowie, Jawty Wielkie, Lubnowy Wielkie, Dąbrówka, Emilianowo, Michałowo, Różnowo, Piotrkowo, Januszewo, Rudniki, Brusiny, Wiśniówek, Olbrachtówko, Karolewo, Adamowo, a także następujące miejscowości z terenu gminy Iława: Siemiany, Jeziorno, Szwałewo wraz z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Suszu.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 z perspektywą do roku 2030 - przyjęty w 2013 roku, jest pierwszym dokumentem strategicznym, który bezpośrednio dotyczy kwestii adaptacji do zmian klimatu. Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Ponadto określono 6 celów szczegółowych, które są spójne z kluczowymi zintegrowanymi strategiami kraju:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.
- Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do 2020 z perspektywą do 2030 – Strategia przyjęta została w 2017 roku, zastępując „Strategię Rozwoju Kraju 2020”. Cel główny „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju (...)” zakłada zrównoważony rozwój kraju, oparty o:

- I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
- II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
- III Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Polityka ekologiczna państwa 2030- przyjęta została w lipcu 2019 r., stanowi najważniejszą strategię rozwoju kraju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jej cel główny to: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Do realizacji celu głównego wytypowano trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zapobieganie ryzyku klęsk żywiołowych.

Realizacja w/w celów środowiskowych będzie wspierana przez cele horyzontalne:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

3 INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

3.1 ZAWARTOŚĆ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Susz na lata 2024-2034” (zwany dalej „Strategią”) opracowany został zgodnie z wymogami ustawowymi, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto projektowany dokument ten opiera się na wytycznych określonych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik Praktyczny”, 2021).

Punktem wyjścia do opracowania projektowanego dokumentu było wykonanie „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Susz” (zał. 2). Przeanalizowano szczegółowo najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono następujące obszary/sfery tematyczne:

- przestrzenno-środowiskowa:
 - położenie, dostępność komunikacyjna i mobilność
 - środowisko i infrastruktura,
 - kultura i dziedzictwo kulturowe,
 - sport, rekreacja i turystyka,
 - planowanie i zagospodarowanie przestrzenne,
 - bezpieczeństwo publiczne,
- społeczno-gospodarcza:
 - ludność i procesy demograficzne,
 - rolnictwo, gospodarka i rynek pracy,
 - kultura i dziedzictwo kulturowe,
 - sport, rekreacja i turystyka,
 - bezpieczeństwo publiczne,
 - polityka społeczna,
 - edukacja i kapitał społeczny,
 - finanse samorządowe.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Omówiono także szczegółowo wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Efektem końcowym przeprowadzonej diagnozy były wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT.

Głównym celem projektowanej „Strategii” (zał. 1) było wytypowanie założeń polityki rozwoju Gminy poprzez wskazanie: wizji rozwoju lokalnego, celu głównego, celów strategicznych i operacyjnych, kierunków działań i działań, a także oczekiwanych rezultatów oraz wskaźników ich osiągnięcia. Zakres czasowy działań przewidzianych w „Strategii” przewiduje horyzont czasowy do 2034 roku. Zakres terytorialny obejmuje gminę miejsko-wiejską Susz, w jej obszarze geograficznym i granicach administracyjnych.

W projektowanym dokumencie określone zostały założenia rozwoju strategicznego Gminy (rozdz. 2 projektowanego dokumentu). Fundamentem ich formułowania była zasada, że rozwój będzie realizowany w oparciu o równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, ochroną środowiska i rozwojem społecznym mieszkańców (zasada zrównoważonego rozwoju, ang. sustainable development).

3.2 CELE I USTALENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zgodnie z zapisami projektu Strategii czynnikiem mającym wpływ na kształt projektowanego dokumentu była charakterystyka i diagnoza aktualnej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Susz. Na podstawie rzetelnego i obiektywnego opisu kondycji gospodarczej i społecznej gminy, zespół ekspercki we współpracy z przedstawicielami jednostek gospodarczych i społecznych wypracował cele strategiczne, służące wzmocnieniu samorządu i poszczególnych jednostek do sprostania wyzwaniom polityki rozwojowej.

Wizja rozwoju gminy Susz winna pełnić funkcję scalającą i integrującą poszczególnych interesariuszy (odbiorców i uczestników) inicjatyw strategicznych. Stanowi ona szeroką koncepcję, pożądany obraz przyszłości gminy i jej miejsca w otoczeniu, wyrażanie intencji i aspiracji bez szczegółowego określenia sposobów i środków osiągnięcia celów. Sformułowano ją w sposób następujący:

Gmina Susz w 2034 roku jest miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, z dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną, techniczną i komunikacyjną. Dynamiczny rozwój Gminy wynika z korzystnych warunków dla biznesu, wysokiej aktywności gospodarczej i atrakcyjnej oferty inwestycyjnej. Rozwój sektora turystycznego opiera się na walorach krajobrazowych i przyrodniczych Gminy, a malownicze otoczenie sprzyja rekreacji i aktywnemu trybowi życia. Wszystkie działania uwzględniają poszanowanie środowiska naturalnego i racjonalne wykorzystanie jego zasobów.

W Rozdziale 2 projektowanej Strategii formułuje się również cel główny, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań i działania, które są powiązane ze Strategią Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

Tab. 1 Cele i kierunki działań

CEL GŁÓWNY: WZROST GOSPODARCZY I WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, ZGODNIE Z ZASADĄ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU			
ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ I POPRAWA WARUNKÓW ZAMIESZKANIA I WYPOCZYNKU			
CELE OPERACYJNE		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.1.	Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej	1.1.1.	Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym: A. Modernizacja gminne oczyszczalni ścieków w Suszu. B. Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej, w szczególności w miejscowościach Susz, Bronowo, Falknowo, Różanki, Redaki, Adamowo, Emilianowo, Różnowo. C. Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. D. Wspieranie budowy lub remontów bezodpływowych zbiorników na ścieki.
		1.1.2.	Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym: A. Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody w Suszu, Januszewie, Jawtach Małych, Redakach, Lubnowach Wielkich i Dolinie poprzez rozbudowę, przebudowę lub modernizację. B. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
		1.1.3.	Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej, w tym: A. Rozdzielenie kanalizacji ogólnodostępnej. B. Ewidencja urządzeń oraz ich budowa, przebudowa i renowacja. C. Opracowanie i wdrażanie gminnego programu gospodarowania wodami opadowymi.
		1.1.4.	Rozwój infrastruktury zaopatrzenia w gaz, w tym: A. Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci gazowej w Suszu oraz miejscowościach Susz, Adamowo, Bronowo, Michałowo. B. Wspieranie podłączeń odbiorców do sieci gazowej.

		1.1.5.	Zmiana systemu ciepłowniczego w Suszu, w tym: A. Likwidacja kotłowni węglowej. B. Budowa kotłowni gazowej lub hybrydowej.
		1.1.6.	Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej, w tym: A. Rozbudowa Głównego Punktu Zasilania w Suszu. B. Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej. C. Przebudowa linii elektroenergetycznych napowietrznych na kablowe.
		1.1.7.	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym: A. Budowa wolnostojących urządzeń i instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych. B. Zwiększenie wykorzystania urządzeń indywidualnych (mikroinstalacji OZE).
		1.1.8.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.
1.2.	Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego i poprawa jakości życia	1.2.1.	Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym: A. Modernizacja i remonty obiektów i terenów użyteczności publicznej i terenów przestrzeni publicznej, terenów zieleni. B. Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i zielono-niebieskiej infrastruktury. C. Zagospodarowanie terenów zielonych na przestrzeń użyteczności publicznej. D. Estetyzacja przestrzeni publicznej. E. Utrzymanie czystości i porządku przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych. F. Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych. G. Budowa, modernizacja i rozbudowa chodników, dróg dla pieszych i oświetlenia ulicznego. H. Stosowanie jednolitego systemu identyfikacji i informacji w Gminie. I. Usuwanie barier architektonicznych i zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych, w tym obiektów użyteczności publicznej ze szczególnymi potrzebami. J. Budowa „inteligentnych” przejść dla pieszych.
		1.2.2.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym: A. Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz obiektów użyteczności publicznej. B. Współpraca z policją i strażą pożarną, w tym organizacyjna i rzeczowa. C. Podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz utrzymania właściwego poziomu bezpieczeństwa. D. Wsparcie inicjatyw, kursów i szkoleń na rzecz pogłębiania wiedzy i umiejętności praktycznych postępowania w sytuacjach kryzysowych. E. Stworzenie mapy punktów strategicznych (m.in. schrony, ujęcia wody pitnej). F. Komunikacja prewencyjno-ratunkowa – stacje SOS do automatycznego powiadamiania służ ratunkowych.

		1.2.3.	<p>Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym, w tym:</p> <p>A. Realizacja nowych budynków lub mieszkań komunalnych/socjalnych/treningowych lub wspomaganych.</p> <p>B. Modernizacja i remonty istniejących budynków i lokali komunalnych/socjalnych/treningowych lub wspomaganych.</p> <p>C. Adaptacja budynków na cele mieszkalne.</p>
		1.2.4.	<p>Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkalnego, w tym:</p> <p>A. Stworzenie warunków do budowy budynków wielorodzinnych poprzez przystąpienie gminy Susz do istniejących i przyszłych programów wspierających budownictwo mieszkaniowe.</p> <p>B. Zapewnienie gruntów pod budowę indywidualnych garaży dla mieszkańców.</p> <p>C. Przygotowanie terenów pod budowę garaży.</p>
		1.2.5.	<p>Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym, w tym:</p> <p>A. Ustalanie jednolitych zasad zagospodarowania w zakresie parametrów i wskaźników zabudowy.</p> <p>B. Wsparcie dla działań modernizacyjnych, w tym termomodernizacyjnych.</p> <p>C. Organizacja konkursów i zachęt mających na celu poprawę estetyki obiektów i przestrzeni.</p> <p>D. Przeciwdziałanie nielegalnym formom użytkowania przestrzeni.</p> <p>E. Uporządkowanie reklam i nośników reklamowych poprzez regulacje, w tym wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.</p>
1.3.	Poprawa atrakcyjności turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej	1.3.1.	<p>Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze, w tym:</p> <p>A. Zagospodarowanie terenu przy skrzyżowaniu ul. Hławskiej z ul. Kajki na miejsce do rekreacji.</p> <p>B. Rewitalizacja plaży miejskiej w Suszu.</p> <p>C. Rozbudowa infrastruktury na plaży nad jeziorem Burgale w Bronowie.</p> <p>D. Remont alejki wokół jeziora Suskiego.</p> <p>E. Rewitalizacja parku miejskiego w Suszu.</p> <p>F. Budowa nowych fontann na Starym Mieście, w Parku im. Harcerzy Ziemi Suskiej oraz w Parku Miejskim w Suszu.</p> <p>G. Adaptacja suskiej wieży ciśnień na punkt widokowy.</p> <p>H. Budowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (pomostów, altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.).</p> <p>I. Realizacja przedsięwzięć związanych z turystyką wodną.</p> <p>J. Realizacja ścieżek i tras rowerowych oraz przedsięwzięć związanych z turystyką rowerową.</p> <p>K. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki wędkarskiej.</p> <p>L. Zagospodarowanie ogólnodostępnych miejsc do kąpieli i plaż miejskich i wiejskich (punkty biwakowe, miejsca postojowe dla kamperów, pomosty).</p> <p>M. Utworzenie i promocja szlaków rekreacyjnych w ramach wprowadzonej koncepcji Smart Village (inteligentnej wsi).</p> <p>N. Wdrożenie Programu Turystyki w Gminie Susz na lata 2025-2030.</p>
		1.3.2.	<p>Wzrost zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej, w tym:</p> <p>A. Rozbudowa bazy noclegowej.</p> <p>B. Rozwój agroturystyki.</p>

			<p>C. Rozbudowa i poprawa jakości bazy gastronomicznej, w tym wspieranie regionalnych tradycji kulinarnych.</p> <p>D. Utrzymanie we właściwym stanie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>E. Realizacja nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrznych i inne ogólnodostępne obiekty).</p>
		1.3.3.	Organizacja i promocja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.
1.4.	Rozwój przedsiębiorczości i otoczenia biznesu	1.4.1.	<p>Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w tym:</p> <p>A. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie informowania o usługach pośrednictwa zawodowego oraz ofertach pracy.</p> <p>B. Współpraca z Zespołem Szkół im. Ireny Kosmowskiej w zakresie wspierania systemu kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p> <p>C. Organizacja praktyk i staży w Urzędzie Miejskim i podległych jednostkach organizacyjnych.</p> <p>D. Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.</p>
		1.4.2.	<p>Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym:</p> <p>A. Wspieranie przedsiębiorstw i przedsiębiorców – ulgi lub zwolnienia w podatkach i opłatach lokalnych, pomoc w dostępie do terenów inwestycyjnych.</p> <p>B. Rozwijanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.</p>
		1.4.3.	<p>Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej:</p> <p>A. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.</p> <p>B. Stworzenie skonkretyzowanej i inicjującej oferty inwestycyjnej.</p> <p>C. Wspieranie i usprawnienie działalności punktu informacyjnego dla przedsiębiorców (punktu obsługi inwestora).</p> <p>D. Rozbudowa form ofert inwestycyjnych w zakresie opieki proinwestycyjnej i szkoleń z zakresu przedsiębiorczości.</p> <p>E. Udostępnienie gminnych zasobów lokalowych w celu wsparcia inicjatyw w zakresie działalności gospodarczej.</p> <p>F. Zwiększenie ilości gruntów pod rozwój przedsiębiorczości i działalność gospodarczą.</p> <p>G. Stworzenie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (przy zaangażowaniu lokalnej społeczności).</p>
		1.4.4.	Przystąpienie do Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej.
1.5.	Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego	1.5.1.	<p>Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych, w tym:</p> <p>A. Wzmocnienie produktywności gospodarstw rolnych, w tym modernizacja gospodarstw i zwiększenie zasobności i jakości sprzętu, maszyn i urządzeń rolniczych.</p> <p>B. Wspieranie wykształconych kierunków produkcji rolnej i przemysłu rolno-spożywczego.</p> <p>C. Wspieranie nowych kierunków upraw lub hodowli.</p> <p>D. Wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie.</p> <p>E. Organizacja spotkań związanych z nowoczesnymi formami działalności rolniczej.</p> <p>F. Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.</p>
		1.5.2.	<p>Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych, w tym:</p> <p>A. Wspieranie lokalnego rynku rolno-spożywczego – lokalnego przetwórstwa, handlu detalicznego prowadzonego przez rolników, sprzedaży i dostaw bezpośrednich do konsumentów.</p>

			B. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.
		1.5.3.	<p>Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego:</p> <p>A. Współdziałanie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i innymi podmiotami w zakresie organizowania bezpłatnych szkoleń dla rolników.</p> <p>B. Wsparcie realizacji Ośrodka Doradztwa Rolnictwa wraz z zagospodarowaniem terenu wystawienniczego oraz poletka doświadczalnego w strefie inwestycyjnej Gminy.</p> <p>C. Wspieranie organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność rolniczą.</p> <p>D. Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej.</p> <p>E. Promowanie innowacji w rolnictwie.</p> <p>F. Promowanie wytwórczości produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.</p> <p>G. Wspieranie rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.</p>
WZMOCNIENIE KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO			
CELE OPERACYJNE		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.1.	Kształtowanie i promowanie wartości kulturowych	2.1.1.	Poprawa warunków lokalowych Biblioteki Miejskiej w Suszu.
		2.1.2.	Wspieranie działalności instytucji kultury oraz poszerzenie oferty instytucji kultury we współpracy z sołtysami i opiekunami świetlic wiejskich.
		2.1.3.	Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń związanych z kulturą i twórczością regionalną (kół gospodyń wiejskich, twórców lub innych).
		2.1.4.	Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej dzieci, młodzieży lub dorosłych.
		2.1.5.	Organizacja i promocja cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.
		2.1.6.	Wzmocnienie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).
		2.1.7.	Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i promocyjnych.
		2.1.8.	Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.
		2.1.9.	Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.
2.2.	Poprawa jakości kształcenia i edukacji	2.2.1.	Utworzenie placówek opieki dla najmłodszych.
		2.2.2.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, kulturalnych i bibliotek.
		2.2.3.	Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.
		2.2.4.	Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.
		2.2.5.	Budowa „Zielonego Parku Rekreacji” na placu przed Szkołą Podstawową w Suszu.
		2.2.6.	Rozwój potencjału dydaktycznego, w tym: A. Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach.

			<p>B. Wsparcie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy (współpraca ze szkołą ponadpodstawową).</p> <p>C. Dookonalenie zawodowe nauczycieli.</p> <p>D. Wsparcie nauczycieli w zakresie przygotowania uczniów do zawodów, konkursów i olimpiad.</p> <p>E. Monitoring poziomu nauczania w placówkach oświatowych.</p>
		2.2.7.	Wzmocnienie kompetencji kluczowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.
		2.2.8.	Kontynuacja wsparcia rozwoju osób szczególnie uzdolnionych.
		2.2.9.	Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.
		2.2.10.	Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.
		2.2.11.	Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.
2.3.	Ograniczenie problemów społecznych	2.3.1.	Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).
		2.3.2.	Wsparcie działań instytucji pomocy społecznej.
		2.3.3.	Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.
		2.3.4.	Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez m.in. rozwój infrastruktury sportowej, miejsc aktywnego wypoczynku, tworzenie miejsc i zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych.
		2.3.5.	Identyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacji wśród dzieci i młodzieży.
		2.3.6.	Aktywizacja osób starszych i rozwój systemu opieki senioralnej, w tym: A. Włączenie do Programu Gmina Przyjazna Seniorom. B. Promocja Ogólnopolskiej Karty Seniora. C. Wspieranie działalności ośrodków wsparcia dziennego i klubów dla seniorów.
		2.3.7.	Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier architektonicznych, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.
		2.3.8.	Wsparcie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu.
		2.3.9.	Wsparcie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz ograniczenia problemów społecznych.
2.4.	Rozwój kapitału społecznego i wzrost integracji społecznej	2.4.1.	Wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.
		2.4.2.	Zwiększenie poziomu partycypacji mieszkańców w zarządzaniu Gminą, w tym: A. Tworzenie mechanizmów i narzędzi konsultacji społecznych. B. Wzrost znaczenia i dostępności e-usług i e-urzędu.

		2.4.3.	<p>Rozwój kompetencji osób dorosłych, w tym:</p> <p>A. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób dorosłych.</p> <p>B. Wspieranie reorientacji zawodowej osób poszukujących lub zmieniających pracę.</p> <p>C. Wspieranie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia.</p>
2.5.	Rozwój opieki zdrowotnej i ochrony zdrowia	2.5.1.	Dalsza modernizacja Ośrodka Zdrowia w Suszu.
		2.5.2.	Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.
		2.5.3.	Rozmieszczenie w przestrzeni publicznej defibrylatorów AED (Automatycznych Defibrylatorów Zewnętrznych), wraz ze stacjami SOS.
		2.5.4.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.
		2.5.5.	Poprawa jakości i dostępności i wspieranie rozwoju różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.
		2.5.6.	Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.
		2.5.7.	Stworzenie zachęt dla lekarzy i obsługi medycznej ze specjalizacjami do podjęcia pracy w suskim ośrodku zdrowia, w tym: <p>A. Zapewnienie profesjonalnych warunków pracy.</p> <p>B. Zapewnienie mieszkań do stałego pobytu.</p>
		2.5.8.	<p>Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, w tym:</p> <p>A. Organizacja zabaw, konkursów i imprez prozdrowotnych dla dzieci, młodzieży lub dorosłych.</p> <p>B. Organizacja obozów sportowych w partnerstwie z lokalnymi przedsiębiorcami.</p> <p>C. Wspieranie działalności klubów sportowych.</p> <p>D. Wsparcie uczniów i rodziców dzieci z klas sportowych oraz sekcji działających przy CSiR w dodatkowych formach aktywności.</p>
ROZWÓJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ I INNOWACJI CYFROWEJ WRAZ Z PROMOCJĄ GMINY			
CELE OPERACYJNE		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
3.1.	Zwiększanie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych	3.1.1.	<p>Poprawa jakości i dostępności układu komunikacyjnego, w tym:</p> <p>A. Rozbudowa dróg wojewódzkich, w tym remont nawierzchni ulic w miejscowości Susz w ciągu drogi wojewódzkiej nr 521.</p> <p>B. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 613, 515, 521 na odcinku Bronowo – Różnowo – Susz.</p> <p>C. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg powiatowych.</p> <p>D. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych.</p> <p>E. Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg wewnętrznych.</p> <p>F. Budowa nowych dróg gminnych i wewnętrznych.</p>
		3.1.2.	Modernizacja dróg transportu rolniczego.

		3.1.3.	<p>Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym:</p> <p>A. Montaż progów zwalniających na drogach gminnych.</p> <p>B. Budowa inteligentnych przejść dla pieszych, reagujących na przechodzące osoby poprzez automatyczne doświetlenie przestrzeni, po której porusza się pieszy.</p> <p>C. Przebudowa placu manewrowego przed Szkołą Podstawową w Suszu w ramach poprawy bezpieczeństwa dowożonych do szkoły dzieci.</p>
		3.1.4.	Budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów, ścieżek rowerowych, ciągów pieszych i pieszo-rowerowych i innej infrastruktury towarzyszącej).
		3.1.5.	Rozwój infrastruktury rowerowej (w tym dróg rowerowych).
		3.1.6.	<p>Zwiększenie dostępu do usług komunikacji zbiorowej, poprzez:</p> <p>A. Zwiększenie liczby przystanków autobusowych oraz modernizację przystanków istniejących.</p> <p>B. Zapewnienie mieszkańcom wsi regularnego transportu osobowego do Susza.</p>
		3.1.7.	Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.
3.2.	Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych	3.2.1.	<p>Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, w tym:</p> <p>A. Rozbudowa sieci światłowodowej.</p> <p>B. Wspieranie działań na rzecz udostępnienia innowacyjnych rozwiązań zapewniających dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, w tym technologii satelitarnych.</p>
		3.2.2.	<p>Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, w tym:</p> <p>A. Poprawa przepustowości i jakości połączeń telefonii komórkowej.</p> <p>B. Poprawa przepustowości i jakości mobilnego Internetu w technologii 4G (LTE).</p> <p>C. Wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.</p>
		3.2.3.	<p>Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu, w tym:</p> <p>A. Doskonalenie form przekazu treści portalu internetowego Urzędu Miejskiego.</p> <p>B. Zwiększenie dostępności portalu internetowego Urzędu Miejskiego, dla osób niepolskojęzycznych – wprowadzenie innych wersji językowych oraz wersji dla osób niesłyszących.</p> <p>C. Poprawa jakości portali internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji, podległych Gminie.</p> <p>D. Dalszy rozwój oraz poprawa funkcjonalności aplikacji mobilnej Gminy Susz.</p> <p>E. Rozwój i poprawa funkcjonalności Systemu Informacji Przestrzennej Gminy.</p> <p>F. Rozwój e-usług jednostek podległych np. biblioteka, Ośrodek Kultury, Szkoły, Sołectwa itp.</p>
		3.2.4.	Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.
		3.2.5.	Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.
3.3.	Aktywna promocja Gminy	3.3.1.	Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej, w oparciu o posiadane zasoby materialne (infrastruktura) i niematerialne (walory przyrodnicze).

		3.3.2.	<i>Podniesienie rangi zawodów triathlonowych i aplikowanie o Puchar Europy.</i>
		3.3.3.	<i>Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej.</i>
		3.3.4.	<i>Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.</i>
		3.3.5.	<i>Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.</i>
		3.3.6.	<i>Zawiązanie współpracy partnerstwa (gminy partnerskie) w celu wymiany kulturalnej, gospodarczej i informacyjnej.</i>
OCHRONA ŚRODOWISKA, WALORÓW PRZYRODNICZYCH ORAZ POTENCJAŁU KULTUROWEGO			
CELE OPERACYJNE		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
4.1.	<i>Świadoma i racjonalna polityka przestrzenna</i>	4.1.1.	<i>Dążenie do zwartości zabudowy: A. Koncentracja zabudowy poszczególnych miejscowości, w oparciu o dostępną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną. B. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny otwarte, wartościowe przyrodniczo i zagrożone powodzią.</i>
		4.1.2.	<i>Opracowywanie lub zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.</i>
		4.1.3.	<i>Opracowanie planu ogólnego gminy.</i>
		4.1.4.	<i>Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, w tym: A. Przeprowadzanie warsztatów, szkoleń lub spotkań. B. Zwiększanie roli partycypacji społecznej przy opracowaniu dokumentów planowania przestrzennego. C. Wprowadzenie budżetu obywatelskiego.</i>
		4.1.5.	<i>Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.</i>
		4.1.6.	<i>Kompleksowa rewitalizacja obszarów na terenie gminy i miasta Susz, zidentyfikowanych do wdrożenia działań i inicjatyw naprawczych.</i>
4.2.	<i>Zachowanie materialnych zasobów kulturowych i dziedzictwa</i>	4.2.1.	<i>Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji zabytków).</i>
		4.2.2.	<i>Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych.</i>
		4.2.3.	<i>Powiększanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym: A. Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków i Gminnej Ewidencji Obiektów Archeologicznych. B. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego. C. Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu. D. Poszukiwanie, odkrywanie i pielęgnowanie lokalności, tradycji, wierzeń, obrzędów charakterystycznych dla gminy Susz i regionu.</i>
		4.2.4.	<i>Ochrona obiektów sakralnych, w tym: A. Renowacje i właściwa ekspozycja obiektów kultu religijnego, w tym kapliczek i krzyży przydrożnych. B. Utrzymanie i bieżąca konserwacja cmentarzy.</i>

		4.2.5.	<i>Ochrona udokumentowanych stanowisk archeologicznych.</i>
4.3.	<i>Ochrona i zachowanie walorów i zasobów środowiska</i>	4.3.1.	<i>Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym: A. Ochrona ustanowionych form ochrony przyrody. B. Przeciwdziałanie fragmentacji składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy ekologicznych o randze ponadlokalnej). C. Promocja walorów przyrodniczych Gminy. D. Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych walorom przyrodniczym.</i>
		4.3.2.	<i>Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym: A. Ochrona zwartych kompleksów leśnych. B. Zwiększenie lesistości.</i>
		4.3.3.	<i>Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Bałuszycka Struga.</i>
		4.3.4.	<i>Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Osówka.</i>
		4.3.5.	<i>Racjonalne wykorzystanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.</i>
		4.3.6.	<i>Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.</i>
		4.3.7.	<i>Racjonalne wykorzystanie zasobów surowcowych.</i>
4.4.	<i>Poprawa stanu i jakości środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym</i>	4.4.1.	<i>Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, w tym: A. Zwiększenie wykorzystania indywidualnych źródeł energii odnawialnej. B. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę nisko-sprawnych kotłów na paliwa stałe na urządzenia wysokosprawne i spełniające normy. C. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii. D. Kontynuacja Programu „czyste Powietrze” oraz dołączenie do Programu „Ciepłe Mieszkanie”.</i>
		4.4.2.	<i>Rozwój klastrów energii poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym.</i>
		4.4.3.	<i>Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym: A. Budowa składowiska odpadów niebezpiecznych (azbest) w miejscowości Różanki. B. Budowa instalacji do przetwarzania odpadowych tworzyw sztucznych. C. Budowa nowego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. D. Rozbudowa istniejącego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Suszu. E. Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych. F. Eliminacja miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych. G. Selektywne zbieranie odpadów. H. Koordynowanie działań związanych z usuwaniem materiałów zawierających azbest. I. Usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej. J. Zmniejszenie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa.</i>
		4.4.4.	<i>Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym: A. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.</i>

			<p>B. Monitorowanie jakości wód.</p> <p>C. Prowadzenie kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.</p> <p>D. Budowa szczelnych zbiorników na gnojowicę lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych.</p> <p>E. Wspieranie i promocja ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.</p> <p>F. Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.</p>
		4.4.5.	<p>Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb, w tym:</p> <p>A. Eliminacja niekoncesjonowanej eksploatacji złóż.</p> <p>B. Rekultywacja terenów o niekorzystnych przekształceniach powierzchni ziemi, w tym wyrobisk.</p> <p>C. Poprawa warunków glebowych poprzez racjonalne nawożenie i stosowanie odpowiednich upraw.</p>
		4.4.6.	<p>Ograniczenie uciążliwości akustycznych, w tym:</p> <p>A. Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych.</p> <p>B. Zapobieganie potencjalnym uciążliwościom akustycznym.</p>
		4.4.7.	<p>Monitoring zanieczyszczeń środowiska i wdrożenie mechanizmów i narzędzi ograniczających działalność wpływającą na zanieczyszczanie.</p>
		4.4.8.	<p>Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:</p> <p>A. Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.</p> <p>B. Ograniczenie strat wody poprzez jej ponowne wykorzystanie do celów gospodarczych („deszczówka”, „szara woda”).</p> <p>C. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych.</p> <p>D. Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.</p> <p>E. Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.</p> <p>F. Modernizacja, remont urządzeń melioracyjnych.</p>
		4.4.9.	<p>Realizacja automatycznej stacji meteorologicznej, umożliwiającą wgląd na aktualną sytuację pogodową.</p>
		4.4.10.	<p>Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, w tym:</p> <p>A. Przeciwdziałanie dalszej zabudowie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.</p> <p>B. Analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem powodziowym i rekomendacja zmian.</p> <p>C. Wdrożenie systemu monitorowania o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytkach rolnych.</p>
		4.4.11.	<p>Edukacja ekologiczna mieszkańców, w szczególności w zakresie:</p> <p>A. Ochrony klimatu i jakości powietrza.</p> <p>B. Adaptacji do postępujących zmian klimatu, zwłaszcza przystosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych.</p> <p>C. Segregacji odpadów i szkodliwości spalania odpadów.</p>

Materiał źródłowy: Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Susz na lata 2024-2034”, stan na czerwiec 2024.

3.3 POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanej Strategii przytoczono w rozdz. 2. Projekt SRG jest ponadto powiązany z dokumentami strategicznymi i planistycznymi szczebla regionalnego i lokalnego.

3.3.1 SZCZEBEL REGIONALNY

WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Dla województwa warmińsko-mazurskiego obowiązuje aktualnie dokument pn.: „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”, przyjęty Uchwałą Nr XIV/243/20 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 18 lutego 2020 r.

Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 stanowi odpowiedź na wyzwania rozwojowe województwa warmińsko-mazurskiego, które mają za zadanie podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą omawianej Strategii jest wskazanie wyzwań, przed którymi aktualnie stoi województwo oraz celów rozwoju, które te problemy pozwolą rozwiązać.

W ramach Strategii sformułowano cel główny: „Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”, gdzie poprawa spójności powinna być osiągana w kontekstach inteligentnych specjalizacji, regionalnym i bałtyckim. W Strategii wyznaczono cele strategiczne z szeregiem celów operacyjnych. Układ celów strategicznych prezentuje się następująco:

- Kompetencje przyszłości (wyzwania rozwojowe, innowacyjność, oferta nowoczesnych usług sektora prywatnego i publicznego);
- Inteligentna produktywność (działalność gospodarcza, podmiotem celu są firmy i instytucje otoczenia biznesu);
- Kreatywna aktywność (wykorzystanie potencjału mieszkańców do wzmacniania innych zasobów regionu, w tym wzmacniania więzi społecznych);
- Mocne fundamenty.

W Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 wyznaczono następujące obszary problemowe na obszarze Województwa, tj. tzw. obszary strategicznej interwencji (OSI):

- Tygrys warmińsko-mazurski;
- MOF Olsztyna;
- MOF Elbląga;
- MOF Ełku;
- OF Wielkie Jeziora Mazurskie;
- Niebieski Zachód;
- Miasta CITTASLOW;
- EGO;
- Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- Obszary marginalizacji.

Gmina Susz zakwalifikowana została do obszaru strategicznej interwencji – Tygrys warmińsko-mazurski. Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym.

Dla gminy Susz istotne są przede wszystkim następujące cele strategiczne:

Tab. 2 Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030

CEL	OCZEKIWANE EFEKTY INTERWENCJI	OCZEKIWANA ZMIANA PRZESTRZENNA
Kompetencje przyszłości	<ul style="list-style-type: none"> - Rdzeń kompetencyjny regionu (3 główne ośrodki miejskie województwa). - Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa.
Inteligentna produktywność	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój inteligentnych specjalizacji. - Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru. - Rozszerzenie oddziaływania na obszary sąsiednie.
Kreatywna aktywność	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej. 	--
Mocne fundamenty	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie we wschodniej części. 	<ul style="list-style-type: none"> - Spójność terytorialna regionu.

Materiał źródłowy: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

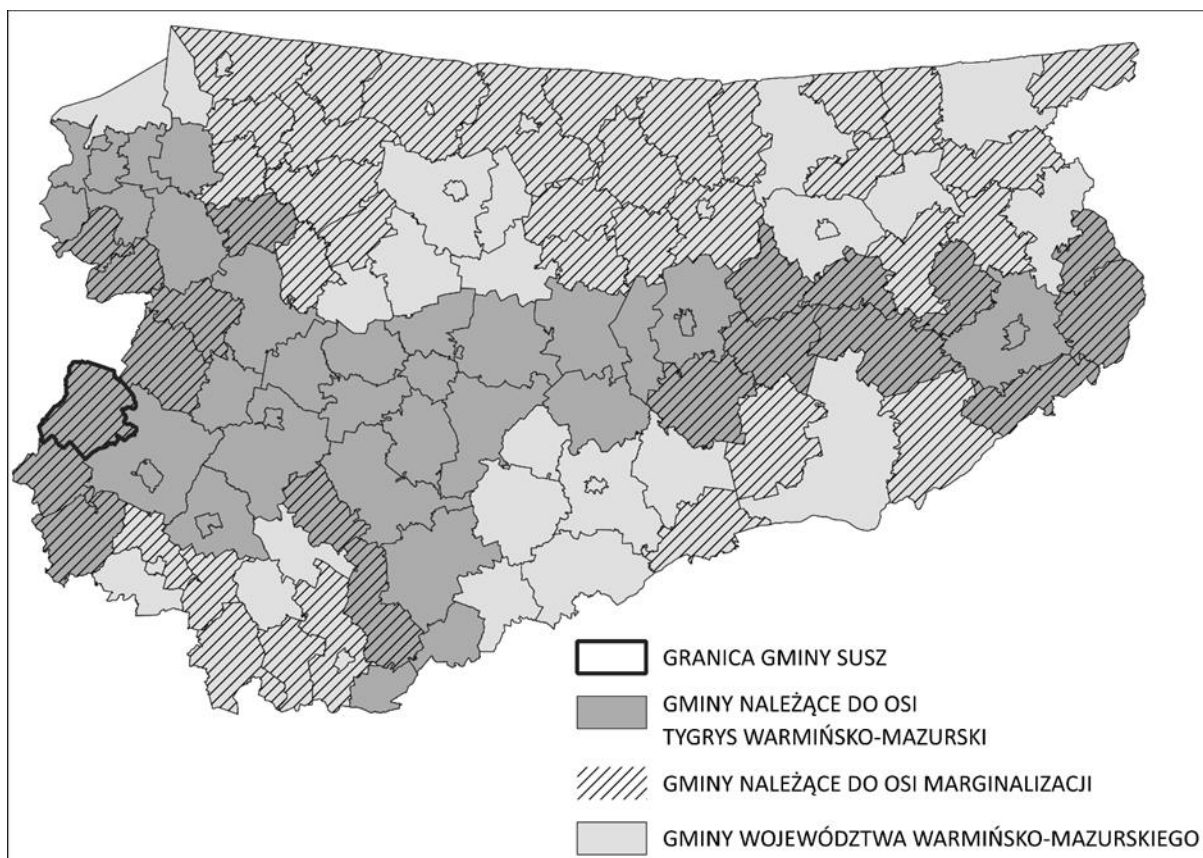
Jednocześnie gmina Susz wskazana została jako obszar strategicznej interwencji – Obszary marginalizacji. Obszary marginalizacji stanowią OSI, które spośród wyróżnionych obszarów wyludniają się najszybciej. Ponadto na terenach tych następuje powolny wzrost zamożności gmin, a jednocześnie znaczący wzrost przedsiębiorczości przy niewielkim wzroście liczby osób pracujących oraz liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W ww. gminach udział środków europejskich w stosunku do dochodów własnych jest zdecydowanie najwyższy.

Dla gminy Susz znaczenie mają przede wszystkim następujące cele strategiczne:

Tab. 3 Cele strategiczne a OSI Obszary marginalizacji – perspektywa 2030

CEL	OCZEKIWANE EFEKTY INTERWENCJI	OCZEKIWANA ZMIANA PRZESTRZENNA
Kompetencje przyszłości	<ul style="list-style-type: none"> - Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości. - Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych. - Rozwinięta e-administracja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sieć centrów rozwoju lokalnego.
Inteligentna produktywność	<ul style="list-style-type: none"> - Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu. - Przedsiębiorcze dzieci i młodzież. - Rozwinięta ekonomia społeczna. 	--
Kreatywna aktywność	<ul style="list-style-type: none"> - Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej. - Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniająca suburbanizację.
Mocne fundamenty	<ul style="list-style-type: none"> - Uzupelnione braki w zakresie infrastruktury technicznej. - Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna. - Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko. - Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> - Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś. - Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś. - Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

Materiał źródłowy: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

Ryc. 1 Gmina Susz w odniesieniu do obszarów strategicznej interwencji w województwie warmińsko-mazurskim
 Materiał źródłowy: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Warmińsko-Mazurskie 2030.

Projekt Strategii i jej ustalenia są powiązane z ustaleniami przyjętymi w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego - Warmińsko-Mazurskie 2030”, w tym także w odniesieniu czwartego celu strategicznego *Mocne fundamenty* oraz zidentyfikowanego w ramach niego celu operacyjnego *wyjątkowe środowisko przyrodnicze*. Projektowany dokument odnosi się wprost do celów wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy przyczyni się do osiągnięcia wizji rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Aktualnie obowiązujący Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto uchwałą nr XXXIX/832/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. Celem głównym obowiązującego Planu jest ład przestrzenny i zrównoważony rozwój jako podstawa kształtowania polityki przestrzennej województwa. Dla realizacji założonych celów polityki przestrzennej województwa służą przyjęte kierunki, zasady i działania zagospodarowania przestrzennego. Do głównych kierunków, zasad i działań w kontekście gminy Susz, należą m.in.:

- Tworzenie warunków dla rozwijania wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
- Osiągnięcie spójności systemu transportowego regionu w celu zwiększenia dostępności zewnętrznej i wewnętrznej oraz zmniejszenia kosztów transportu, w tym kształtowanie spójnego systemu drogowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, rozwój sieci drogowej;
- Kształtowanie spójnego systemu kolejowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa określono również rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w tym odnoszące się do gminy Susz w zakresie³:

- Infrastruktury drogowej:
 - Remont nawierzchni ulic w miejscowości Susz w ciągu drogi wojewódzkiej nr 521 (WM) Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego;

³ część z inwestycji została już zrealizowana.

- Infrastruktury technicznej:
 - Rozbudowa GPZ Susz;
 - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej;
- Ochrony środowiska:
 - Budowa składowiska odpadów niebezpiecznych (azbest) w miejscowości Różanki;
 - Budowa instalacji do przetwarzania odpadów tworzyw sztucznych;
 - Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Bałoszycka Struga w km 0+000 – 11+743;
 - Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Osówka w km 6+140 - 15+200;
 - Ochrona zasobów przyrodniczych wybranych alei województwa warmińsko-mazurskiego poprzez poprawę stanu istniejących siedlisk i wykonanie nasadzeń w ramach działań ZIELONA DROGA (WB); Ochrona i zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych pachnicy dębowej oraz siedlisk chronionych gatunków porostów w obrębie cennych przyrodniczo alei na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich województwa warmińsko-mazurskiego;
- Infrastruktury społecznej:
 - Wsparcie obszaru kultury w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego;
 - Rozwój klastrów energii w województwie warmińsko-mazurskim poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym;
- Infrastruktury komunikacyjnej:
 - Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – promocja (WB). Wykreowanie markowego produktu turystycznego Trasy Rowerowej Polski Wschodniej oraz stworzenie wizerunku województwa, jako miejsca atrakcyjnego dla turystów zainteresowanych wypoczynkiem aktywnym, zwłaszcza turystyką rowerową.

Projekt Strategii i jego ustalenia są powiązane z celami i zasadami gospodarowania przestrzenią określonymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego”. Wdrożenie ustaleń projektowanego dokumentu przyczyni się do osiągnięcia tych celów, w tym celu nadrzędnego oraz poszczególnych celów i szczegółowych. Biorąc pod uwagę sformułowaną w projekcie Strategii wizję (zob. rozdz. 3.2.) nadrzędną rolę w kreowaniu polityki rozwoju gminy Susz zajmować będzie konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2030

Dokument ten przyjęty został na mocy Uchwały Nr XXIV/382/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2021 r.

Program ochrony środowiska województwa ma na celu realizację krajowej polityki ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, zgodnie z dokumentami strategicznymi i programowymi. Dokument stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na obszarze województwa. Przeprowadzona w nim została analiza zasobów i walorów poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, ocena stanu i zagrożeń ich jakości oraz analiza stopnia wpływu człowieka na poszczególne składniki przyrody, przy analizie ich wzajemnych powiązań.

Dokument przedstawia cele w podziale na 10 obszarów interwencji, które odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska lub obszarom mającym wpływ na stan środowiska.

- 1) Ochrona klimatu i jakości powietrza.
- 2) Zagrożenia hałasem.
- 3) Pola elektromagnetyczne.
- 4) Gospodarowanie wodami.
- 5) Gospodarka wodno-ściekowa.
- 6) Zasoby geologiczne.
- 7) Gleby.
- 8) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.
- 9) Zasoby przyrodnicze.

10) Zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi.

Ustalenia projektu Strategii mogą przysłużyć się osiągnięciu celów i priorytetów zdefiniowanych w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego”.

PROGRAM OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WARMIŃSKO-MAZURSKIEJ

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na władze województwa obowiązek sporządzania programów ochrony powietrza dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych stężeń jakości powietrza. Obecnie dla obszaru województwa obowiązuje podział na strefy, a gmina Susz znajduje się w strefie warmińsko-mazurskiej.

Z racji przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych stężeń jakości powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej obowiązuje:

- „Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych”; Uchwała Nr LI/772/23 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 czerwca 2023 r..

Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej przygotowany został w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza. Dokument ten jest elementem polityki ekologicznej województwa, a zaproponowane w nim działania są zintegrowane z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla regionalnego. Cel główny Programu zdefiniowany został następująco: *Wskazanie działań naprawczych, których realizacja spowoduje poprawę jakości powietrza, co korzystnie wpłynie na zdrowie i życie mieszkańców, szczególnie uwzględniając grupę osób wrażliwych.* Program obowiązuje dla całej strefy warmińsko-mazurskiej, tj. dla wszystkich gmin położonych w jej granicach, a zatem także dla gminy Susz.

W programie ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej określone zostały przede wszystkim:

- działania niezbędne do przywrócenia standardów jakości powietrza, a w tym podstawowe kierunki działań i harmonogram rzeczowo-finansowy,
- plan działań krótkoterminowych, obejmujący m.in. identyfikację działań możliwych do podjęcia, tryb ogłaszania planu działań, środki służące ochronie wrażliwych grup ludności, zestaw zadań systemowych i ograniczających emisję oraz sposób postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia wysokimi stężeniami,
- źródła finansowania działań naprawczych,
- efektywność ekonomiczna i ekologiczna poszczególnych działań naprawczych,
- koszty zewnętrzne złej jakości powietrza,
- zadania poszczególnych jednostek publicznych i podmiotów korzystających ze środowiska.

W projektowanej myśli strategicznej dla gminy Susz uwzględniono potrzebę działań zmierzających do dalszej ochrony powietrza i rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, której przypisano wprost jeden z kierunków działań – 4.4.1.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA PRZED HAŁASEM – W ZAKRESIE DRÓG WOJEWÓDZKICH

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr XXXVIII/822/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 czerwca 2018 r. w sprawie określenia Aktualizacji „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN” określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. - w zakresie dróg wojewódzkich (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2018 poz. 3074).

Głównym celem Aktualizacji Programu jest wskazanie działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm oraz zapobieganie powstawaniu nowych rejonów konfliktów akustycznych.

W ramach niniejszego Programu opracowane zostały mapy akustyczne dla niektórych odcinków dróg wojewódzkich, nie mniej nie obejmowały one obszaru gminy Susz.

Projektowana Strategia nie wskazuje w sposób bezpośredni działań zmierzających do ochrony akustycznej. Jej ustalenia przyczynią się natomiast pośrednio do minimalizacji oddziaływań akustycznych, np. poprzez poprawę jakości i dostępności układu komunikacyjnego (działanie 3.1.1.).

3.3.2 SZCZEBEL LOKALNY

Strategia rozwoju stanowić będzie nadrzędny dokument programowo-strategiczny w gminie Susz. Wyznaczone cele i kierunki działań w projekcie procedowanej Strategii powinny być skoordynowane z wytycznymi gminnych i powiatowych dokumentów planistycznych i programowo-strategicznych, w tym zwłaszcza dotyczy to:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- programu ochrony środowiska;
- programu gospodarki niskoemisyjnej;
- założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- gminnego programu rewitalizacji.

Ponadto w rozdziale 7.3. procedowanego projektu SRG wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych względem Strategii. Odniesiono się bowiem do obszarów tematycznych z: planowania przestrzennego, energetyki, gospodarki komunalnej, ochronie i opiece nad zabytkami oraz zarządzaniem dziedzictwem, ochroną środowiska i adaptacją do zmian klimatu, transportem, polityką społeczną, rozwojem lokalnym, zarządzaniem kryzysowym, a także finansami publicznymi.

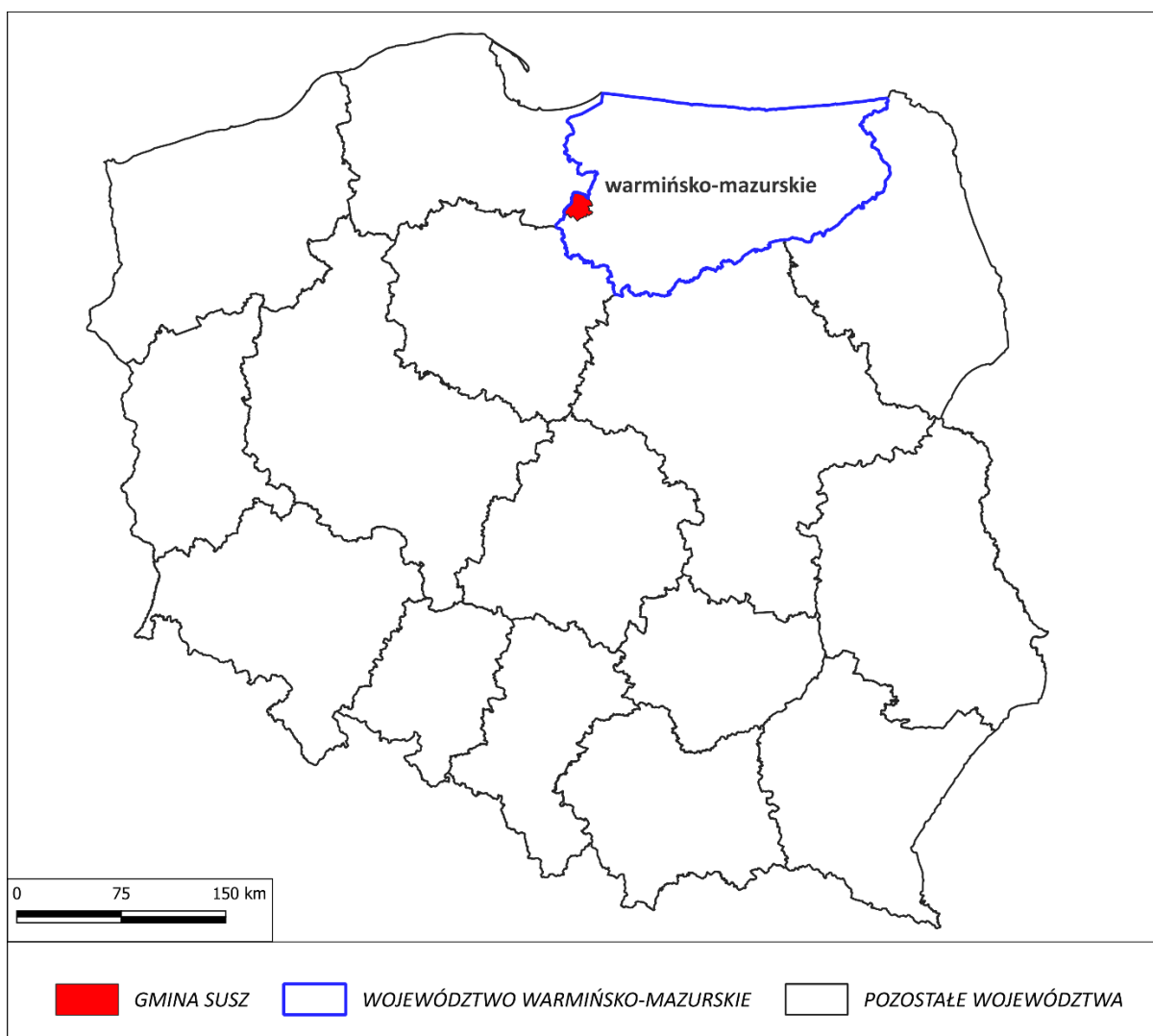
4 ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ JEGO POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

4.1 CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA

4.1.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

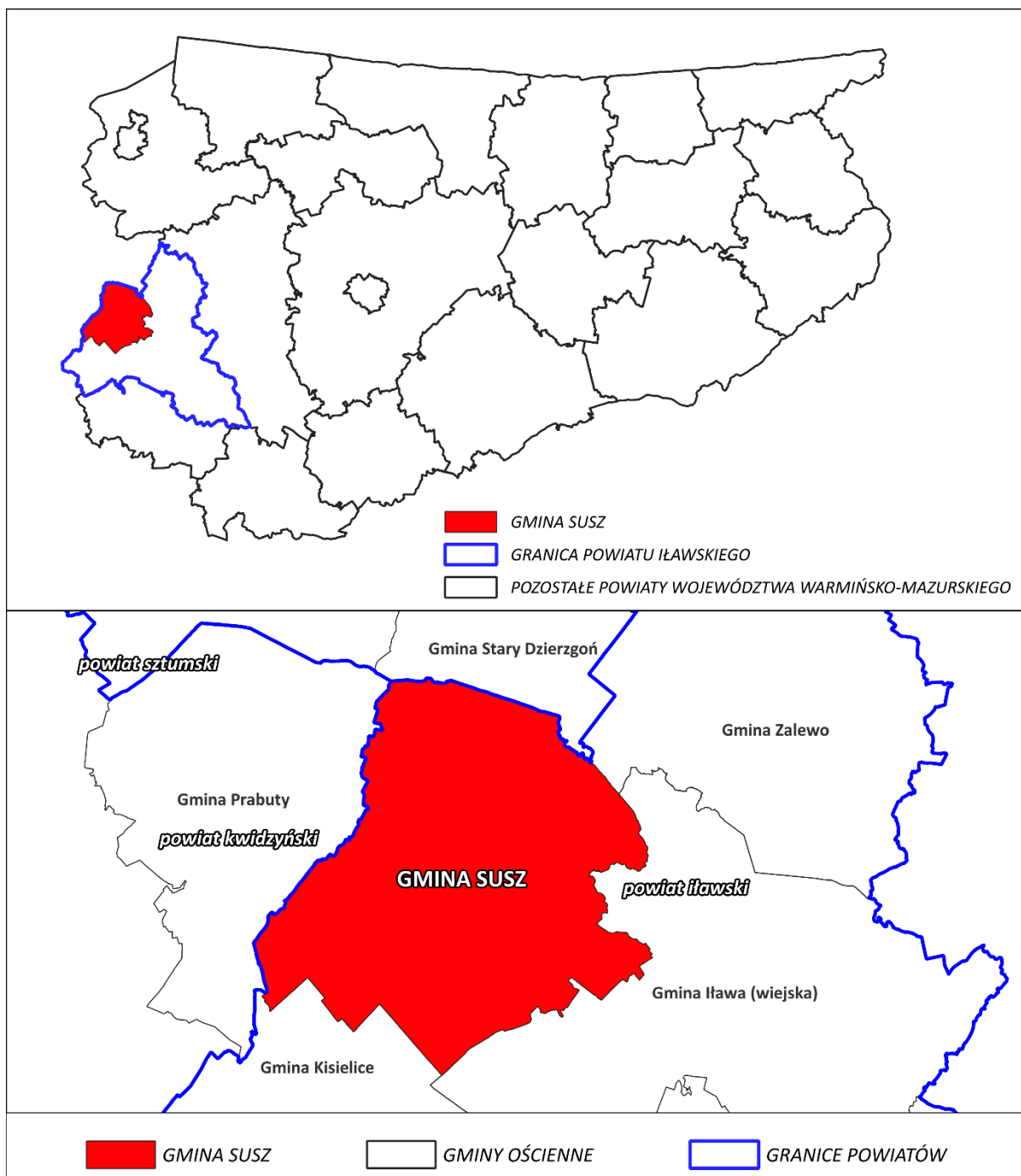
Gmina Susz jest gminą miejsko-wiejską, zajmującą powierzchnię ok. 259 km². Położona jest na terenie powiatu iławskiego, przy zachodniej granicy województwa warmińsko-mazurskiego. Gmina ta sąsiaduje od strony zachodniej i północnej z województwem pomorskim oraz graniczy:

- od strony północnej z gminą Dzierzgoń;
- od strony wschodniej z gminą Zalewo oraz Iława (wiejska);
- od strony południowej z gminą Kisielice;
- od strony zachodniej z gminą Prabuty.

Ryc. 2 Położenie administracyjne Gminy – tło krajowe

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

Ryc. 3 Położenie administracyjne Gminy – tło regionalne i lokalne

Materiał źródłowy: opracowanie własne według Państwowego Rejestru Granic.

4.1.2 POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Gmina Susz położona jest w centralnej części mezoregionu Pojezierza Iławskiego (kod: 314.90).⁴

Mezoregion Pojezierze Iławskie (314.90) jest symetrycznym odpowiednikiem Pojezierza Wschodniopomorskiego, do którego było poprzednio zaliczane. Całkowita powierzchnia Regionu wynosi ok. 4230 km² i wznosi się na wysokość od 50-60 m n.p.m. na krawędzi Doliny Wisły do ok. 140 m n.p.m. w strefach wysoczyznowych. Pojezierze to jest zasobne w liczne jeziora, wśród których największe to Jeziorak (pow. 32 km², głęb. 13 m), Jez. Drwęckie (pow. ok. 8 km², głęb. 22 m) i Dziergoń (pow. ok. 8 km², głęb. 15 m).⁵

⁴ Według regionalizacji fizycznogeograficznej J. Kondrackiego.

⁵ Materiał źródłowy: Kondracki J., 2002 r., Geografia regionalna Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

4.1.3 POKRYWA GLEBOWA

Na terenie gminy Susz występują⁶:

- A – gleby biellicowe i płowe (pseudobiellicowe);
- B – gleby brunatne właściwe;
- Bw – gleby brunatne wyługowane i kwaśne,
- D – czarne ziemie właściwe;
- Dz – czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie;
- E - gleby mułowo-torfowe;
- T – gleby torfowe i murszowo-torfowe;
- M – gleby murszowo-mineralne i murszowate.

W przeważającej części dominują tutaj gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne (Bw) oraz gleby brunatne właściwe (B). Gleby biellicowe i pseudobiellicowe występują natomiast sporadycznie. Na terenie Gminy gleby wykształciły się przede wszystkim na utworach piaszczystychi gliniastych. Na terenach położonych w bliskim otoczeniu dolin rzecznych oraz mniejszych cieków, a także w niektórych zagłębieniach terenowych wyróżnia się występowanie gleb torfowych i murszowo-torfowych (T) oraz gleb mułowo-torfowych (E).

Pod względem bonitacyjnym na terenie gminy Susz występują:

- grunty o najlepszych w skali Gminy warunkach glebowych - grunty klasy III,
- grunty o średnich warunkach glebowych - grunty klasy IVa i IVb,
- grunty o niskich lub bardzo niskich warunkach glebowych, a także grunty nieprzydatne dla rolnictwa - grunty klas V i VI.

Na terenie gminy Susz nie stwierdzono występowania najżyźniejszych kompleksów gruntów ornych, tzn. pszennych bardzo dobrych (1), ani najżyźniejszych kompleksów użytków zielonych, tzn. bardzo dobrych i dobrych (1z). Nie mniej, występują tu obszary o korzystnych warunkach agroekologicznych.

Do gruntów o relatywnie najlepszych w skali Gminy warunkach rozwoju rolnictwa zaliczono:

- kompleksy gruntów ornych pszennych dobrych (2);
- kompleksy gruntów ornych pszennych wadliwych (3);
- kompleksy gruntów ornych żytnich bardzo dobrych/pszenno-żytnich (4).

Do gruntów o umiarkowanych w skali Gminy warunkach rozwoju rolnictwa zaliczono:

- kompleksy użytków zielonych średnich (2z);
- kompleksy gruntów ornych żytnich dobrych (5);
- kompleksy gruntów ornych żytnich słabych (6);
- kompleksy gruntów ornych zbożowo-pastewnych mocnych (8).

Do gruntów o relatywnie najłagodniejszych w skali Gminy warunkach rozwoju rolnictwa zaliczono:

- kompleksy użytków zielonych słabych i bardzo słabych (3z);
- kompleksy gruntów ornych żytnich bardzo słabych/żytnio-łubinowych (7);
- kompleksy gruntów ornych zbożowo-pastewnych słabych (9).

Na terenie Gminy należy prowadzić racjonalną gospodarkę rolną, adekwatną do warunków agroekologicznych, w tym przeciwdziałać degradacji warunków glebowych, a także minimalizować przeznaczenie terenów na cele nierolnicze (zwłaszcza w obrębie kompleksów gruntów należących do chronionych klas bonitacyjnych, tzn. klasy I-III).

4.1.4 BIOSFERA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

ZASOBY LEŚNE I SZATA ROŚLINNA

Obecny charakter roślinności w gminie Susz jest wynikiem naturalnych tendencji rozwoju (gleby, klimatu, wody) oraz działalności antropogenicznych (zagospodarowanie terenu, działalność rolnicza, przekształcenia gruntów). Generalnie występują tu przede wszystkim następujące grupy roślinności:

- zbiorowiska leśne oraz zadrzewiania i zakrzewienia;

⁶ Materiał źródłowy: Mapa glebowo-rolnicza 1: 5 000, WODGIK Olsztyn/<https://atlas.warmia.mazury.pl/>

- torfowiska oraz zbiorowiska wodne;
- zbiorowiska towarzyszące polom uprawnym oraz zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe;
- zieleń urządzona;
- zbiorowiska ruderalne.

Zespoły te charakteryzują się wielogatunkowym składem roślinności oraz różnorodnością wynikającą z warunków siedliskowych, a tym samym dużym stopniem bioróżnorodności. Obszar gminy Susz w większości części zajęty jest przez grunty rolne wraz z zabudową poszczególnych miejscowości. W związku z powyższym stwierdza się, iż pod względem faunistycznym występują tutaj głównie gatunki charakterystyczne dla terenów zantropizowanych oraz użytkowanych rolniczo. Spotkać tu można przede wszystkim ptactwo pospolite, gryzonię i zwierzęta domowe. Jednocześnie należy nadmienić, iż tereny leśne występujące na obszarze Gminy są stosunkowo liczne. Sumarycznie obejmują one powierzchnię 8 625,41 ha, natomiast lesistość jest na poziomie 32,5%.

Lasy koncentrują się przede wszystkim w północno-wschodniej części Gminy. Tereny te stanowią bowiem część tzw. lasów ławskich wchodzących w skład Pojezierza Ławskiego. Ponadto znajdują się tutaj cenne jeziora, w tym zwłaszcza jez. Gaudy, które jest miejscem siedlisk wielu gatunków ptaków (w tym zagrożonych wyginięciem). W ujęciu generalnym są to obszary najcenniejsze przyrodniczo w Gminie. Wyrazem tego jest również fakt, iż w ich obrębie część terenu stanowią lasy szczególnie chronione oraz ustanowione zostały formy ochrony przyrody w postaci parku krajobrazowego, rezerwatów przyrody, Obszarów Natura 2000 (opisane szerzej w następujących rozdziałach).

Zwarte przestrzenie leśne przebiegają również wzdłuż zachodniej granicy Gminy, a także obejmują stosunkowo liczne zbiorowiska w jej centralnej części. Na terenie gminy Susz wyróżniamy przede wszystkim następujące typy siedliskowe lasu⁷: bór mieszany świeży (BMśw), bór mieszany wilgotny (BMw), bór mieszany bagienny (BMb), las mieszany świeży (LMśw), las mieszany bagienny (LMb), las mieszany wilgotny (LMw), las świeży (Lśw), las bagienny/ols (Ol), ols jesionowy (Olj).

Pośród wyżej wymienionych typów siedliskowych lasów dominują zbiorowiska lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego oraz boru mieszanego świeżego. Związane jest to z położeniem przeważającej części Gminy w obrębie moreny dennej. Pozostałe typy siedliskowe lasu występują stosunkowo nielicznie. Nie mniej należy nadmienić, iż na terenach podmokłych, zabagnionych i trudnodostępnych panują dogodne warunki do powstania lasu olszowego. Olsy ukształtowały się przede wszystkim w północno-wschodniej części Gminy, w pobliżu jez. Gaudy.

Ważną składową środowiska przyrodniczego Gminy są torfowiska. Występują w niektórych fragmentach dolin rzecznych i obniżeniach terenowych. Specyficzne warunki siedliskowe torfowisk, wynikające z dużego uwodnienia ekosystemu i dużej zawartości materii organicznej, stanowią o ich dużej roli w środowisku przyrodniczym, w tym: utrzymywaniu różnorodności gatunkowej flory i fauny oraz tworzeniu warunków jej wzrostu i rozwoju, zapewnianiu warunków siedliskowych dla rzadkich ekosystemów i gatunków, tworzeniu korzystnych warunków mikroklimatycznych, tworzeniu naturalnych barier geochemicznych w obrębie zlewni. Ponadto ważną funkcją torfowisk jest ich rola filtracyjna, czyli zatrzymywanie przemieszczających się związków biogennych. Zatrzymywanie na torfowisku migrujących związków azotu i fosforu przyczynia się do zmniejszenia zanieczyszczenia wód w wielu ciekach i większych rzekach. W okresie wezbrań wód w rzekach i przy stanach powodziowych rozległe dolinowe obszary torfowisk przejmują falę powodziową i stanowią naturalne zbiorniki retencyjne dla wód powodziowych.

Zbiorowiska wodne występują wzdłuż niektórych fragmentów cieków, w obrębie niektórych łąk wilgotnych i rzadko koszonych oraz w obrębie jezior i mniejszych wód stojących (oczka wodne i stawy). Najczęściej stanowią naturalne zbiorowiska ziołoroślowe i zaroślowe, a także szuwały. Występująca na terenie Gminy roślinność towarzyszącą użytkom rolnym jest mało zróżnicowana gatunkowo i zmienia się w cyklach produkcji rolnej. Bogatsze gatunkowo, a przede wszystkim stanowiące trwałe pokrywy zielone są łąki i pastwiska.

Zieleń urządzone obejmuje zieleń towarzyszącą obiektom sakralnym, użyteczności publicznej i cmentarzom, a także zieleń ozdobną, zieleń ozdobną wkomponowaną w istniejącą zabudowę oraz zieleń towarzyszącą terenom rekreacyjno-sportowym.

Zbiorowiska ruderalne występują w obrębie przestrzeni zurbanizowanych, m.in. w okolicach dróg, przydroży i parkingów, wokół niektórych domostw i terenów przemysłowych, w okolicach placów itd.

⁷ Materiał źródłowy: Bank Danych o Lasach, www.bdl.lasy.gov.pl.

Zbiorowiska ruderalne należą do roślin synantropijnych. Cechą tych siedlisk jest brak stabilności i wysoka zawartość związków azotu, fosforu i potasu. Wśród roślin ruderalnych dużą rolę odgrywają nitrofity (m.in. łoboda ogrodowa, rośliny krzyżowe *Cruciferae* i psiankowate *Solanaceae*, pokrzywa, malina, wierzbówka koprzyca i inne).

ŚWIAT ZWIERZĘCY

Gmina Susz charakteryzuje się niewielką gęstością zaludnienia i stopniem uprzemysłowienia oraz wysokim udziałem terenów biologicznie czynnych i zróżnicowaniem siedlisk (ekosystemy otwarte łąk i pastwisk oraz pól uprawnych, ekosystemy leśne, ekosystemy wodne i nadwodne), co warunkuje duże zróżnicowanie gatunkowe fauny. Spośród gatunków zwierząt na specjalne wyróżnienie zasługują ptaki (awifauna), w tym zwłaszcza np. orzeł bielik, orlik krzykliwy i bocian czarny, których stanowiska lęgowe znajdują się kompleksach leśnych. Awifaunę na obszarach torfowisk reprezentują m.in. żuraw, derkacz, natomiast w rejonie jezior znajdować się mogą kolonie lęgowe i miejsc gniazdowania m.in. kormoranów, czapli.

Wśród ssaków możemy spotkać na terenie Gminy przede wszystkim: łosie, jelenie, daniela, sarny, dziki i zajęce, które w lasach znajdują dogodne warunki do bytowania. Ssaki drapieżne reprezentowane są przez wilka, lisa, jenota, borsuka, kunę leśną i domową, tchórza zwyczajnego, norkę amerykańską, łasicę, gronostaja, sporadycznie rysia. Powszechnie występuje także bóbr, który stał się zwierzęciem dość często spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu. Ponadto na terenie Gminy występują liczne gatunki płazów i gadów, takie jak: żaba, jaszczurka, padalec, żmija zygzakowata, żółw błotny, zaskroniec. Spośród ryb występują m.in. ryby karpowate (płoc, leszcz, ukleja, karaś) oraz ryby okoniowate (okoń, jazgarz).

4.1.5 POŁOŻENIE ZLEWNIOWE, RYS HYDROGRAFICZNY ORAZ STAN WÓD

PODZIAŁ HYDROGRAFICZNY

Pod względem podziału hydrograficznego gmina Susz położona jest w obrębie:

- Dorzecza rzeki Wisły (I rzędu);
 - Zlewni Wisły od Drwęcy do ujścia (II rzędu),
 - Zlewni rzeki Osa (III rzędu),
 - Zlewni Drwęcy (II rzędu),
 - Zlewni Drwęcy od jez. Drwęckiego do Wli (III rzędu),
- Zlewni Zalewu Wiślanego (I rzędu);
 - Zlewni rzeki Nogat (II rzędu),
 - Zlewni rzeki Liwy (III rzędu),
 - Zlewnia rzeki Elbląg (II rzędu),
 - Zlewni Młyńskiej Dzierzgonki (III rzędu).

PODZIAŁ NA JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Gmina położona jest w zasięgu zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

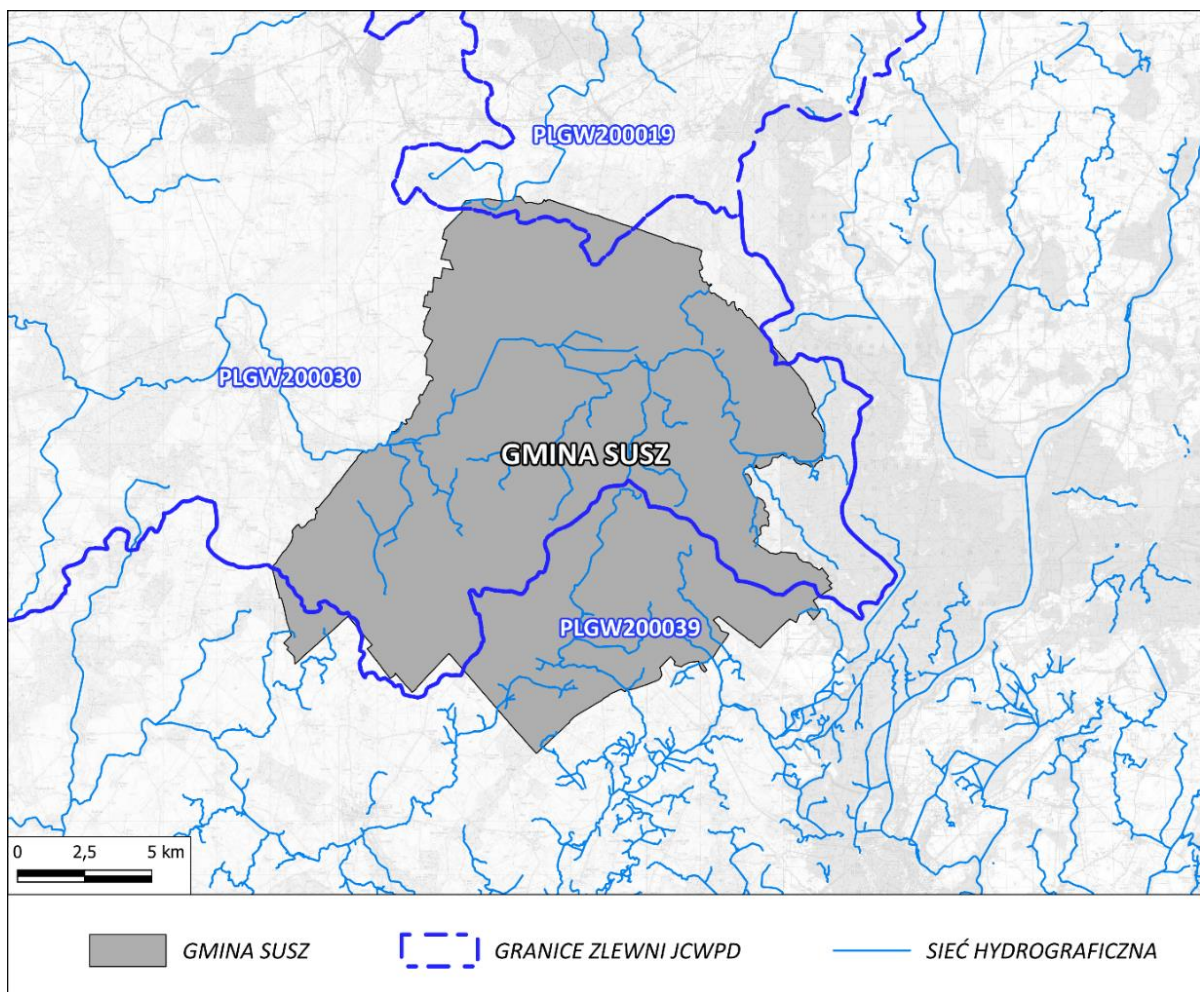
- Elbląg z Młynówką: RW20001054355;
- Gardęga do Dopływu z jez. Klasztornego: RW200010296839;
- Gaudy: LW20757;
- Piotrkowskie: LW20755;
- Suskie: LW20759;
- Januszewskie: LW20754;
- Osówka: RW200010296169;
- Grażymowskie Wsch.: LW20762;
- Liwa od Starej Liwy do dopływu z jez. Burgale: RW200011522371;
- Dopływ z Lubnów Małych: RW20001552232;
- Dopływ z jez. Klasztornego: RW2000172968499;

- Klasztorne: LW20614;
- Burgale: LW20760;
- Liwa z Dopywem z jez. Burgale do jez. Liwieniec: RW200018522533;
- Osa do jez. Trupel: RW20002029639;
- Iławka: RW200020285699;
- Bądzkie: LW20758;
- Liwa do Starej Liwy: RW20001952219.

PODZIAŁ NA JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

Gmina Susz zlokalizowana jest w zasięgu Jednolitych Części Wód Podziemnych:

- JCWPd Nr 19 (kod: PLGW200019), o łącznej powierzchni zlewni wynoszącej 3 917,83 km² (północna część Gminy);
- JCWPd Nr 30 (kod: PLGW200030), o łącznej powierzchni wynoszącej 1236,13 km² (centralna część Gminy);
- JCWPd Nr 39 (kod: PLGW200039), o łącznej powierzchni wynoszącej 7 568,16 km² (południowa część Gminy).

Ryc. 4 Położenie Gminy w stosunku do zlewni Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd)

Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych PGW.

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar gminy Susz zlokalizowany jest w obrębie Pojezierza Ławskiego i należy do zlewni rzeki Wisły i Nogatu. Sieć hydrograficzna jest stosunkowo młoda, ukształtowana w holocenie, po wycofaniu się lądolodu zlodowacenia północnego (bałtyckiego). Na zasoby wód powierzchniowych gminy Susz składają się jeziora i powiązane z nimi cieki, często łączące ze sobą jeziora doprowadzając i odprowadzając wodę.

Najważniejszą rzeką przepływającą przez teren Gminy jest Liwa, będąca prawostronnym dopływem Nogatu. Całkowita długość rzeki wynosi ok. 115 km, natomiast powierzchnia dorzecza to ok. 970 km². Inne cieki występujące w Gminie to m.in. Stara Liwa, Osówka, Gardęga, Dopływ z Ulnowa, Dopływ spod Grabowca oraz pozostałe zazwyczaj bezimienne strugi i kanały.

Na zasoby wód powierzchniowych składają się również liczne jeziora polodowcowe, wśród których największe to: Gauda, Suskie, Januszewskie, Czerwica, Kolmowo, Kawki, Czarne. Dodatkowo do wód powierzchniowych zalicza się niewielkie zbiorniki w postaci stawów hodowlanych oraz oczek wodnych. W granicach Gminy występuje system rowów i kanałów melioracyjnych, który znajduje się na terenach użytkowanych rolniczo.

WODY PODZIEMNE

WODY GRUNTOWE

W granicach gminy Susz warunki hydrogeologiczne występowania pierwszego poziomu wód gruntowych są zróżnicowane, na co wpływ ma budowa geologiczna, litologia oraz ukształtowanie powierzchni terenu. Wyróżnić można trzy zasadnicze grupy rejonów, charakteryzujących się odmiennymi warunkami występowania 1-wszego poziomu wód gruntowych:

- rejon, gdzie woda gruntowa zalega na poziomie 0-2 m p.p.t., obejmujące głównie przestrzenie den dolinnych rzek, tereny położone w pobliżu jezior i obszarów zabagnionych, ale także lokalnych obniżen i zagłębień terenowych; wody gruntowe są powiązane z rzekami, a ich wahania są zależne od opadów atmosferycznych i stanów wód w rzekach;
- rejon, gdzie woda gruntowa zalega na poziomie 2-5 m p.p.t., obejmujące niektóre fragmenty równiny sandrowej; wody gruntowe zalegają pod warstwą utworów piaszczystych i żwirowych (bardziej przepuszczalne) oraz tworzą w większości swobodny poziom wodonośny;
- rejon, gdzie woda gruntowa zalega na głębokości poniżej 5 m p.p.t., obejmują głównie przestrzenie wzniesień morenowych w centralnej i południowej części Gminy; wody gruntowe zalegają wówczas pod warstwą utworów piaszczystych lub utworów materiałów gliniastych (mniej przepuszczalne).

UŻYTKOWE POZIOMY WODONOŚNE

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaskach różnoziarnistych, nie mniej znajdują się również w otoczeniu piasków gliniastych, pospótek gliniastych, żwirów i utworów organogenicznych (torfów)⁸. Główne użytkowe poziomy wodonośne gminy Susz związane są z piętrem czwartorzędowym. Piętro to zbudowane jest z dwóch warstw wodonośnych tj.: górnej oraz dolnej.

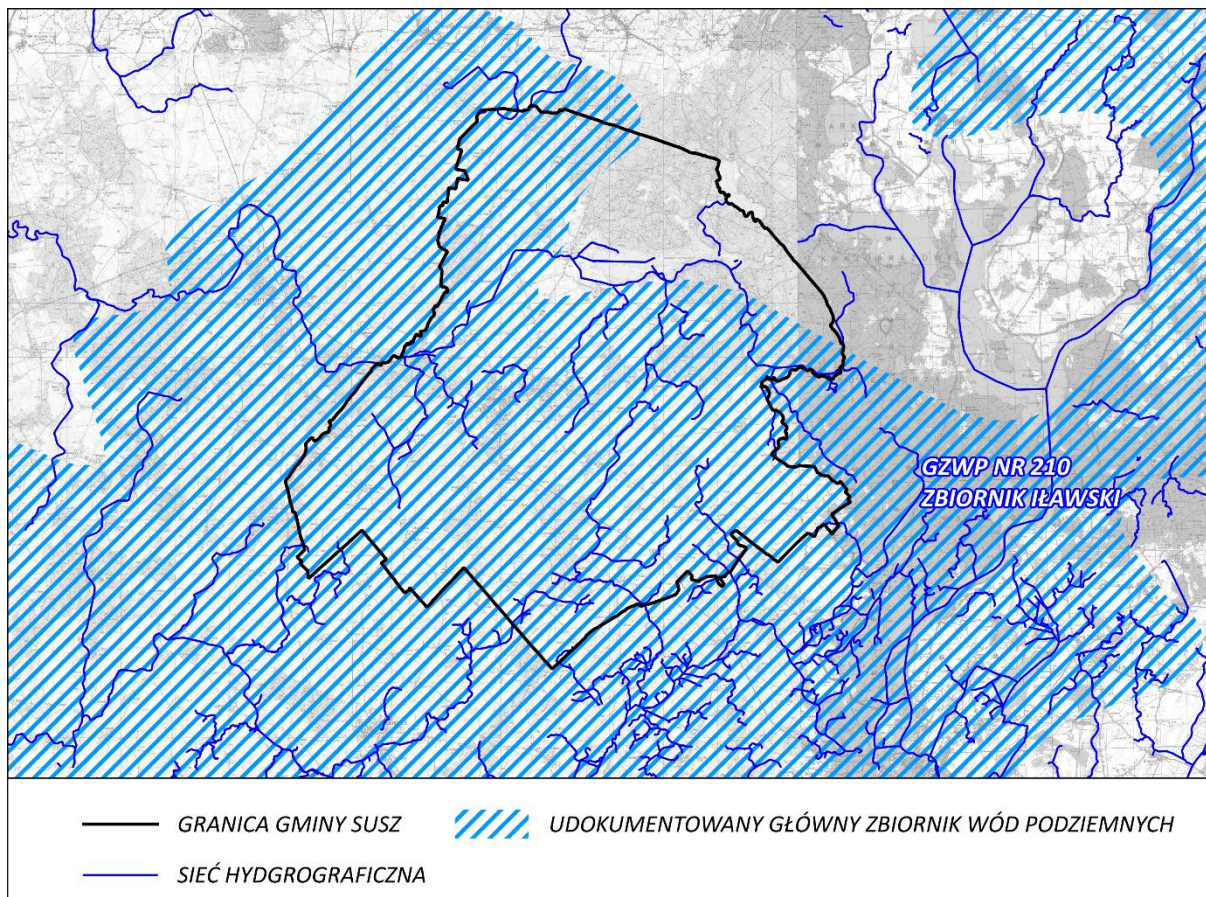
Górne piętro międzymorenowe związane jest z ostatnim zlodowaceniem Wisły, natomiast dolne piętro interglacjalne stanowi wyraźną więź hydrauliczną z górnym piętrem. Średnia miąższość piasków wodonośnych górnej warstwy wynosi 20 m. Piaski wodonośne charakteryzują się słabym wysortowaniem, przeważają średnioziarniste, natomiast w spągu warstwy drobnoziarniste. Zwierciadło wody występuje pod niewielkim ciśnieniem subartezyjskim, a miejscami jest ono swobodne. Wydajność eksploatacyjna studni na obszarze wynosi od kilkunastu do około 100 m³/h. Naturalną izolację utworów wodonośnych od powierzchni stanowi ciągły pokład glin o średniej miąższości 25 m. Górną warstwę wodonośną podściela kolejny pokład (20 m) glin ostatniego zlodowacenia, pokrywający dolną plejstoceniową warstwę piasków wodonośnych.⁹

⁸ Materiał źródłowy: Mapa hydrogeologiczna Polski 1:50 000. Arkusz Susz.

⁹ Materiał źródłowy: Objasnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1: 50 000. Arkusz Susz.

GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH

Gmina Susz położona jest w przeważającej części w zasięgu udokumentowanego **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 210 „Zbiornik Iławski”** (obejmuje centralną, południową oraz zachodnią część Gminy).

Ryc. 5 Położenie Gminy w odniesieniu do zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)

Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 210 „Zbiornik Iławski” zajmuje łącznie powierzchnię 1 159 km². Jest to zbiornik czwartorzędowy (Q), porowy, o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych ok. 117,6 tys. m³/dobę i średniej głębokości ujęć ok. 5-30 m. Poziom zbiornikowy zbudowany jest z osadów piaszczystych i piaszczysto-zwirowych stadiu pomorsko-leszczyńskiego zlodowacenia Wisły i stanowi pierwszy międzyglinowy czwartorzędowy poziom wodonośny.

GZWP nr 210 posiada dokumentację hydrologiczną, zatwierdzoną w 1998 roku¹⁰. Dla Zbiornika zaproponowano tzw. obszar szczególnej ochrony o powierzchni 155,3 km².

¹⁰ Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 216 „Zbiornik Iławski” sporządzona została w 1996 r., natomiast zatwierdzona decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 czerwca 1998 r.

JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Obszar gminy Susz położony jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku. W stosunku do jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) występujących w Gminie obowiązuje *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*¹¹, w którym określono cele środowiskowe i ryzyko ich nieosiągnięcia:

Tab. 4 Charakterystyka i ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych w Gminie

NAZWA I KOD JCWP	STATUS JCWP	STAN/POTENCJAŁ OGÓLNY JCWP	OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH
Elbląg z Młynówką (RW20001054355)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Gardęga do Dopływu z jez. Klasztornego (RW200010296839)	Silnie zmieniona część wód	Zły	Zagrożona
Gaudy (LW20757)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Piotrkowskie (LW20755)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Suskie (LW20759)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Januszewskie (LW20754)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Osówka (RW200010296169)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Grażymowskie Wsch. (LW20762)	Naturalna	Brak danych	Niezagrożona
Liwa od Starej Liwy do dopływu z jez. Burgale (RW200011522371)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Dopływ z Lubnów Małych (RW20001552232)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Dopływ z jez. Klasztornego (RW2000172968499)	Naturalna	Brak danych	Zagrożona
Klasztorne (LW20614)	Naturalna	Brak danych	Zagrożona
Burgale (LW20760)	Naturalna	Brak danych	Niezagrożona
Liwa z Dopływem z jez. Burgale do jez. Liwieńca (RW200018522533)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Osa do jez. Trupel (RW20002029639)	Silnie zmieniona część wód	Zły	Zagrożona
Iławka (RW200020285699)	Naturalna	Zły	Zagrożona
Bądzkie (LW20758)	Naturalna	Brak danych	Niezagrożona
Liwa do Starej Liwy (RW20001952219)	Naturalna	Zły	Zagrożona

Materiał źródłowy: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl/>

¹¹ Aktualnie obowiązujący Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęto w 2022 r.

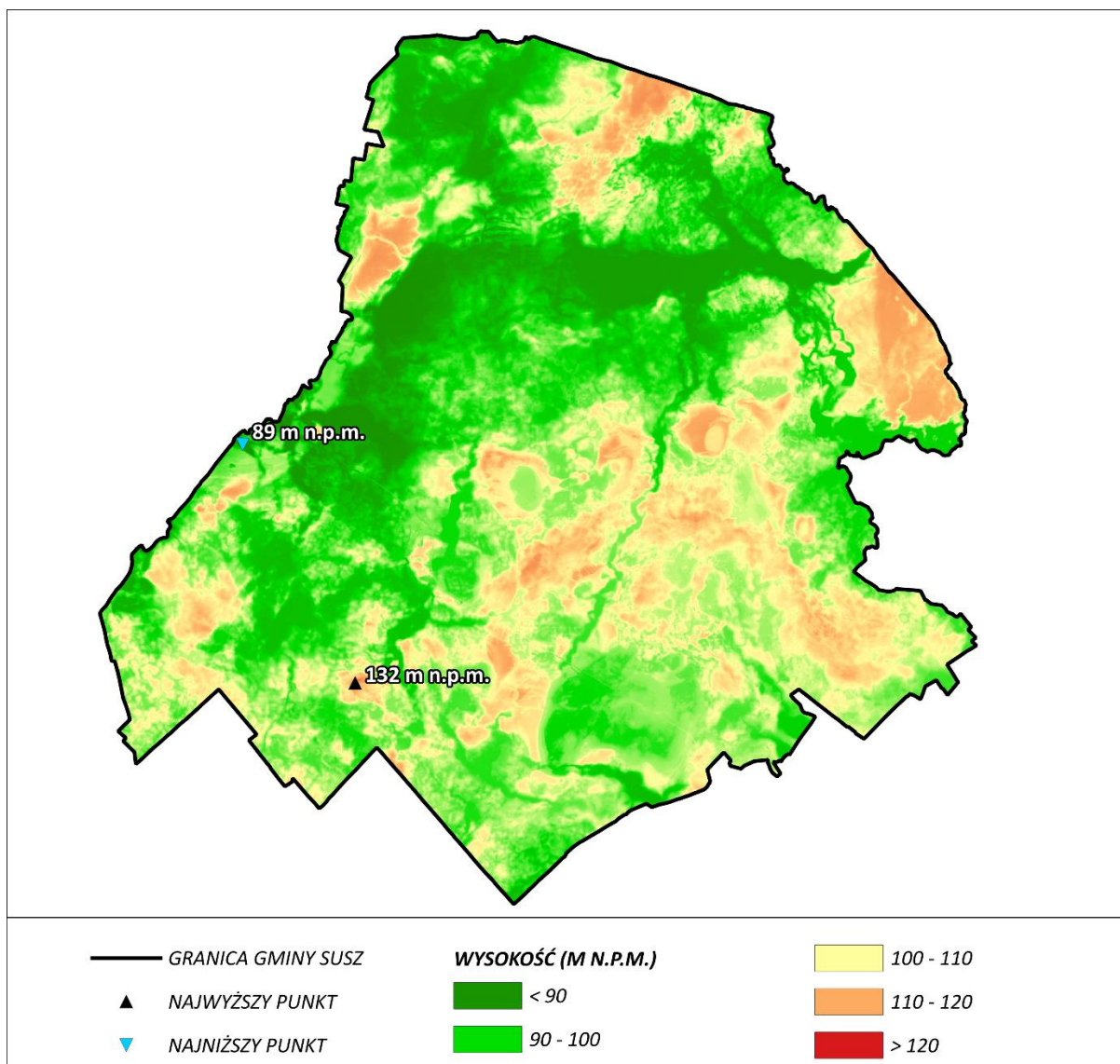
4.1.6 ZARYS GEOLOGICZNO-GEOMORFOLOGICZNY I STAN RZEŻBY TERENU

Rzeźba terenu na obszarze gminy Susz została ukształtowana głównie w wyniku procesów zachodzących w trakcie zlodowaceń plejstocenijskich oraz podczas późniejszych procesów holocenijskich. Gmina znajduje się przy południowej granicy zasięgu fazy pomorskiej zlodowacenia Wisły. Część form geomorfologicznych pochodzenia glacialnego została zdenudowana na skutek działalności czynników zewnętrznych.

Najwyższy punkt na terenie Gminy znajduje się w pobliżu miejscowości Bałoszyce na lokalnym wzniesieniu kemowym i wznosi się na wysokość ok. 132 m n.p.m. Najniższy położony punkt z kolei znajduje się w zachodniej części Gminy, w bliskim sąsiedztwie doliny Liwy w lokalnym zagłębieniu terenowym (ok. 89 m n.p.m.). W ujęciu generalnym Gminy deniwelacje nie przekraczają zazwyczaj kilku metrów, natomiast maksymalna różnica wysokości wynosi ok. 43 m.

Z uwagi na stosunkowo niewielkie różnice w wysokościach względnych występujących na terenie Gminy oraz niewielkie spadki stwierdzono, iż rzeźba terenu nie jest szczególnie urozmaicona, nie mniej występują tutaj niektóre pozostałości form pochodzenia glacialnego. Gmina w przeważającej części położona jest na falistej morenie dennej oraz równinie sandrowej, gdzie spadki terenowe rzadko przekraczają 5°.

Obszary o najwyższych spadkach (powyżej 10°) występują miejscowo i są zlokalizowane głównie w sąsiedztwie dolin rzecznych oraz w rejonie lokalnych form geomorfologicznych pochodzenia glacialnego (pagórki, skarpy dolin rzecznych, stoki kemów i ozów).

Ryc. 6 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Susz

Materiał źródłowy: Numeryczny Model Terenu (NMT) pobrany z serwisu geoportal.gov.pl.

W ujęciu generalnym na terenie Gminy wyróżniamy:

- doliny rzeczne, w tym najważniejszą w skali Gminy dolinę rzeki Liwy, będącą prawostronnym dopływem Nogatu. Tereny położone w obrębie dolin rzecznych zajęte są głównie przez utwory piaszczyste oraz organogeniczne (torfy);
- tereny falistej moreny dennej, obejmujące swym zasięgiem przeważającą część Gminy. Moreny denne zbudowane są tutaj przede wszystkim z utworów trudno-przepuszczalnych tj. glin zwałowych. Obszar ten stanowią przede wszystkim przestrzenie rolnicze;
- równiny sandrowe, obejmują swym zasięgiem północno-wschodnią część Gminy. Tereny te zbudowane są przede wszystkim z utworów piaszczystych różnej frakcji i zajęte są głównie przez zwarty drzewostan leśny;
- zespoły kemów – występują w rozproszeniu w różnych fragmentach Gminy. Pagórki te zbudowane są z piasków, mułków oraz glin zwałowych;
- fragmenty ozów – występują lokalnie na niektórych odcinkach wschodniej części Gminy. Formy te zbudowane są głównie z piasków i żwirów;
- równiny torfowe, obejmujące tereny z płytko położoną pierwszą warstwą wód podziemnych. Występują one głównie na terenach w bliskim sąsiedztwie doliny rzeki Liwy oraz jej dopływów, a także w obrębie lokalnych zagłębień terenowych gdzie stale lub okresowo może gromadzić się woda.¹²

4.1.7 KOPALINY I STAN ZAGOSPODAROWANIA KOPALIN

Na terenie Gminy aktualnie znajdują się następujące, udokumentowane złoża kopalin¹³:

Tab. 5 Wykaz udokumentowanych złóż kopalin na terenie Gminy

KOD (ID)	NAZWA ZŁOŻA	KOPALINA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	POWIERZCHNIA [HA]
IB 2165	Lipowo Duże	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploatacja złoża zaniechana	2 374
IB 6603	Lipowo II	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane wstępnie	25 312

Materiał źródłowy: System ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS”.

Aktualnie (stan na czerwiec 2024 r.) **złoża udokumentowanych kopalin nie są eksploatowane** (nie występują obszary i tereny górnicze).

4.1.8 WARUNKI KLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

REGIONALIZACJA KLIMATYCZNA

Pod względem regionalizacji klimatycznej Polski obszar gminy Susz położony jest na granicy dwóch regionów klimatycznych: **regionu klimatycznego nr 4 (Dolnej Wisły) oraz regionu nr 10 (Zachodnio-mazurski)**.

Region klimatyczny nr 4 (Dolnej Wisły) wykazuje wyraźne różnice warunków klimatycznych w porównaniu do terenów usytuowanych na zachód oraz na wschód od niego. Specyfiką stosunków pogodowych wspomnianego regionu jest m.in. stosunkowo częste występowanie pogody chłodnej z dużym zachmurzeniem bez opadu. Dni tych w przeciągu roku jest około 9. Ponadto w porównaniu do innych regionów klimatycznych odznacza się on znaczną frekwencją występowania pogody przymrozkowej bardzo chłodnej, z dużym zachmurzeniem bez opadu. Dni z wyżej opisaną pogodą w przeciągu roku jest około 7. Mniej liczne są dni zimne oraz pogodne bez opadu.

Region klimatyczny nr 10 (Zachodniomazurski) swym zasięgiem obejmuje, zachodnią część Pojezierza Mazurskiego. Od regionów klimatycznych leżących na północy i południu oddzielają go granice o znacznej

¹² Materiał źródłowy: Mapa glebowo-rolnicza 1: 5 000, WODGIK Olsztyn oraz Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1:50 000, Państwowy Instytut Geologiczny (PIG).

¹³ Materiał źródłowy: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na 31.XII.2022 r., 2023, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa oraz systemu ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS”, <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>.

ostrości. Znacznie słabiej zaznacza się granica wschodnia i zachodnia regionu. Świadczy to o pewnym podobieństwie stosunków klimatycznych występujących w regionie IX i X. W przypadku regionu Zachodniomazurskiego nie notuje się występowania skrajnych, w porównaniu z innymi regionami, wartości liczby dni z niektórymi typami pogody. Na uwagę zasługuje większa częstość występowania dni umiarkowanie ciepłych z dużym zachmurzeniem ogólnym nieba i opadem atmosferycznym. Średnio w roku z tym typem pogody jest prawie 30 dni.¹⁴

LOKALNE WARUNKI KLIMATYCZNE

Lokalne warunki klimatyczne uzależnione są od różnych czynników, m.in.: rzeźby terenu, występowania lasów i innych zbiorowisk roślinnych, wód powierzchniowych, podmokłych zagłębień terenowych itp. Większość obszaru Gminy odznacza się dobrym przewietrzaniem i znacznym nasłonecznieniem. Mniejszym nasłonecznieniem charakteryzują się tereny lasów, zboczy wysoczyznowych o ekspozycji północnej i zagłębienia terenowe. Część terenów Gminy to obszary łąk i pastwisk występujących zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych. Występuje tu większa niż na terenach zurbanizowanych, czy ornych wilgotność powietrza. Na terenach zurbanizowanych w stosunku do terenów otwartych zanotować można m.in. niższą wilgotność powietrza, wyższe dobowe i roczne amplitudy temperatur (lokalna miejska wyspa ciepła).

Podstawowe dane meteorologiczne dla regionu Gminy przedstawiono w tabeli:

Tab. 6 Podstawowe dane meteorologiczne dla regionu gminy Susz

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Temperatura średnia rok	(8,0)°C – (9,0)°C
Temperatura średnia styczeń	(-2,0)°C – (-1,0)°C
Temperatura średnia lipiec	(18,0)°C – (19,0)°C
Temperatura średnia zima	(-1,0)°C – (0,0)°C
Temperatura średnia wiosna	(7,0)°C – (8,0)°C
Temperatura średnia lato	(17,0)°C – (18,0)°C
Temperatura średnia jesień	(8,0)°C – (9,0)°C
Suma opadu rok	600 – 700 mm
Suma opadu zima	100 – 120 mm
Suma opadu wiosna	< 120 mm
Suma opadu lato	200 – 225 mm
Suma opadu jesień	160 – 180 mm
Usłonecznienie sumaryczne rok	1600 – 1700 h
Usłonecznienie sumaryczne zima	120 – 160 h
Usłonecznienie sumaryczne wiosna	> 600 h
Usłonecznienie sumaryczne lato	700 – 750 h
Usłonecznienie sumaryczne jesień	300 – 320 h
Zachmurzenie średnie rok	4,75-5,0/8
Zachmurzenie średnie zima	5,5-5,75/8
Zachmurzenie średnie wiosna	4,25-4,5/8
Zachmurzenie średnie lato	4,0-4,25/8
Zachmurzenie średnie jesień	4,75-5,0/8
Średnia liczba dni z prędkościami wiatru powyżej progów zagrożeń meteorologicznych	4 – 6 dni

¹⁴ Materiał źródłowy: Woś A., 1993, Klimat Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Średnia roczna liczba dni z burzą	20 – 25 dni
Średnia roczna liczba dni z gradem	2 – 3 dni
Średnia roczna liczba dni z mgłą	20 - 40 dni
Średnia roczna liczba dni z sadzią	5 – 10 dni
Średnia roczna liczba dni z gołoledzią	3 – 6 dni

Materiał źródłowy: Dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW).

JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Badania jakościowe powietrza atmosferycznego wykonywane są na poziomie regionalnym. Dla województwa warmińsko-mazurskiego badania odbywają się w odniesieniu do trzech stref:

- miasto Olsztyn (PL 2801);
- miasto Elbląg (PL 2802);
- strefa warmińsko-mazurska (PL 2803)¹⁵, w której znajduje się gmina Susz.

Dla każdej strefy przeprowadza się ocenę jakości powietrza uwzględniając wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu¹⁶. Ocenie jakości powietrza w strefach służą wyniki pomiarów ze stacji automatycznych i manualnych (stacje zlokalizowane są poza granicami Gminy).

Wyniki badań jakości powietrza atmosferycznego w strefie warmińsko-mazurskiej są następujące:

Tab. 7 Jakość powietrza atmosferycznego w strefie warmińsko-mazurskiej w 2023 r.

KRYTERIA USTALONE POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA LUDZI														
NAZWA STREFY	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY													
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5} ¹⁾	PM _{2,5} ²⁾	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃ ³⁾	O ₃ ⁴⁾
STREFA WARMIŃSKO-MAZURSKA	A	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C	A	D2
KRYTERIA USTALONE POD KĄTEM OCHRONY ROŚLIN														
NAZWA STREFY	SYMBOL KLASY WYNIKOWEJ DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ DLA OBSZARU CAŁEJ STREFY													
	SO ₂	NO _x	O ₃ (AOT4) poziom docelowy	O ₃ (AOT4) poziom celu długoterminowego										
STREFA WARMIŃSKO-MAZURSKA	A	A	A	D2										
<p>Objaśnienia:</p> <p>¹⁾ - wg poziomu dopuszczalnego</p> <p>²⁾ - wg poziomu dopuszczalnego faza II</p> <p>³⁾ - wg poziomu celu docelowego</p> <p>⁴⁾ - wg poziomu celu długoterminowego</p> <p>A – stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych</p> <p>C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziom dopuszczalny powiększone o margines tolerancji w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziom dopuszczalny i poziom docelowy</p> <p>C1 – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny fazy I</p> <p>D1 i D2 – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego</p> <p>poziom dopuszczalny – jest to poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym terminie i który po tym terminie nie powinien być przekraczany; poziom dopuszczalny jest standardem jakości powietrza,</p> <p>poziom docelowy – jest to poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych; poziom ten ustala się w celu unikania, zapobiegania lub ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość,</p>														

¹⁵ Wyniki pomiarów regionalnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego są cyklicznie (rokrocznie lub okresowo, np. w okresie pięcioletnim) przeprowadzane i publikowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.

¹⁶ Ocenę jakości powietrza przeprowadza się według:

– kryteriów dotyczących ochrony zdrowia ludzi, dla wskaźników: dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, ołów w pyłe Pb (PM₁₀), arsen w pyłe As (PM₁₀), kadm w pyłe Cd (PM₁₀), nikiel w pyłe Ni (PM₁₀), benzo(a)piren w pyłe B(a)P (PM₁₀), ozon O₃;

– kryteriów określonych w celu ochrony roślin, dla wskaźników: dwutlenek siarki SO₂, tlenek azotu NO_x, ozon O₃ określony współczynnikiem AOT40.

poziom celu długoterminowego – jest to poziom substancji, poniżej którego, zgodnie ze stanem współczesnej wiedzy, bezpośredni szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość jest mało prawdopodobny; poziom ten ma być osiągnięty w długim okresie czasu, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie może być osiągnięty za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych.

Materiał źródłowy: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport wojewódzki za rok 2023, GIOŚ, 2024.

- Zgodnie z powyższym, na podstawie badań za 2023 r., w strefie warmińsko-mazurskiej stwierdzono:
- przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM_{10} (kryterium – ochrona zdrowia),
 - przekroczenia poziomów celów długoterminowych ozonu (kryteria – ochrony roślin i zdrowia).

Należy podkreślić, że powyższe wyniki odnoszą się do całej strefy warmińsko-mazurskiej, mają wymiar regionalny i nie świadczą bezpośrednio o jakości powietrza w Gminie (brak w jej granicach punktów monitoringu).

Na terenie Gminy okresowo i lokalnie mogą występować sytuacje zwiększonego stężenia substancji zanieczyszczających. W sezonie grzewczym mogą nasilać się emisje z tzw. „niskich” źródeł sektora bytowego powstałe na skutek spalania paliw różnej jakości (nierzadko spalania odpadów). Na okresowe zwiększenie stężeń substancji zanieczyszczających narażone są zwłaszcza zwarte tereny mieszkaniowe, zaopatrywane są w ciepło z kotłów węglowych.

Na podstawie danych monitoringowych GIOŚ stwierdza się, że na terenie gminy Susz w 2023 r.:

- nie odnotowano przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM_{10} ,
- nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM_{10} oraz $PM_{2,5}$,
- odnotowano przekroczenia poziomów celów długoterminowych ozonu (kryteria – ochrony zdrowia i roślin).

4.1.9 KLIMAT AKUSTYCZNY I JEGO STAN

Obowiązujące przepisy prawne określają, że źródłem informacji o hałasie w środowisku jest przede wszystkim Państwowy Monitoring Środowiska (PMS). Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

W ramach niniejszego Programu opracowane zostały mapy akustyczne dla niektórych odcinków dróg wojewódzkich, nie mniej nie obejmowały one obszaru gminy Susz.¹⁷

Najważniejszymi, potencjalnymi źródłami pogarszania klimatu akustycznego w Gminie są:

- **hałas komunikacyjny (drogowy i kolejowy)** – oddziałujący w coraz większym stopniu na środowisko i zdrowie ludności, z uwagi na sukcesywny wzrost liczby środków transportu. Hałas ten powodowany jest ruch pojazdów silnikowych poruszających się po drogach, zwłaszcza po drogach charakteryzujących się największym nasileniem ruchu drogowego w Gminie, tzn. dróg wojewódzkich nr 515, 520 i 521, ze stosunkowo wysokim udziałem pojazdów ciężkich. W zdecydowanie mniejszym stopniu jakość klimatu akustycznego pogarszają drogi powiatowe i gminne. Źródłem hałasu jest również przebiegająca linia kolejowa nr 9, z której realizowane są połączenia o znaczeniu krajowym i regionalnym.
- **hałas przemysłowy, usługowy i komunalny** – powoduje go przede wszystkim praca maszyn i instalacji wykorzystywanych w działalności produkcyjnej (m.in. instalacje wentylacji ogólnej, odpylania i odwirowania, sprężarki, chłodnie, maszyny tartaczne, maszyny stolarskie, maszyny do plastycznej obróbki metalu, maszyny budowlane, węzły betoniarские, sieczkarnie, specjalistyczne linie technologiczne, transport wewnątrzzakładowy, urządzenia nagłaśniające). Na terenie Gminy znajdują się zakłady świadczące usługi remontowo-budowlane, przedsiębiorstwa zajmujące się profesjonalną obróbką drewna, warsztaty samochodowe, mogące stanowić potencjalne źródło pogarszania klimatu akustycznego. Ponadto źródłem hałasu mogą być także restauracje, kluby i inne obiekty realizujące funkcje gastronomiczno-rozrywkowe. Nie mniej warto zaznaczyć, że w Gminie nie występują szczególnie istotne źródła hałasu pochodzenia przemysłowego, usługowego lub komunalnego, które w sposób znaczący oddziaływałyby na klimat akustyczny.

¹⁷ Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XXXVIII/822/18 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 czerwca 2018 r. w sprawie określenia Aktualizacji „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami L_{DWN} i L_N ” określonego uchwałą Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. - w zakresie dróg wojewódzkich (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2018 poz. 3074).

- **hałas rolniczy** – pochodzący z działalności rolniczej, powoduje go przede wszystkim praca maszyn rolniczych, które stanowią jedynie lokalne i okresowe uciążliwości akustyczne.

Celem właściwego kształtowania akustycznych warunków życia ludności lub przynajmniej nie pogarszania stanu istniejącego, zasadnym byłoby prowadzenie działań polegających na:

- lokalizacji nowych terenów wymagających ochrony akustycznej w takiej odległości od źródeł hałasu, która gwarantuje zachowanie na tych terenach dopuszczalnych poziomów hałasu lub w odległości mniejszej, przy zastosowaniu skutecznych środków ograniczających emisję hałasu co najmniej do poziomów dopuszczalnych (np. nasadzenia zieleni izolacyjnej, ekrany akustyczne),
- lokalizacji uciążliwych pod względem hałasu zakładów produkcyjnych i usługowych w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej i innej chronionej akustycznie,
- poprawie nawierzchni dróg,
- rozwój ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych oraz promocja alternatywnych środków transportu.

Poziomy hałasu w środowisku powinny spełniać dopuszczalne normy, które reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Rozporządzenie odnosi się do poszczególnych grup źródeł hałasu i dopuszczalnych poziomów hałasu dla pory dziennej i pory nocnej, względem poszczególnych rodzajów terenów:

Tab. 8 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku dla wybranych rodzajów terenu w odniesieniu do źródeł hałasu, wyrażone wskaźnikami LAeq D i LAeq N, mającymi zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

RODZAJ TERENU	DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU			
	DROGI LUB LINIE KOLEJOWE		POZOSTAŁE OBIEKTY I DZIAŁALNOŚĆ BĘDĄCA ŹRÓDŁEM HAŁASU	
	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży Tereny domów opieki społecznej Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego Tereny zabudowy zagrodowej Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j.Dz U.2014 poz. 112).

4.1.10 SYSTEM GOSPODARKI ODPADAMI I JEGO STAN

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto, zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów;
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpisu dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy w miejscowości Różanki funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych wraz z bioreaktorem oraz instalacją mechaniczno-biologicznego przetwarzania. Warto podkreślić, iż w Suszu funkcjonowało przed laty składowisko odpadów komunalnych, które zostało następnie zamknięte i zrehabilitowane.

Ponadto w Gminie znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który funkcjonuje na terenie Zakładu Usług Komunalnych przy ul. Kajki 9 w Suszu.

Tab. 9 Odpady komunalne odebrane z terenu gminy Susz w 2022 roku

KOD ODPADÓW	RODZAJ ODEBRANYCH ODPADÓW	MASA ODEBRANYCH ODPADÓW (Mg)
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1 853,96
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	323,86
15 01 07	Opakowania ze szkła	242,78
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	99,8
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	493,16
Razem: 3 013,56 Mg		

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Ponadto w 2022 roku osiągnięty został wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych (30,26%).¹⁸

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami w granicach Gminy określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku.¹⁹

4.1.11 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Promieniowanie elektroenergetyczne to emisja zaburzenia energetycznego wywołanego przez przepływ prądu elektrycznego lub zmianę ładunków w źródle. Promieniowanie niejonizujące obejmuje pola elektromagnetyczne w zakresie 0-300 GHz, a promieniowanie jonizujące w zakresie >300 GHz.

MONITORING PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Ocenę oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko przeprowadza się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) na podstawie badań monitoringowych oraz informacji o źródłach emitujących pola.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w cyklu trzyletnim realizowane są pomiary promieniowania elektromagnetycznego. Spośród 90 punktów pomiarowych na terenie województwie żaden z nich nie znajdował się bezpośrednio na terenie gminy Susz.

Zgodnie z wynikami badań z cyklu pomiarowego 2017-2018 stwierdzono, iż w żadnym punkcie pomiarowym położonym na obszarach wiejskich oraz miejskich nie odnotowano przekroczeń normy dopuszczalnej badanej składowej elektrycznej oraz nie zaobserwowano wzrostu zmierzonych wartości pól elektromagnetycznych. Na obszarach wiejskich średnie poziomy PEM w omawianych okresie nie przekraczały 0,3 V/m, co stanowiło ok. 4,3% wartości dopuszczalnej. Najwyższe zmierzone wartości dla obszarów wiejskich w latach 2017-2018 wynosiły natomiast 0,72 V/m (ok. 10,3% wartości dopuszczalnej). W przypadku obszarów

¹⁸ Materiał źródłowy: Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Susz za rok 2022, 2023.

¹⁹ Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XVI/202/2020 Rady Miejskiej w Suszu z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Susz (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2020 poz. 3419).

miejskich (poniżej 50 tys. mieszkańców) średnie poziomy PEM nie przekraczały 0,42 V/m, natomiast najwyższe zmierzone wartości wynosiły 0,89 V/m (znacznie poniżej dopuszczalnych wartości).²⁰

W związku z powyższym należy przyjąć, iż na terenie gminy Susz nie nastąpiło przekroczenie norm dopuszczalnych promieniowania elektroenergetycznego.

4.1.12 ZASOBY DZIDZICTWA KULTUROWEGO²¹

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na terenie gminy Susz znajduje się kilkadziesiąt obiektów lub obszarów – zabytków nieruchomości, wpisanych do rejestru zabytków.

Tab. 10 Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków

LP	NR REJESTRU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	DATA REJESTRU	LOKALIZACJA
1	A-3456	Zespół rezydencjonalny	01.04.1993 r.	Bałoszyce
2	A-711	Pałac	19.11.1967 r.	Bałoszyce
3	A-719	Kościół p.w. św. Rodziny	19.11.1967 r.	Bałoszyce
4	A-1592	Budynek gospodarczy (ob. kaplica)	20.09.1985 r.	Januszewo
5	A-701	Pałac wraz z otaczającym parkiem	16.11.1967 r.	Januszewo
6	A-224	Kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Świata wraz z wyposażeniem	22.03.1957 r.	Kamieniec
7	A-513	Pałac wraz z pawilonem w parku, bramami wjazdowymi i parkiem krajobrazowym, budynek tzw. Groty, Kaplica	04.05.1959 r.	Kamieniec
8	A-699	Kuźnia	16.11.1967 r.	Kamieniec
9	A-700	Stajnia cugowa (w obrębie folwarku)	16.11.1967 r.	Kamieniec
10	A-708	Spichlerz (w obrębie folwarku)	16.11.1967 r.	Kamieniec
11	A-712	Dom	19.11.1967 r.	Kamieniec
12	A-715	Dom	19.11.1967 r.	Kamieniec
13	A-717	Czworak	16.11.1967 r.	Kamieniec
14	A-73	Rozplanowanie i zabudowa wsi Kamieniec	15.04.1950 r.	Kamieniec
15	A-898	Budynek mieszkalny – oficyna pałacowa	28.04. 1968 r.	Kamieniec
16	A-1	Pałac z parkiem	13.07.1949 r.	Nipkowie
17	A-698	Kościół filialny wraz z cmentarzem przykościelnym	16.11.1967 r.	Olbrachtowo
18	A-716	Dom podcieniowy	19.11.1967 r.	Różnowo
19	A-1220	Układ urbanistyczny miasto Susz leżące w obrębie murów miejskich wraz z zabudową wieków późniejszych (XVIII, XIX w.)	03.03.1977 r.	Susz
20	A-3499	Kościół parafialny p.w. św. Rozalii	11.05.1993 r.	Susz
21	A-540	Pozostałości murów obronnych	07.03.1961 r.	Susz
23	A-169	14 budynków	15.09.1956 r.	Susz
24	A-4179	Gazownia (ob. rozdzielnia gazu)	06.06.2000 r.	Susz

²⁰ Materiał źródłowy: Raport o stanie środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku, 2020.

²¹ Na podstawie informacji zawartych w analizowanym projekcie Strategii.

LP	NR REJESTRU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	DATA REJESTRU	LOKALIZACJA
25	A-4147	Wieża ciśnień	01.02.2020 r.	Susz
26	A-226	Kościół p.w. św. Antoniego z wystrojem wnętrza	22.03.1957 r.	Susz
27	A-4422	Budynek mieszkalny wraz z otoczeniem obejmującym działki	29.06.2006 r.	Susz
28	A-195	Dom	24.11.1956 r.	Susz
29	A-916	Dom	18.05.1968 r.	Susz
30	A-4424	Budynek mieszkalny wraz z działką	29.06.2006 r.	Susz
31	A-3959	Budynek poczty wraz z ogrodzeniem i działką nr 103	24.02.1997 r.	Susz
32	A-4426	Budynek mieszkalny	29.06.2006 r.	Susz
33	A-190/T	10 budynków	15.09.1956 r.	Susz
34	A-3928	Dom mieszkalny	14.10.1996 r.	Susz
35	A-3962	Bryła Budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, dawna Bożnica Żydowska	28.02.1997 r.	Susz
36	A-721	Dom	22.11.1967 r.	Ulnowo
37	A-2129	Budynek mieszkalny – dwór	24.08.1987 r.	Wiśniówek

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków gminy Susz.

Ponadto do rejestru zabytków wpisane jest jedno stanowisko archeologiczne.

OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Susz ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Burmistrza w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wśród obiektów wpisanych do ewidencji znajdują się m.in.: zabytkowe budynki mieszkalne, dwory folwarczne, kapliczki, młyny, parki i cmentarze. Łącznie na terenie Gminy zidentyfikowano ponad 300 obiektów lub obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, co świadczy o dużych zasobach zachowanych dóbr kultury materialnej.²²

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ZABYTKOWYCH

Poniżej dokonano opisu najważniejszych obiektów i zespołów zabytkowych w Gminie²³:

STARE MIASTO W SUSZU

Stare Miasto z XIV w. o owalnym kształcie, z kwadratowym rynkiem w centrum założenia, z ulicami wychodzącymi z naroży rynku, które prowadzą do ulicy obiegającej założenie po wewnętrznej stronie dawnych murów obronnych. Zachował się kościół farny w południowo-wschodniej części zespołu, natomiast znaczna część zabudowy mieszkalnej została zniszczona. Podobny los spotkał historyczne centra okolicznych miast, m.in. Biskupca, Kisielic, Dzierzgonia, Iławy, Miłomłyn, Prabut, Zalewa. Utrata tak wielkiego zasobu substancji zabytkowej byłaby niepowetowana. Choć niemożliwe jest odtworzenie oryginalnych zabytków, słuszną drogą jest odtworzenie zabytkowych zespołów staromiejskich⁴, tak aby zachowany został dawny układ ulic, działek i budynków, a także skala i forma budynków. W przypadku najcenniejszych obiektów właściwa byłaby ich rekonstrukcja, przy wkomponowaniu zachowanych elementów.

Kościół farny został zbudowany w latach 1330-1350 z funduszy kapituły pomezkańskiej i prepozytury kwidzyńskiej. Wieża fary jest usytuowana asymetrycznie w północno-zachodnim narożu korpusu kościoła. Podobne rozwiązanie zastosowano wcześniej w katedrze kwidzyńskiej. Oprócz funkcji sakralnej kościół był także

²² Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków gminy Susz.

²³ Materiał źródłowy: Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2018 dla gminy Susz.

elementem obwarowań miejskich. Został konsekrowany w 1350 r. przez biskupa pomezkańskiego Arnolda. Początkowo jego patronką była św. Rozalia, która była także patronką miasta (ówczesna nazwa miasta – Rosenberg). Odbytywały się coroczne odpusty św. Rozalii. Po sekularyzacji Prus Zakonnych fara została przejęta przez luteran. Po wojnie kościół został ponownie przekazany parafii rzymskokatolickiej, a jego patronem został św. Antoni Padewski. Fara zachowała niemal w całości dawny wystrój o znacznych wartościach zabytkowych. Najstarszym elementem polichromii gotyckiej we wnętrzu kościoła jest fresk przedstawiający św. Weronikę. Zwiększająca się w II połowie XIX w. liczba katolików w Suszu wywołała konieczność budowy kaplicy katolickiej (1867), erygowania parafii (1902), w końcu – wzniesienia kościoła pw. św. Rozalii (1905). Jest to kościół neogotycki, jednonawowy, murowany z cegły, z wielobocznym prezbiterium i wieżą wzniesioną od strony południowej na osi korpusu kościoła. Wieżę jest zwieńczona hełmem w kształcie wysokiej iglicy. Zachowało się neogotycki wystrój i wyposażenie kościoła. Do najcenniejszych elementów wyposażenia i wystroju należy ołtarz główny ze scenami Niesienia Krzyża i Opłakiwania, Grupa Ukrzyżowania w łuku tęczowym, organy oraz witraże ze scenami przedstawiającymi św. Rozalię, Zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie.

PRZEDMIEŚCIA PRABUCKIE ORAZ IŁAWSKIE ORAZ ZABUDOWA ŁĄCZĄCA MIASTO Z DWORCEM

Przedmieścia Prabuckie oraz Iławskie z XVI w. oraz zabudowa łącząca miasto z dworcem z końca XIX w. układzie dwustronnej zabudowy wylotowych dróg z miasta. Jeszcze w drugiej połowie XIX w. tereny te miały charakter wiejski. Ich zabudowa składała się przeważnie ze stodoł, obór, stajni oraz innych zabudowań gospodarczych. Funkcjonowały tam też podmiejskie karczmy. Rozwój miasta doprowadził pod koniec XIX w. do zwiększenia obszaru zabudowy miejskiej, przede wszystkim wzdłuż szos wylotowych prowadzących do Prabut i Iławy oraz w kierunku dworca. Powstawały tam wille zamożniejszych obywateli, a także budowle publiczne.

OSIEDLA KOLONIJNE

Osiedla kolonijne z lat 1920-1940: przy ul. Mickiewicza, przy ul. Willowej-Żeromskiego, przy ul. Pułaskiego - Sikorskiego-Skargi, Mochowskie oraz Leśne. Osiedla te nie zostały zrealizowane w całości.

BABIĘTY WIELKIE

Zespół dworsko-parkowy (XVIII w., 1870, koniec XIX w.). Wieś kapituły pomezkańskiej lokowana w 1313 r. W XVIII w. własność szlachecka z folwarkiem i młynem. W XIX w. działał we wsi młyn, huta szkła i wiatrak. Założenie dworsko-parkowe składa się z dworu (XVIII w., przebudowa w stylu neomanierystycznym w końcu XIX w.), budynku gospodarczego (ryglowego z końca XVIII w.) oraz czworaka (koniec XVIII w.).

BAŁOSZYCE

Zespół pałacowo-parkowy (XVII, poł. XIX w.) z zabudowaniami folwarcznymi, kościół parafialny pw. Św. Rodziny (XIV, XVII, XVIII, XIX w.). Wieś lokowana w 1316 r., siedziba parafii. Zespół pałacowoparkowy i folwark został rozbudowany w połowie XIX w. Pałac, dawniej barokowy, został przebudowany w połowie XIX w. w stylu neogotyckim według projektu Luisa Runge. Zniszczony po wojnie, został odbudowany w latach 1973-1979. W skład zespołu, oprócz pałacu, wchodzi oficyna, brama, dom bramny, rządówka, stodoła ryglowa, stajnie, owczarnia, ruiny budynków gospodarczych, czworaki oraz ogrodzenie parku, brama południowa, pozostałości amfiteatru.

BRONOWO

Zespół dworsko-parkowy (XVII, pocz. XVIII w.) z zabudowaniami folwarcznymi. Wieś kapituły pomezkańskiej lokowana w 1333 r. W XVIII w. należała do rodziny zu Dohna. Założenie dworsko-parkowe obejmuje dwór i oficynę (poł. XIX w.) położone w parku. Zabudowania folwarczne składają się z ośmiu budynków gospodarczych – m.in. ryglowej stodoły (poł. XIX w.), stodoły (koniec XIX w.), trzech obór (poł. XIX – początek XX w.), gorzelni (pocz. XX w.). Zabudowa mieszkalna folwarku obejmuje czworaki parterowe, nakryte dachem naczółkowym (XVIII/XIX w.), oraz półtorakondygnacyjne nakryte dachem dwuspadowym (koniec XIX w.).

JANUSZEWO

Zespół pałacowo-parkowy (1717 r., XIX w., park XIX w.) z folwarkiem. Wieś rycerska lokowana w 1362 r. Założenie dworsko-parkowe obejmuje neobarokowy pałac, piętrowy z mezaninem, z ryzalitem zwieńczonym wolutowym szczytem, ogrodzony ceglany murem oraz rozległy park. Folwark składa się z oficyny, spichlerza, rządówki, kuźni (kaplicy), domu ogrodnika, pięciu budynków gospodarczych oraz sześciu czworaków.

KAMIENIEC

Zespół pałacowo-parkowy (1700-20) oraz układ przestrzenny wsi folwarcznej wraz z kościołem parafialnym (poewangelicki, pw. Matki Boskiej Królowej Świata z 1706). Wieś kapituły pomezjańskiej lokowana w 1321 r. W XVIII w. na nowo rozplanowana. Zespół pałacowo-parkowy obejmuje ruiny pałacu zbudowanego w stylu francuskiego baroku, bramę i ogrodzenie, pawilon ogrodowy z oranżerią oraz rozległy park przylegający od wschodu do łąk nad jeziorem Gaudy. Pałac pierwotnie nakryty był mansardowym dachem z zielonej glazurowej cegły, z frontową attyką ozdobioną rzeźbami. Przez park przepływa rzeka Liwa. Zabudowa wsi składa się m.in. z kuźni, spichlerza, 2 stajni, 3 czworaków, wozowni, biura, leśniczówki, plebanii oraz kaplicy (koniec XVIII w.).

NIPKOWIE

Zespół dworsko-parkowy (II poł. XVIII w.). Wieś lokowana w 1399 r. Dwór jest usytuowany pomiędzy parkiem a zespołem budynków folwarku obejmującym 3 murowane obory, oborę murowano-drewnianą, drewnianą stodołę, spichlerz, studnię oraz pięć czworaków.

OLBRACHTOWO

Olbrachtowo zostało lokowane w 1312 r. Wieś folwarczna obejmująca budynki gospodarcze stojące wokół obszernego dziedzińca oraz czworaki po zachodniej stronie drogi. We wschodniej części wsi stoi kościół oraz wikarówka. Pierwotny kościół zbudowano w 1346 r. Wielokrotnie spalony, w 1732 r. wzniesiony nowy o konstrukcji szachulcowej.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Susz zidentyfikowano ok. 150 stanowisk archeologicznych. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Pośród stanowisk, jeden obiekt jest wpisany do rejestru zabytków archeologicznych województwa – średniowieczne grodzisko wyżynne położone w Parku Miejskim w Suszu (nr rejestru: C-052 z 29.11.1968 r.).

4.2 POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Środowisko przyrodnicze jest układem dynamicznym. Charakter i intensywność zmian zależne są od intensywności czasu oddziaływania inicjalnych czynników naturalnych i antropogenicznych. Zmiany mogą przybierać charakter ilościowy lub jakościowy. Zmianom tym podlega m.in. rzeźba terenu, pokrywa glebowa, wody powierzchniowe i wody podziemne, powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, świat roślinny i świat zwierzęcy. Szczególnie istotny jest poziom rozwoju społeczno-gospodarczego a także stan ekosystemów oraz infrastruktury technicznej i komunalnej.

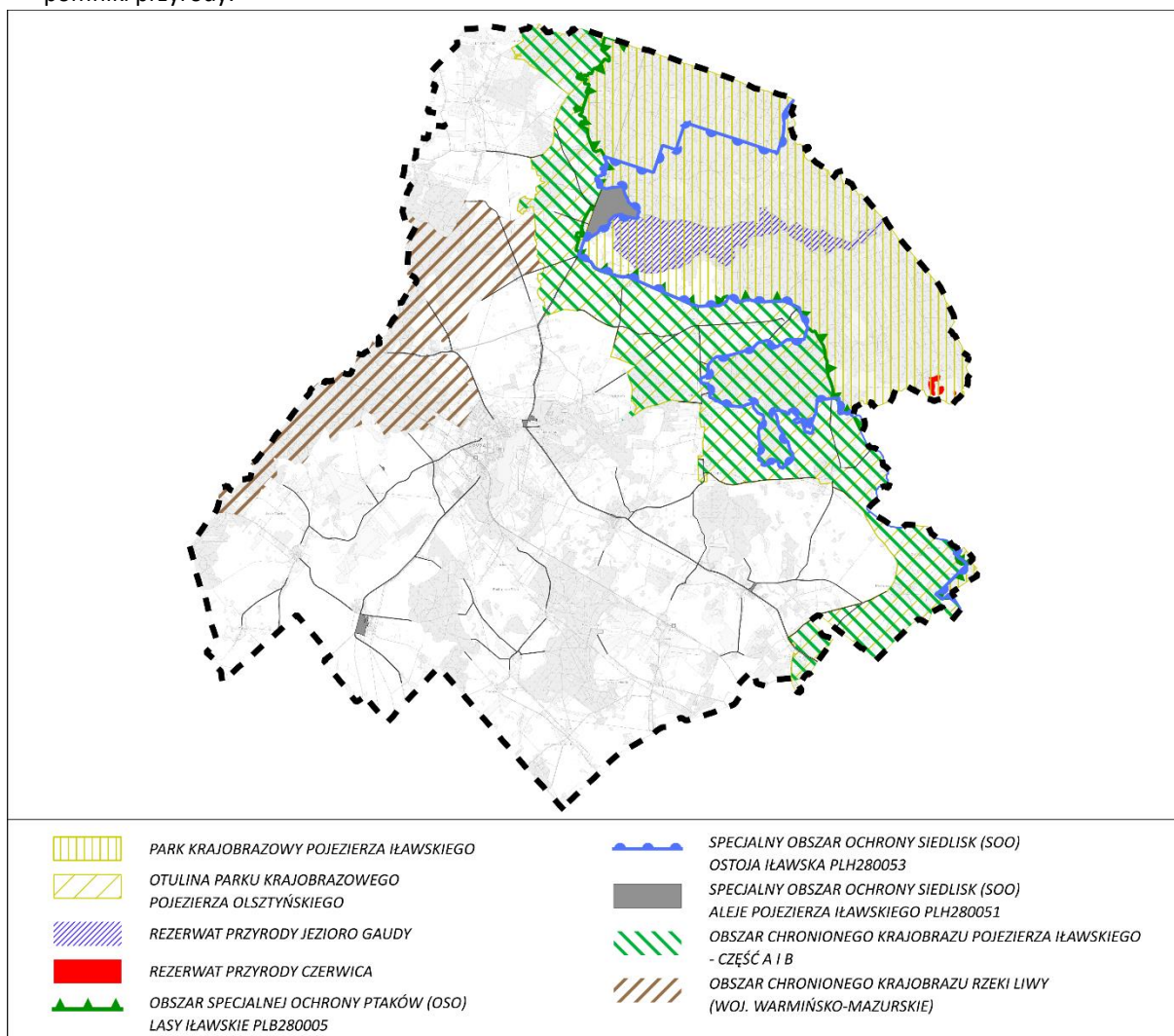
W przypadku braku realizacji ustaleń projektu Strategii, na terenie gminy Susz nie zostałyby wdrażane krajowe i wojewódzkie strategie dotyczące polityki rozwoju, a co za tym idzie można byłoby spodziewać się pogorszenia warunków nie tylko do wzrostu społeczno-gospodarczego, ale także dla jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia ludności. Brak realizacji poszczególnych, celów i kierunków działań przewidzianych w projektowanym dokumencie, zwłaszcza związanych z realizacją infrastruktury służącej ochronie środowiska oraz działań dla podniesienia jakości ochrony środowiska, mógłby spowodować stagnację gminy, zaniechanie nowych inwestycji (brak możliwości lub znaczne ograniczenia w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych) i pośrednio przyczynić się do degradacji warunków funkcjonowania środowiska i człowieka w środowisku. Realizacja kierunków działań przewidzianych w projekcie Strategii zapewni korzyści ekonomiczne, ekologiczne i społeczne, zgodnie z przyjętą zasadą nadrzędną – zrównoważonego rozwoju.

5 ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

5.1 USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Spośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody stwierdza, iż w granicach gminy Susz występują:

- Rezerwat przyrody „Czerwica”;
- Rezerwat przyrody „Jezioro Gaudy”;
- Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego (wraz z otuliną);
- obszar Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051;
- obszar Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Ostoja Iławska PLH280053;
- obszar Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Lasy Iławskie PLB280005;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego – część A i B;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (woj. warmińsko-mazurskie);
- pomniki przyrody.

Ryc. 7 Formy ochrony przyrody w rejonie Gminy

Materiał źródłowy: opracowanie własne według danych GDOŚ.

Ponadto obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obowiązkowa dla terytorium całego kraju.

REZERWAT PRZYRODY CZERWICA

Rezerwat przyrody „Czerwica” ustanowiony został w 1957 r., natomiast jego łączna powierzchnia wynosi 12,59 ha. Teren ten obejmuje dwie wyspy oraz półwysp na północno-zachodnim brzegu jeziora Czerwica. W ujęciu historycznym obszar ten stanowił rezerwat ornitologiczny, w którym od lat 30 XX wieku znajdowała się kolonia kormorana czarnego. Ponadto gniazdowały tam również czaple siwe.

Kormoran jest umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, jako gatunek ocalały od wyginięcia. W rezerwacie doliczono się maksymalnie 28 gniazd na starym pomnikowym buku, który obecnie jest już powalony.²⁴

Drzewostan rezerwatu stanowią przede wszystkim olchy w wieku 40-80 lat z pojedynczymi wiekowymi, martwymi sosnami. Na terenie boru mieszanego świeżego rosną 110-letnie sosny z domieszką buka, graba i brzozy. Na siedlisku lasu mieszanego świeżego rośnie z kolei 170-letni drzewostan bukowy z domieszką dębu i sosny, w którym znajduje się najwięcej gniazd kormoranów.

Dla rezerwatu obowiązuje obecnie Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Czerwica" (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2018 poz. 504), zgodnie z którym:

§ 2. Celem ochrony rezerwatu jest ochrona procesów regeneracyjnych zachodzących w opuszczonej kolonii kormorana czarnego.

§ 3. Dla rezerwatu określa się:

1) rodzaj – Krajobrazowy (K);

2) typ i podtyp:

a) ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

- typ – Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf),*
- podtyp – biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp);*

b) ze względu na główny typ ekosystemu:

- typ – Leśny i borowy (EL),*
- podtyp – lasów nizinnych (ini).*

§ 4. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie.

Jednocześnie dla rezerwatu nie został jak dotąd (stan na czerwiec 2024) ustanowiony plan ochrony oraz zadania ochronne.

REZERWAT PRZYRODY JEZIORO GAUDY

Rezerwat przyrody „Jezioro Gaudy” ustanowiony został w 1957 r., natomiast jego powierzchnia wynosi 520,56 ha. Rezerwat obejmuje jez. Gaudy wraz z przylegającymi od strony wschodniej terenami zabagnionymi i mokradłami. Obszar ten stanowi ostoję ptaków o znaczeniu europejskim, w której stwierdzono występowanie kilkudziesięciu gatunków zagrożonych wyginięciem. Na terenie rezerwatu zaobserwować można takie gatunki jak m.in. bielik, bąk, orlik krzykliwy, bocian czarny, bąk, kania czarna, zielonka, wodnik, świerszczak, słowik szary, cyranka.

W okresie jesiennym na jeziorze gromadzi się do kilku tysięcy ptaków wodnych, które znajdują tu bezpieczne miejsce żerowania i odpoczynku. Okoliczne bagna są z kolei miejscem bytowania żurawi, które w latach 80 XX wieku na jesiennych przelotach gromadziły się w liczbie 2000-3000 osobników. Aktualnie stada te nie przekraczają zazwyczaj kilkuset osobników. Pod koniec lat 90 wprowadzono tutaj bobry, które osiedliły się zarówno w rezerwacie, jak i na obrzeżach tworząc niewielkie rozlewiska.

Obszar ten jest trudno dostępny z uwagi na obecność rozległych bagien, natomiast taflę jeziora obserwować można z miejscowości Rudniki i Kamieniec.²⁵

²⁴ Materiał źródłowy: <https://zpk.warmia.mazury.pl/>

²⁵ Materiał źródłowy: <https://zpk.warmia.mazury.pl/>

Dla rezerwatu obowiązuje obecnie Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Jezioro Gaudy" (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2017 poz. 3434), zgodnie z którym:

§ 2. *Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie miejsc lęgowych ptaków wodno-błotnych oraz zespołów roślinności torfowiskowej.*

§ 3. *Dla rezerwatu określa się:*

3) *rodzaj – Faunistyczny (Fn);*

4) *typ i podtyp:*

b) *ze względu na dominujący przedmiot ochrony:*

– *typ – Faunistyczny (PFn),*

– *podtyp – ptaków (pt);*

b) *ze względu na główny typ ekosystemu:*

– *typ – Wodny (EW),*

– *podtyp – jezior mezotroficznych i eutroficznych oraz stawów (jm).*

§ 4. *Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie.*

Jednocześnie dla rezerwatu nie został jak dotąd (stan na czerwiec 2024) ustanowiony plan ochrony oraz zadania ochronne.

REZERWATY PRZYRODY – PODSUMOWANIE

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody stwierdza się, że w obrębie rezerwatów przyrody zabrania się ***budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom rezerwatu przyrody.*** Ponadto ustanowione rezerwaty przyrody pełnią funkcje dydaktyczne oraz naukowe, nie mniej główną rolą wyżej wymienionych form ochrony przyrody jest ochrona istniejących ekosystemów leśnych.

PARK KRAJOBRAZOWY POJEZIERZA IŁAWSKIEGO

Zgodnie z art. 16 pkt 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody: *Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.*

Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego ustanowiony został na mocy Rozporządzenia nr 120 Wojewody Olsztyńskiego i Wojewody Elbląskiego z dnia 17 maja 1993 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 19 poz. 226) oraz Rozporządzeniem Nr 8/93 Wojewody Elbląskiego z dnia 18 maja 1993 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1993 Nr 10 poz. 77).

Park obejmuje powierzchnie 25 520,5 ha i położony jest na terenie województwa pomorskiego i warmińsko-mazurskiego oraz w obrębie powiatu iławskiego i sztumskiego. Dla Parku Krajobrazowego wyznaczono również otulinę o powierzchni 17 387,27 ha.

Obszar Parku jest ostoją ptactwa, gdzie zaobserwować można takie gatunki jak m.in. czaple, żurawie, kormorany, bieliki, rybołowy. W granicach obszaru znajdują się liczne akweny wodne, w tym najdłuższe jezioro w Polsce tj. Jeziorak, którego długość wynosi ok. 27,5 km. W szacie roślinnej występuje tutaj wiele gatunków rzadkich i ginących. Ochronie całkowitej podlegają m.in. wawrzynek wilczełyko, wroniec widlasty, widłak goździsty, goździk pyszny, grzybień biały i północny, grązel żółty, rosiczka okrągłolistna oraz szereg storczyków np. kukułka plamista, kukułka krwista, kruszczyk szerokolistny. Wśród gatunków leśnych i zaroślowych występuje m.in. żurawina drobnolistkowa, bażyna czarna, wierzba rokita, olsza szara, kokorycz pusta i fiołek torfowy.²⁶

²⁶ Materiał źródłowy: <https://pomorskie.travel/>

Obecnie dla Parku (w granicach województwa warmińsko-mazurskiego) obowiązuje Uchwała Nr XLIV/632/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Pojezierza Hławskiego (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2022 poz. 5673).

Na terenie Parku ustala się następujące cele ochrony:

- wartości przyrodniczych;
 - kształtowanie mozaiki krajobrazu rolniczego z licznymi zakrzewieniami, zadrzewieniami i zabagnieniami;
 - zachowanie pozostałości dużych kompleksów leśnych, bogactwa szaty roślinnej obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych;
 - renaturalizacja terenów zabagnionych i brzegów jezior;
- wartości historycznych i kulturowych;
 - zachowanie swoistego charakteru zabudowy wiejskiej;
 - zachowanie tradycyjnej funkcji wsi oraz rozwój rękodzielnictwa ludowego;
- walorów krajobrazowych:
 - zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego.

W Parku **wprowadza się następujące zakazy:**

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne;
 - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnobotnych;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

W Parku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wprowadza się zakaz wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych.

W Parku zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w planie ochrony dla Parku.

Występują jednakże odstępstwa od wskazanych zakazów ujętych w w/w Uchwale.

W stosunku do Parku Krajobrazowego Pojezierza Hławskiego nie został ustanowiony plan ochrony, natomiast nadzór nad Parkiem sprawuje Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Marszałek Województwa Pomorskiego.

OBSZAR NATURA 2000 ALEJE POJEZIERZA ŁAWSKIEGO PLH280051²⁷

Specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Aleje Pojezierza Ławskiego PLH280051 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Aleje Pojezierza Ławskiego (PLH280051) (Dz.U. 2018 poz. 1553). Do czasu ustanowienia w/w aktu prawnego stanowił on obszar mający znaczenie dla wspólnoty, nie mniej obecnie **posiada on status specjalnego obszaru ochrony siedlisk**²⁸ (tzw. „obszar siedliskowy”).

Jego całkowita powierzchnia wynosi 377,25 ha. Obszar "Aleje Pojezierza Ławskiego" obejmuje sieć alei przydrożnych i zadrzewień (w tym parków wiejskich) w krajobrazie rolniczym środkowej części Pojezierza Ławskiego, obejmującą jedno z większych skupisk drzewa zasiedlonych przez pachnicę dębową *Osmoderma eremita* w skali Polski. W skład obszaru "Aleje Pojezierza Ławskiego" wchodzi liczne otoczone alejami odcinki dróg gruntowych, w szczególności są to drogi łączące dawne majątki ziemskie w okolicach Kamieńca, Szymbarku i Gardzenia. Ponadto ciągłość środowisk pachnicy jest zapewniona dzięki włączeniu alei w pasach drogowych dróg wojewódzkich nr 515, 520 i 521 oraz kilku odcinków dróg powiatowych. Aleje te występują zarówno przy gruntowych drogach śródpolnych, jak i asfaltowych. Najczęściej występującym gatunkiem drzewa w alejach jest lipa (w większości drobnolistna *Tilia cordata*). Znaczny jest także udział jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, klonu zwyczajnego *Acer platanoides* oraz dębu szypułkowego *Quercus robur*. Większość poboczy dróg przy drogach gruntowych w ciągu sezonu wegetacyjnego nie jest koszona, co sprawia, iż w terenie zdominowanym przez grunty orne stanowią one ważne refugium bezkręgowców. Aleje Pojezierza Ławskiego oprócz walorów przyrodniczych mają duże znaczenie jako godne zachowania świadectwo historii.

Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Aleje Pojezierza Ławskiego PLH280051 jest następująca:

- lasy iglaste – 0,66%;
- łąki wilgotne, łąki świeże – 2,43%;
- lasy mieszane – 10,39%;
- pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) – 2,03%;
- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 9,61%;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 74,88%.

Sieć alei i zadrzewień na Pojezierzu Ławskim stanowi jedną z ważniejszych w skali kraju ostoi pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, gatunku priorytetowego wymienionego w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz znaczącą ostoją organizmów saproksylicznych, spośród których tylko chrząszcze były przedmiotem wstępnego rozpoznania. Odnotowano co najmniej 23 gatunki chrząszczy rzadkich w Polsce bądź uwzględnionych na krajowej liście gatunków zagrożonych, w tym 4 gatunków chronionych (oprócz pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, także ciotek matowy *Dorcus parallelipedus*, tęgosz rdzawy *Elater ferrugineus* i kusak *Velleius dilatatus*). Na podkreślenie zasługuje liczne występowanie na dwóch stanowiskach tęgosza rdzawego *Elater ferrugineus*, największego krajowego przedstawiciela chrząszczy z rodziny sprężykowatych. Gatunek ten objęty jest ochroną gatunkową, a także został włączony do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt i znalazł się na czerwonej liście gatunków zagrożonych z kategorią VU. Larwa tęgosza zasiedla dziuple drzew, będąc wyspecjalizowanym drapieżnikiem polującym na duże larwy chrząszczy z rodziny Cetoniidae, w tym larwy pachnicy dębowej. Obecność *Elater ferrugineus* dowodzi, że populacja pachnicy jest na tym terenie liczna. Próchnowiska w dziuplach drzew są wykorzystywane jako miejsca inkubacji jaj przez zaskrońce *Natrix natrix*. Bogata flora porostów nadrzewnych, wśród których notowano gatunki chronione tj. odnożyca jesionowa *Ramalina fraxinea* i mąkla tarniowa *Evernia prunasti*. Aleje mają także ważne znaczenie w kształtowaniu krajobrazu. Krzaczaste zarośla wzdłuż dróg stanowią ważne miejsca lęgowe dla dwóch gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (gąsiorek *Lanius collurio*, jarzębatka *Sylvia nissoria*).

²⁷ Charakterystyka na podstawie: Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000.

²⁸ Według Art. 25.1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

Pierwsze z nich (OSO), to tzw. „obszary ptasie”, drugie i trzecie (SOO i OZW), to tzw. „obszary siedliskowe”, przy czym obszary mające znaczenie dla Wspólnoty są to projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji, ale wobec których nie został dotychczas wyznaczony akt prawa krajowego. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty to „pełnoprawne” obszary Natura 2000, w stosunku do których obowiązują pełne przepisy dla obszarów Natura 2000.

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051 zaliczono:

- zagrożenia poziomu wysokiego:
 - usuwanie martwych i umierających drzew;
- zagrożenia poziomu średniego:
 - usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej;
 - usuwanie podszytu;
 - wandalizm.

OBSZAR NATURA 2000 OSTOJA IŁAWSKA PLH280053²⁹

Specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) Ostoja Iławska PLH280053 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Iławska (PLH280053) (Dz.U. 2018 poz. 1535). Do czasu ustanowienia w/w aktu prawnego stanowił on obszar mający znaczenie dla wspólnoty, nie mniej obecnie **posiada on status specjalnego obszaru ochrony siedlisk³⁰** (tzw. „obszar siedliskowy”).

Położony jest on w obrębie dwóch województw (woj. warmińsko-mazurskie, pomorskie) oraz dwóch powiatów (sztumski i iławski). Jego całkowita powierzchnia wynosi 21 029,35 ha. Ostoja stanowi w większości zwarty kompleks leśny wraz z licznymi bagnami i mokradłami. Występuje tutaj 31 jezior, o zróżnicowanej wielkości, reprezentujących wszystkie typy troficzne. Niektóre z nich mają urozmaiconą linie brzegową i liczne wysepki, jak np. jezioro Jeziorak, najdłuższe jezioro rynnowe w Polsce (27,5 km) z największą śródlądową wyspą Wielka Żuława. Na terenie ostoi dominują drzewostany bukowe i sosnowe. W bezodpływowych zagłębieniach terenu o wysokim poziomie wód gruntowych, rosną bory bagiennie i lasy olszowe. Obok leśnych, wodnych, bagiennych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych występują tu różnorodne zbiorowiska segetalne.

Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Ostoja Iławska PLH280053 jest następująca:

- torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami – 1,5%;
- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 12,99%;
- lasy mieszane – 23,65%;
- lasy iglaste – 33,1%;
- wody śródlądowe (stojące i płynące) – 21,75%;
- łąki wilgotne, łąki świeże – 1,1%;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 5,91%.

Ostoja stanowi ważne i istotne do zachowania siedliska buczyny na kresowych stanowiskach swojego zasięgu, a także dla grądów subatlantyckich. Liczne są tu tutaj także płaty łągów jesionowo olszowych, borów bagiennych oraz brzezin bagiennych. Ciekawostką jest występowanie płatów boru chrobotkowago na wyspie Czaplak oraz zbiorowiska wierzby rokity występujące na sąsiadującym półwyspie. Obszar jest ważny dla ochrony bobra i wydry, a także obserwuje się tutaj istotne populacje bezkręgowców, w tym zalotki większej oraz pachnicy dębowej. Warto podkreślić bogatą florę roślin naczyniowych z licznymi gatunkami rzadkimi i ginącymi w skali Polski oraz gatunkami prawnie chronionymi.

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Ostoja Iławska PLH280053 zaliczono:

- zagrożenia poziomu wysokiego:
 - leśnictwo;
- zagrożenia poziomu średniego:

²⁹ Charakterystyka na podstawie: Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000.

³⁰ Według Art. 25.1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

Pierwsze z nich (OSO), to tzw. „obszary ptasie”, drugie i trzecie (SOO i OZW), to tzw. „obszary siedliskowe”, przy czym obszary mające znaczenie dla Wspólnoty są to projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji, ale wobec których nie został dotychczas wyznaczony akt prawa krajowego. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty to „pełnoprawne” obszary Natura 2000, w stosunku do których obowiązują pełne przepisy dla obszarów Natura 2000.

- infrastruktura sportowa i rekreacyjna;
- sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze;
- polowanie;
- zagrożenia poziomu niskiego:
 - pozyskiwanie/usuwanie zwierząt (łądowych);
 - zabudowa rozproszona;
 - zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną;
 - pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych/obiektów rekreacyjnych;
 - uprawa.

OBSZAR NATURA 2000 LASY IŁAWSKIE PLB280005³¹

Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Lasy Iławskie PLB280005 wyznaczony został na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. Urz.2004 nr 229 poz. 2313).

Aktualnie dla Obszaru Natura 2000 obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133).

Obszar zajmuje łącznie powierzchnię 25 218,53 ha i **posiada status obszaru specjalnej ochrony ptaków** (tzw. „obszar ptasi”). Obszar stanowi duży i zwarty kompleks leśny, w którym dominują ponad 40-letnie drzewostany (głównie buki i sosny). W rejonie tym znajdują się również liczne tereny bagiennie i mokradła, a także ponad 30 jezior o różnym typie troficznym. Warto nadmienić, iż w obrębie Obszaru Natura 2000 znajduje się najdłuższe jezioro w Polsce tj. Jeziorak, którego długość wynosi ok. 27,5 km. Obok leśnych, wodnych, bagiennych i torfowiskowych zbiorowisk roślinnych występują tu różnorodne zbiorowiska segetalne.

Struktura pokrycia terenu obszaru Natura 2000 Lasy Iławskie PLB280005 jest następująca:

- łąki wilgotne, łąki świeże – 0,97%;
- lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 11,44%;
- lasy mieszane – 22,23%;
- torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami – 1,29%;
- lasy iglaste – 34,76%;
- wody śródlądowe (stojące i płynące) – 18,64%;
- ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 10,68%.

W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 29 ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Puszczy są:

- Podgrzałka *Aythya nyroca*;
- Bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*;
- Gągoł *Bucephala clangula*;
- Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*;
- Muchotłówka mała *Ficedula parva*;
- Żuraw *Grus grus*;
- Bielik zwyczajny *Haliaeetus albicilla*;
- Podróżniczek *Luscinia svecica*;
- Kania czarna *Milvus migrans*;
- Kania ruda *Milvus milvus*;
- Rybołów *Pandion haliaetus*;
- Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*.

Ponadto w obszarze Natura 2000 Lasy Iławskie PLB280005 występują inne gatunki ptaków wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, które nie zostały uznane za przedmioty ochrony ze względu na to, że w świetle obecnej wiedzy liczebność ich populacji nie jest istotna z punktu widzenia zachowania tych gatunków w kraju:

³¹ Materiał źródłowy: Dane ze Standardowego Formularza Danych Obszaru Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Przedstawiony opis dotyczy całego obszaru Natura 2000.

- Zimorodek *Alcedo atthis*;
- Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*;
- Lelek *Caprimulgus europaeus*;
- Rybitwa czarna *Chlidonias niger*;
- Bocian biały *Ciconia ciconia*;
- Bocian czarny *Ciconia nigra*;
- Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*;
- Derkacz *Crex crex*;
- Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*;
- Muchotłówka białoszyja *Ficedula albicollis*;
- Bączek *Ixobrychus minutus*;
- Gąsiorek *Lanius collurio*;
- Lerka *Lullula arborea*;
- Trzmielojad *Pernis apivorus*;
- Zielonka *Porzana parva*;
- Kropiatka *Porzana porzana*;
- Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*;
- Jarzębatka *Sylvia nisoria*.

Do najważniejszych oddziaływań (zagrożeń, presji i działań) mających lub mogących mieć wpływ na obszar Natura 2000 Lasy Ławskie PLB280005 zaliczono:

- zagrożenia poziomu wysokiego:
 - leśnictwo;
- zagrożenia poziomu średniego:
 - polowanie;
 - infrastruktura sportowa i rekreacyjna;
 - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze;
- zagrożenia poziomu niskiego:
 - zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną;
 - pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych/obiektów rekreacyjnych;
 - zabudowa rozproszona;
 - uprawa;
 - pozyskiwanie /usuwanie zwierząt (lądowych).

OBSZARY NATURA 2000 – UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE

W odniesieniu do obszarów Natura 2000, w tym mających swój zasięg w gminie Susz, tzn.:

- „Lasy Ławskie PLB280005”;
- „Aleje Pojezierza Ławskiego PLH280051”;
- „Ostoja Ławska PLH280053”;

obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W kontekście problematyki zagospodarowania przestrzennego, istotne są przede wszystkim następujące przepisy w/w ustawy o ochronie przyrody:

- zgodnie z art. 33 ustawy:

1. *Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:*

- 1) *pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub*
- 2) *wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub*
- 3) *pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.*

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk,
 3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
- zgodnie z art. 34 ustawy:
1. Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich – dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000,
 2. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, może zostać udzielone wyłącznie w celu:
 - 1) ochrony zdrowia i życia ludzi,
 - 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
 - 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego,
 - 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Ponadto w stosunku do obszarów Natura 2000 obowiązują tzw. plany zadań ochronnych:

- dla Obszaru Natura 2000 „Ostoja Iławska PLH280053” – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Iławska PLH280053 (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2015 poz. 1319), zmieniony w zakresie zał. 5 przez Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 19 września 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. 2016 poz. 3732);
 - dla Obszaru Natura 2000 „Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051” – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051 (Dz. Urz. Woj. Warm. Maz. 2014 poz. 3974).
- Dla Obszaru Natura 2000 Lasy Iławskie PLB280005 nie został jak dotąd formalnie ustanowiony plan zadań ochronnych (stan na kwiecień 2024).

Plany zadań ochronnych zawiera m.in. opis granic i mapę obszaru, identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Ponadto plany zadań ochronnych mogą zawierać wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU POJEZIERZA IŁAWSKIEGO – CZĘŚĆ A I B

Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego – część A i B ustanowiono w 1998 roku. Obecnie dla obszaru obowiązuje Uchwała nr XLIV/633/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego - część A i B (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2022 poz. 5674).

OCHK Pojezierza Iławskiego Część A i B obejmuje obszar o powierzchni 13 339,07 ha i położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gmin: Zalewo, Susz, Iława i miasta Iława.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU RZEKI LIWY (WOJ. WAMIŃSKO-MAZURSKIE)

Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (woj. warmińsko-mazurskie) ustanowiony został na mocy Uchwały Nr VI/51/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu z dnia 26 kwietnia 1985 r. w sprawie utworzenia parków krajobrazowych oraz obszarów krajobrazu chronionego na terenie województwa elbląskiego (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1985 Nr 10 poz. 60).

Obecnie dla obszaru obowiązuje Uchwała XVI/607/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. 2017 poz. 2467).

OCHK Rzeki Liwy (woj. warmińsko-mazurskie) obejmuje obszar o powierzchni 1942,43 ha i położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie iławskim na terenie gminy Susz. Obszar stanowią przede wszystkim tereny leśne o siedliskach lasu świeżego, wilgotnego oraz lokalnie boru mieszanego. Najważniejszą rzeką przepływającą przez OCHK jest rzeka Liwa, która istotnie podwyższa walory krajobrazowe obszaru.

POMNIKI PRZYRODY

Na terenie gminy Susz kilkadziesiąt drzew objętych zostało ochroną pomnikową (pomniki przyrody ożywionej):

Tab. 11 Wykaz pomników przyrody na terenie Gminy

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
1	Aleja 319 drzew, w tym: – 220 pomierzonych; – 16 nieistniejących; – Dąb szypułkowy (42 szt.); – Głóg (7 szt.); – Grusza (13 szt.); – Jabłoń (13 szt.); – Klon zwyczajny (6 szt.); – Lipa (212 szt.); – Osika (16 szt.); – Inne gatunki (10 szt.)	Wysokość: 4 – 32 m Obwód: 41 – 581 cm Pierśnica: 13 – 185 cm	Aleja łącząca miejscowości Zieleń i Olbrachtowo; Nadleśnictwo Susz	Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Wam. Maz. 2007 Nr 73 poz. 1153)
2	Aleja 73 drzew, w tym: – 60 pomierzonych; – 11 pozostałości po drzewach; – Lipa drobnolistna (63 szt.); – Klon zwyczajny (2 szt.); – Sosna zwyczajna (2 szt.); – Wiąz górski (5 szt.); – Grusza (1 szt.).	Wysokość: 7 – 23 m Obwód: 160 – 550 cm Pierśnica: 51 – 175 cm	Śródpolna aleja prowadząca od miejscowości Kamieniec w kierunku północno-wschodnim do lasu, w części przylegająca do południowego skraju oddz. 261; Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Kamieniec, oddz. 26	Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Wam. Maz. 2007 Nr 73 poz. 1153)

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
3	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 28 m Obwód: 534 cm Pierśnica: 170 cm	Park pałacowy	Rozporządzenie Nr 14/93 Wojewody Elbląskiego z dnia 27 grudnia 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody
	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 459 cm Pierśnica: 146 cm		
4	Tulipanowiec amerykański <i>Liriodendron tulipifera</i>	Wysokość: 25 m Obwód: 280 m Pierśnica: 89 cm	m. Susz, ul. Słowiańska, przy plebanii Parafii Św. Rozalii	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego Nr 29 poz. 214 poz. 1998)
	Tulipanowiec amerykański <i>Liriodendron tulipifera</i>	Wysokość: 25 m Obwód: 286 cm Pierśnica: 91 cm		
5	Grupa 29 drzew w tym: – Dąb szypułkowy (9 szt.) – Wiąz górski (2 szt.) – Jesion wyniosły (12 szt.) – Klon zwyczajny (4 szt.) – Buk purpurowy (1 szt.) – Grab (1 szt.)	Wysokość: 13 – 32 m Obwód: 110 – 449 cm Pierśnica: 35 – 143 cm	Park w Suszu na grodzisku nad jeziorem Suskim; Nadleśnictwo Susz	Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.Maz. 2007 Nr 73 poz. 1153)
6	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 399 cm Pierśnica: 127 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Kamieniec, oddz. 211 g	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
7	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 21 m Obwód: 346 cm Pierśnica: 110 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Kamieniec, oddz. 211 h	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
8	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 24 m Obwód: 449 cm Pierśnica: 143 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Kamieniec, oddz. 211 h	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
9	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 21 m Obwód: 481 cm Pierśnica: 153 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Kamieniec, oddz. 231 a	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
10	Dąb czerwony <i>Quercus rubra</i>	Wysokość: 32 m Obwód: 330 cm Pierśnica: 105 cm	Północno-wschodni brzeg jeziora Głębokiego; Nadleśnictwo Susz	Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.Maz. 2007 Nr 73 poz. 1153).

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
11	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 21 m Obwód: 349 cm Pierśnica: 111 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
12	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 22 m Obwód: 430 cm Pierśnica: 137 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
13	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 18 m Obwód: 289 cm Pierśnica: 92 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
14	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 28 m Obwód: 380 cm Pierśnica: 121 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
15	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 24 m Obwód: 371 cm Pierśnica: 118 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
16	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 27 m Obwód: 556 cm Pierśnica: 177 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 286 c	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
17	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 21 m Obwód: 531 cm Pierśnica: 169 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 272 f	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
18	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 24 m Obwód: 499 cm Pierśnica: 159 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Zieleń, oddz. 272 f	Rozporządzenie Nr 1/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 22 stycznia 1996 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1996 Nr 1 poz. 1)
19	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 28 m Obwód: 540 cm Pierśnica: 172 cm	w. Kamieniec, przy Leśnictwie Kamieniec oddz. 260	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
20	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 27 m Obwód: 550 cm Pierśnica: 175 cm	w. Kamieniec, przy Leśnictwie Kamieniec oddz. 260	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
21	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 28 m Obwód: 440 cm Pierśnica: 140 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Susz, oddz. 23g	Brak danych (1977)
22	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 30 m Obwód: 471 cm Pierśnica: 150 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Susz, oddz. 23g	Brak danych (1977)
23	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 440 cm Pierśnica: 140 cm	w. Bronowo, po prawej stronie drogi do Prabut, 100 m za tablicą miejscowości	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
24	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 641 cm Pierśnica: 204 cm	Nadleśnictwo Susz, Leśnictwo Susz, oddz. 48c	Brak danych (1977)
25	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 21 m Obwód: 440 cm Pierśnica: 140 cm	Przy szosie Łława- Susz, obok zabudowań PGR Ulnowo	Brak danych (1977)
26	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 421 cm Pierśnica: 134 cm	w. Ułmowo, po lewej stronie szosy do Łławy, 300 m za wsią	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
27	Buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Wysokość: 27 m Obwód: 374 cm Pierśnica: 119 cm	w. Różanka, po prawej stronie drogi do Babięt, 400 m za wsi	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
28	Topola biała <i>Populus alba</i>	Wysokość: 30 m Obwód: 430 cm Pierśnica: 137 cm	w. Różanka, po prawej stronie drogi do Babięt (w zadrzewieniu na końcu wsi)	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
29	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	Wysokość: 25 m Obwód: 490 cm Pierśnica: 156 cm	w. Bałszyce, po prawej stronie drogi do Kisielic, naprzeciw parku	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
30	Świerk pospolity <i>Picea abies</i>	Wysokość: 30 m Obwód: 380 cm Pierśnica: 121 cm	w. Bałszyce, w parku	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
31	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 24 m Obwód: 320 cm Pierśnica: 102 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)

Lp.	RODZAJ – NAZWA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	OBOWIĄZUJĄCY AKT PRAWNY
32	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 23 m Obwód: 339 cm Pierśnica: 108 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
33	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 330 cm Pierśnica: 105 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
34	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 449 cm Pierśnica: 143 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
35	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 22 m Obwód: 361 cm Pierśnica: 115 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
36	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 14 m Obwód: 349 cm Pierśnica: 111 cm	w. Kamieniec, w alei lipowej na zachód od pałacu	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
37	Kasztanowiec zwyczajny <i>Aesculus hippocastanum</i>	Wysokość: 27 m Obwód: 471 cm Pierśnica: 150 cm	w. Kamieniec, w parku przypałacowym	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
38	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 11 m Obwód: 399 cm Pierśnica: 127 cm	w. Kamieniec, w parku przypałacowym	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
39	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 10 m Obwód: 459 cm Pierśnica: 146 cm	w. Kamieniec, w parku przypałacowym	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)
40	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Wysokość: 26 m Obwód: 412 cm Pierśnica: 131 cm	w. Kamieniec, w parku przypałacowym	Rozporządzenie Nr 13/98 Wojewody Elbląskiego z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego 1998 Nr 29 poz. 214)

Materiał źródłowy: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (GDOŚ).

OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW

Ochrona gatunkowa obowiązuje na terytorium całego kraju, w tym na terenie gminy Susz. Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na tej podstawie sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone. Obecnie obowiązują następujące rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2022 poz. 2380).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem działań ochronnych jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu zachowania i zabezpieczenia ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

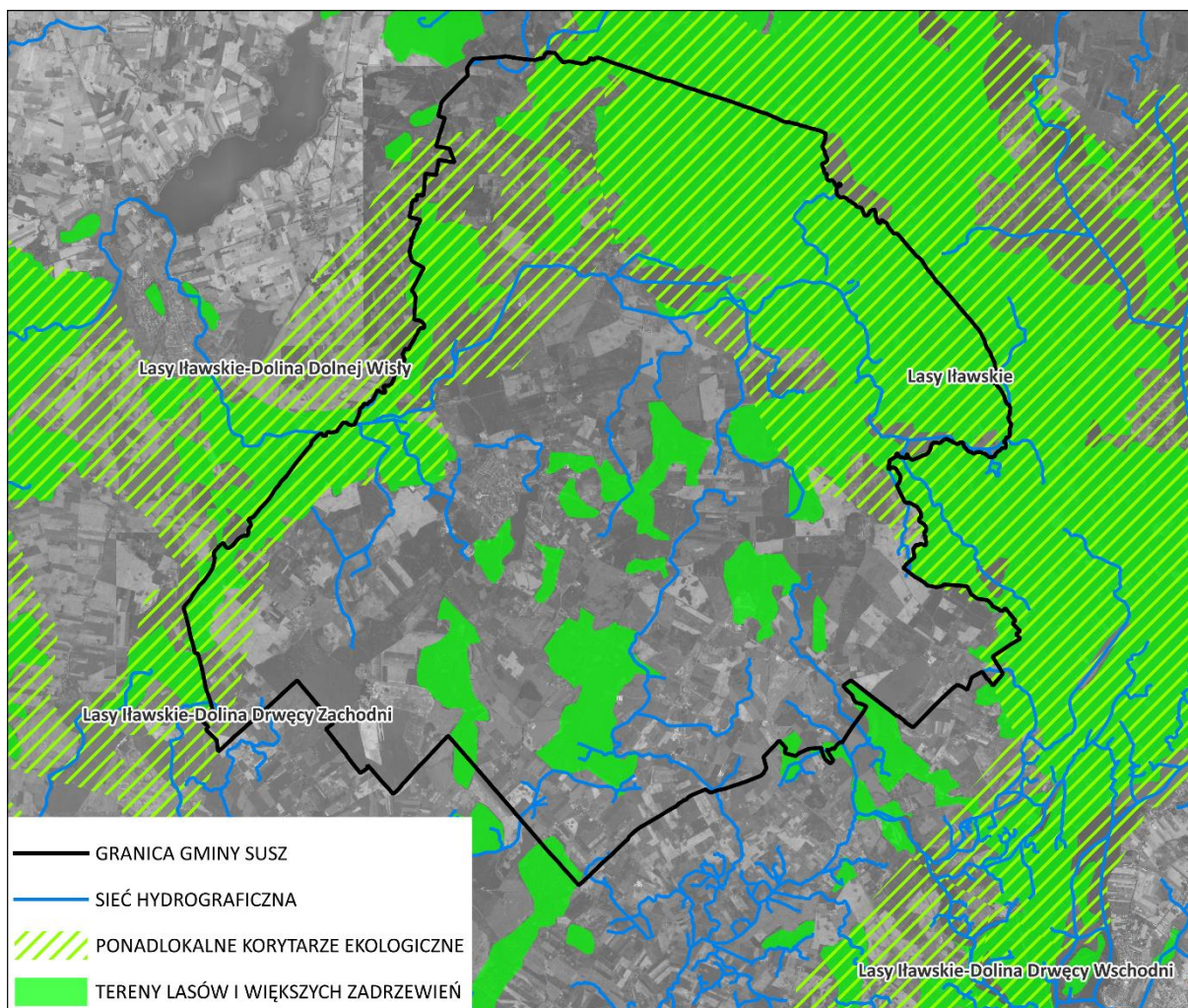
5.2 PROBLEMATYKA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem zapewnia głównie jego system przyrodniczy, rozumiany jako system płatów i korytarzy ekologicznych, występujących na danej powierzchni. Płaty ekologiczne to nieliniowe elementy struktury krajobrazu, różniące się typem, wielkością, kształtem, charakterem granic i różnorodnością od elementów sąsiadujących, mogące występować powszechnie lub sporadycznie. Korytarze ekologiczne to element krajobrazu o strukturze pasmowej, wyraźnie różniący się od matrycy, pełniący funkcje przewodnika, siedliska, bariery (filtra), źródła i odbiornika. Korytarze rozpatrywane są pod kątem funkcjonowania abiotycznej części środowiska, gdzie główną rolę odgrywają procesy fizyczno-geograficzne, a wśród nich obieg wody i związany z nim cykl erozyjno-sedymentacyjny. Poszczególne elementy systemu przyrodniczego obszaru mogą stanowić elementy o znaczeniu lokalnym (jak np. niewielkie cieki i pasmowe zadrzewienia – korytarze ekologiczne skali mikro, czy też łąka z niewielkim zbiornikiem wodnym – płat ekologiczny skali mikro) lub ponadlokalnym (jak np. większe doliny rzeczne – korytarze ekologiczne o ponadlokalnym charakterze, duże kompleksy leśne – płat ekologiczny lub/i korytarz ekologiczny o ponadlokalnym charakterze).

Według koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ³² gmina Susz zlokalizowana jest w zasięgu głównych korytarzy ekologicznych pn.:

- „Lasy Ławskie”;
- „Lasy Ławskie-Dolina Dolnej Wisły”;
- „Lasy Ławskie-Dolina Drwicy Zachodni”.

³² Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie łądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

Ryc. 8 Gmina w odniesieniu do koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ

Materiał źródłowy: opracowanie własne <http://mapa.korytarze.pl/>.

Jak wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego układ wzajemnie powiązanych obszarów, obejmujących obszary węzłowe oraz łączące je korytarze łącznikowe daje możliwość utworzenia regionalnej sieci korytarzy ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim. Stanowi ona ważny element struktury przyrodniczej, przyczyniający się do ochrony różnorodności biologicznej.

Według w/w Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w granicach gminy Susz występują następujące elementy regionalnej sieci ekologicznej:

- **obszar węzłowy „Lasy Iławskie”** – obejmuje swym zasięgiem tereny położone w północno-wschodniej części Gminy;
- **korytarze łącznikowe o znaczeniu regionalnym** - przebiegają wzdłuż doliny rzeki Liwy.

Ryc. 9 Gmina na tle koncepcji sieci ekologicznej zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa

Materiał źródłowy: Rysunek 26. Korytarze ekologiczne oraz Kierunki zagospodarowania przestrzennego, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.

Korytarze ekologiczne i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych Gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współżycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych o randze krajowej i wojewódzkiej.

5.3 PROBLEMATYKA ZMIAN KLIMATYCZNYCH

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj, dlatego istotne jest zgłębienie tego tematu w niniejszym opracowaniu.

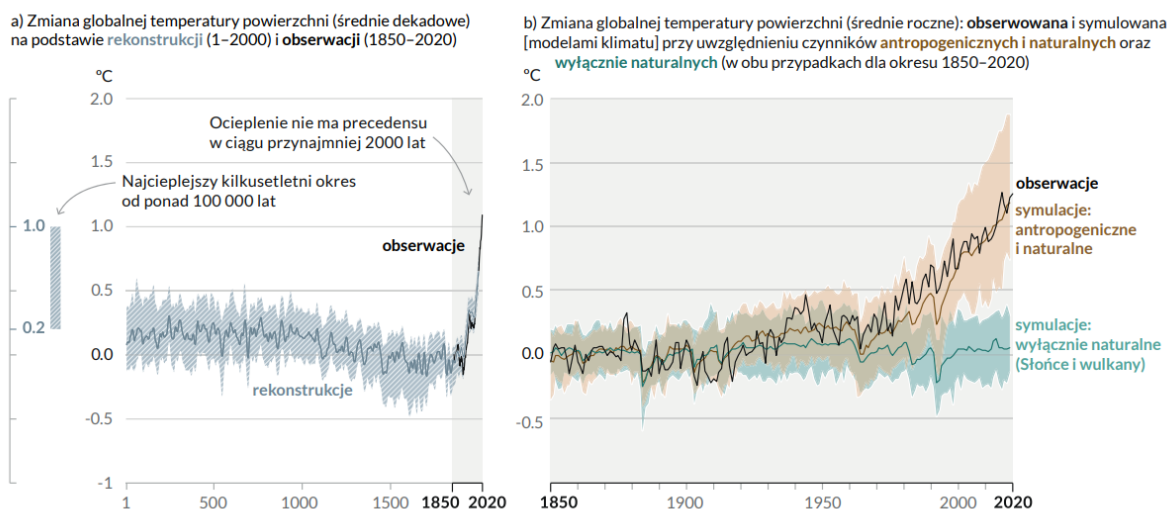
Międzynarodowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) stanowi organ Organizacji Narodów Zjednoczonych powołany w celu przekazania wiarygodnej i obiektywnej oceny i informacji o postępujących zmianach klimatu. Organizacja ta założona została w 1988 roku przez Światową Organizację Meteorologiczną oraz Program Środowiskowy ONZ, publikując cyklicznie od 1990 r. raporty o zmianie klimatu.

IPCC jest aktualnie w trakcie opracowywania szóstego raportu podsumowującego naukową wiedzę na temat zmian klimatycznych. Raport składa się z trzech tomów, sporządzanych przez wykwalifikowane grupy robocze:

- *Climate Change 2021: The Physical Science Basis;*
- *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability;*

– *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change.*

Temperatura powierzchni Ziemi sukcesywnie rośnie, natomiast każda z czterech ostatnich dekad była cieplejsza od poprzedniej oraz od wszystkich wcześniejszych od rozpoczęcia pomiarów w 1850 roku. Zgodnie z pierwszym tomem najnowszego raportu IPCC – *Climate Change 2021: The Physical Science Basis* globalny wzrost średniej temperatury powietrza na przestrzeni lat 1850–2019 mieścił się w przedziale 0,8°C do 1,3°C, z najbardziej prawdopodobną wartością 1,07°C. Według raportu średnia temperatura na lądzie w latach 2011–2020 była o 1,59°C wyższa niż w latach 1850–1900, natomiast w przypadku mórz i oceanów wzrost ten był wyraźnie niższy, gdyż wyniósł ok. 0,88°C.

Ryc. 10 Zmiany temperatury powierzchni Ziemi względem okresu 1850–1900

Materiał źródłowy: IPCC - *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*.

Prognozuje się, że średnia temperatura powietrza na Ziemi będzie wzrastać. Według różnych scenariuszy w poszczególnych regionach świata, w stosunku do okresu 1850–1900, przewiduje się:

- według scenariusza optymistycznego (SSP1 1.9) w połowie XXI w. (lata 2046–2060) wzrost temp. o ok. +1,2°C – +2,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081–2100) wzrost temp. o ok. +1,0° - +1,8°C,
- według scenariusza pesymistycznego (SSP5 8.5) w połowie XXI w. (lata 2046–2060) wzrost temp. o ok. +1,9°C – +3,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081–2100) wzrost temp. o ok. +3,3°C - +5,7°C.

Należy nadmienić, iż jedną z konsekwencji zmian klimatycznych jest m.in. wzrost średniego poziomu mórz i oceanów. Na przestrzeni okresu 1901 – 2018 poziom ten wzrósł o ok. 20 cm, nie mniej proces ten wyraźnie przyspieszył w ostatnich dziesięcioleciach.

Ponadto do najważniejszych faktów, ustalonych w szóstym Raporcie IPCC – *Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability* należą m.in.

- Wzrost zachorowań oraz przedwczesnych zgonów spowodowanych ekstremalnymi warunkami pogodowymi oraz wzrost ryzyka rozprzestrzeniania się chorób, w tym związanych ze zdrowiem psychicznym (poczucie lęku, stresu, depresja).
- Ryzyko wyginięcia rzadko występujących gatunków będzie co najmniej dziesięciokrotnie wyższe, w przypadku, gdy wzrost temperatury będzie postępował w kierunku zmiany o 3°C, w porównaniu z sytuacją, gdy będzie on ograniczony do 1,5°C. Szczególnie zagrożone wyginięciem są gatunki zamieszkujące Puszcze Amazońską oraz niektóre regiony górskie.
- Wzrost zagrożenia występowania ekstremalnych zjawisk przyrodniczych, takich jak m.in. cyklony tropikalne, sztormy, tornada, gradobicia i nawałne deszcze oraz przedłużające się okresy suszy i niedoboru wody.
- Problemy z dostępem do czystej wody pitnej w przypadku dalszego wzrostu temperatury. Przewiduje się, iż mieszkańcy mniejszych wysp i regionów, których zasoby wodne uzależnione są od wód roztopowych lodowców mogą nie mieć wystarczającej ilości wody pitnej, w przypadku, gdy temperatura powietrza wzrośnie o 1,5°C.

- Wzrost temperatury powietrza oraz coraz dłuższe okresy suszy będą miały negatywny wpływ na produkcję żywności (plony zbóż, chów zwierząt), co przyczynić się może do wzrostu niedożywienia i śmiertelności zwłaszcza w regionach tropikalnych. Przy podniesieniu się temperatury powietrza o 1,5°C rośnie ryzyko strat w uprawie kukurydzy w głównych regionach produkujących żywność, natomiast dalszy wzrost wartości temperatur pogłębi problemy rolniczo-produkcyjne.
- Zagrożenie wystąpienia powodzi w regionach nadmorskich wzrośnie o 20% w przypadku podniesienia się poziomu mórz i oceanów o dodatkowe 15 cm, natomiast ryzyko to podwoi się przy wzroście poziomu morza o kolejne 75 cm.
- W przypadku wzrostu temperatury o 1,5°C niektóre ekosystemy zostaną całkowicie utracone, nawet jeśli temperatury zostaną w przyszłości obniżone. Dotyczy to przede wszystkim ekosystemów polarnych, górskich i przybrzeżnych. Istnieje również duże ryzyko utraty raf koralowych u wybrzeży Australii.

W odniesieniu do obszaru Polski, biorąc pod uwagę historię obserwacji instrumentalnych, stwierdzono, że ostatnie 20-lecie XX wieku i pierwsza dekada XXI wieku były najcieplejszymi w historii (co stanowi potwierdzenie tendencji obserwowanej na całym świecie)³³:

- we wszystkich porach roku obserwowany jest wzrost temperatur powietrza (zdecydowanie silniejszy w zimie, słabszy w lecie),
- roczne sumy opadów w kontekście całego kraju nie uległy istotnym zmianom, ale odznaczały się znaczną zmiennością w ciągu roku (mniej lub bardziej wilgotne okresy w krótkich odstępach czasu); obserwowana jest tendencja spadkowa sum opadów na obszarze Polski północno-wschodniej,
- w większości kraju obserwuje się spadek łącznej liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych w ciągu roku, jednocześnie obserwuje się niewielką tendencję wzrostową długości trwania okresów mroźnych,
- od lat 90-tych XX wieku coraz częściej pojawiają się w Polsce ciągi upałów i dni upalne z temperaturą powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$,
- w większości kraju obserwuje się zmiany w strukturze opadów, polegające na wzroście liczby dni z opadem o dużym natężeniu,
- we wschodniej części kraju, na wschód od Wisły wydłużają się okresy bezdeszczowe oraz okresy suszy,
- w chłodnej porze roku obserwuje się wzmożony udział prędkości wiatru w porywach $\geq 17\text{ m/s}$, a w okresie letnim pojawiają się coraz częściej huraganowe prędkości wiatrów.

Prognozuje się, że zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne³⁴:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
 - skrócenie okresu grzewczego,
 - wydłużenie sezonu turystycznego;
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
 - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
 - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof,
 - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
 - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
 - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są również w rejonie gminy Susz. Na podstawie analizy najważniejszych wskaźników klimatycznych na przestrzeni ostatnich lat (2011 r., 2016 r., 2021 r.) przyjmuje się, iż zachodzące zmiany objawiają się przede wszystkim:

- ociepleniem (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza o ok. 0,5-1,0° w stosunku do średniej z poprzednich wielolecia);

³³ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

³⁴ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

- nierównomiernym rozkładem opadów w ciągu roku (występują coraz dłuższe okresy suszy oraz krótkotrwałe i intensywne opady deszczu);
- zwiększeniem rocznego usłonecznienia (wzrost o ok. 100-350h w stosunku do średniej z poprzednich wielolecia);
- coraz częstszym występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci intensywnych burz i nawałnic, gradobii, huraganowych wiatrów oraz trąb powietrznych.

5.4 ZAGROŻENIE SUSZĄ

Susza oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych i jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. W warunkach Polski susze obserwuje się przeważnie w okresie letnim. Jest to związane z wysokim ciśnieniem powietrza i wyższą od wartości normalnych temperaturą powietrza, co powoduje zwiększenie zarówno wartości ewapotranspiracji, jak i zapotrzebowania na wodę. W związku z tym podatność na tworzenie się suszy podlega regionalizacji, która głównie odpowiada panującym tam warunkom klimatycznym (opady i temperatura) oraz geomorfologicznym cechom danej zlewni. Suszę dzielimy na cztery typy genetyczne: suszę atmosferyczną, suszę rolniczą, suszę hydrologiczną oraz suszę hydrogeologiczną, które wyznaczają kolejne etapy jej rozwoju³⁵.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej³⁶.

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Susz:

- w przeważającej części w stopniu „słabym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy rolniczej; wyższe ryzyko zagrożenia może mieć miejsce na terenach rolniczych z głęboko położonym poziomem wodonośnym; nie mniej jednak rejon te obejmuje stosunkowo niewielkie powierzchnie w skali Gminy;
- w stopniu „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie zagrożenia suszy hydrologicznej;
- w stopniu „słabym” narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej;
- w stopniu „silnym”, „umiarkowanym” oraz „słabym” narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy. Zróżnicowanie to wynika przede wszystkim z aktualnej struktury użytkowania terenu.

Podsumowując, stopień zagrożenia suszą (rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną) w gminie Susz w latach 1987-2018 był zróżnicowany. Wynika to w dużej mierze z aktualnej struktury użytkowania terenu. Najmniejsze ryzyko wystąpienia suszy występuje w północno-wschodniej części Gminy, gdzie znajduje się duży oraz zwarty kompleks leśny. Należy nadmienić, iż są to jednocześnie rejon w których istnieje realne niebezpieczeństwo wystąpienia pożaru. W przypadku niekorzystnych warunków wietrznych oraz upalnej i bezdeszczowej pogody może dojść do niekontrolowanego rozprzestrzeniania się ognia na większe pałacie lasów.

Obszary umiarkowanie zagrożone suszą obejmują przede wszystkim rejon dolin rzecznych oraz przestrzenie rolnicze, gdzie pierwsza warstwa wód gruntowych znajduje się stosunkowo płytko pod powierzchnią terenu. Obszary silnie zagrożone zjawiskiem suszy obejmują niektóre fragmenty terenów rolniczych, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się głęboko.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

³⁵ Materiał źródłowy: www.posucha.imgw.pl.

³⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U. 2021 poz. 1615).

5.5 ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się tereny:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 244 (w/w Ustawy), stanowiące działki ewidencyjne,
- pasa technicznego.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa obywateli oraz ograniczenia negatywnych skutków powodzi, zgodnie z zapisami Dyrektywy Powodziowej oraz ustawy Prawo wodne, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej sporządza tzw. plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Prace nad planami zostały poprzedzone przygotowaniem wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) oraz map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP). Celem planów zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację wybranych działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te, muszą także prowadzić do obniżania strat powodziowych. Obowiązek sporządzenia planów wynika z Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, tzw. Dyrektywy Powodziowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne za opracowanie planów odpowiedzialny jest prezes KZGW na poziomie obszarów dorzeczy oraz dyrektorzy poszczególnych RZGW dla regionów wodnych.³⁷

W dolinach rzecznych Liwy, Gardęgi oraz fragmentu ciek przebiegającego w południowej części Gminy wyznaczony został obszar szczególnego zagrożenia powodzią. Jego zasięg zidentyfikowany został a podstawie tzw. map zagrożenia powodziowego (MZP) opracowanych przez RZGW. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią w granicach Gminy obejmuje obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (raz na 100 lat) oraz obszaru, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat).³⁸ Aby przeciwdziałać zagrożeniu bezpieczeństwa ludności i jej mienia w obszarze szczególnie zagrożonym powodzią nie powinno lokalizować się nowej zabudowy stałe związane z gruntem, a ewentualne odstępstwo od zakazu zabudowy w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w terenach istniejącej zabudowy lub dla obiektów niezbędnej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, może nastąpić za zgodą właściwych organów, stosownie do przepisów prawa.

W stosunku do obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy zawarte w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Ponadto obowiązują ustalenia:

- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r., Dz.U.2023 poz. 300);
- Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r., Dz.U.2022 poz. 2379).

Główne, naturalne przyczyny powodzi to:

- długotrwałe opady atmosferyczne lub krótkotrwałe opady o bardzo wysokiej intensywności;
- gwałtowne topnienie śniegu.

Przyczyny wywołane działalnością człowieka to przede wszystkim:

- awarie i katastrofy urządzeń i budowli hydrotechnicznych, stanowiących osłony przeciwpowodziowe;
- nadmierny spływ wód powierzchniowych do odbiorników nieprzystosowanych do tego zjawiska, wywołany uszczelnieniem dużych obszarów zurbanizowanych;
- regulacja rzek prowadzona bez należytej oceny jej skutków.

Powodzie mogą powodować duże straty materialne (zniszczenia lub uszkodzenia budynków i infrastruktury, zniszczenia pól uprawnych i pastwisk, uszkodzenia roślin). W przypadku terenów zabudowy

³⁷ Materiał źródłowy: Dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

³⁸ Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie zawierają się wewnątrz obszarów, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie. Zatem zewnętrzną granicą obszaru szczególnego zagrożenia powodzią są obszary o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

mieszkaniowej usytuowanych w zasięgu wód powodziowych, zagrożone jest również bezpieczeństwo i mienie zamieszkałej tam ludności.

Istotne znaczenie w kontekście zapobiegania lub minimalizacji skutków powodzi mają natomiast tereny rolnicze (głównie łąki i pastwiska) zlokalizowane przy dolinach rzecznych. Pełnią one rolę naturalnego rozlewiska rzeki i należy pozostawić je wolnymi od zabudowy. Ponadto istotną rolę w zatrzymywaniu wody powodziowej mają również tereny leśne i zadrzewione.

5.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów, a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości³⁹.

Obszar gminy Susz położony jest na pograniczu równiny sandrowej oraz moreny dennej. W ujęciu generalnym ukształtowanie powierzchni jest płaskie lub lekko faliste. Spadki terenowe rzadko przekraczają 5°. Obszary o nachyleniach przekraczających 10° obejmują niewielkie areale i są zlokalizowane jedynie w rejonie skarp dolin rzecznych, form pochodzenia glacialnego (stoków ozów i kemów) oraz lokalnych wzniesień i pagórków.

Na obszarze gminy Susz nie występują tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi. W związku z powyższym stwierdza się, iż rzeźba terenu nie stwarza większych ograniczeń dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

³⁹ Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.

6 PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

6.1 WSTĘP

Biorąc pod uwagę sformułowaną w projekcie Strategii wizję i przyjęte cele strategiczne (przytoczone w rozdz. 3.2.), **nadrzędną rolę w kreowaniu polityki rozwoju gminy Susz przyjmować będzie konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju** (*ang. sustainable development*). Jej wdrażanie, co do zasady, oznaczać będzie rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, harmonizujący z uwarunkowaniami przyrodniczymi i jednocześnie ograniczający degradację środowiska naturalnego, nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. **Należy pozytywnie ocenić zakładany „fundament” wdrażania polityki rozwoju na terenie gminy Susz.**

Na obecnym etapie planistycznym nie jest przesądzona specyfika (nie precyzuje się konkretnych przedsięwzięć, ich charakteru, rodzaju i lokalizacji), w związku z czym utrudnione jest precyzyjne określenie oddziaływań na środowisko przyrodnicze. Uszczegółowienie analizy możliwe będzie na etapie prognoz oddziaływania na środowisko dla projektów planów miejscowych lub na etapie ewentualnych ocen oddziaływania na środowisko konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

W dalszej części niniejszego rozdziału omówiono obiektywne oddziaływania, wynikające bezpośrednio z ustaleń projektu Strategii i odnoszące się do:

- poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego i kulturowego (z uwzględnieniem zależności między nimi):
 - flory, fauny i różnorodności biologicznej,
 - warunków życia i zdrowia ludzi,
 - wód powierzchniowych i podziemnych,
 - powietrza atmosferycznego,
 - powierzchni ziemi i ukształtowania terenu,
 - krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,
 - warunków klimatycznych,
 - zasobów naturalnych,
 - zabytków,
 - dóbr materialnych;
- form ochrony przyrody, w tym celu i przedmiotu ochrony oraz integralności obszarów Natura 2000;
- kwalifikacji oddziaływań jako znaczące, oraz podziału oddziaływań na: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe.

Założono, że wszystkie przedsięwzięcia, zanim powstaną, będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko zostały opracowane stosownie do stanu wiedzy współczesnej i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Uwzględniono także uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie wydane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny.

Na potrzeby oceny oddziaływań, podjęto próbę pogrupowania i uszeregowania poszczególnych kierunków działań, pod kątem ich rodzaju, mając na uwadze przewidywany wpływ na środowisko. Spośród zadań określonych w projekcie Strategii wyróżnia się zadania inwestycyjne oraz zadania „miękkie” i nieinwestycyjne.

Do zadań inwestycyjnych należeć będą (por. szczegółowy opis poszczególnych działań w rozdz. 3.2.):

- **działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej:**
 - 1.1.1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym:
 - Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w Suszu.
 - Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej, w szczególności w miejscowościach: Susz, Bronowo, Falknowo, Różanki, Redaki, Adamowo, Emilianowo, Różnowo.
 - Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

- Wspieranie budowy lub remontów bezodpływowych zbiorników na ścieki.
- 1.1.2. Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym:
 - Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody w Suszu, Januszewie, Jawtach Małych, Redakach, Lubnowach Wielkich i Dolinie poprzez ich rozbudowę, przebudowę lub modernizację.
 - Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
- 1.1.3. Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej, w tym:
 - Rozdzielenie kanalizacji ogólnodostępnej.
 - Ewidencja urządzeń oraz ich budowa, przebudowa i renowacja.
- 1.1.4. Rozwój infrastruktury zaopatrzenia w gaz, w tym:
 - Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci gazowej w Suszu oraz w miejscowościach Susz, Adamowo, Bronowo, Michałowo.
 - Wspieranie podłączeń odbiorców do sieci gazowej.
- 1.1.5. Zmiana systemu ciepłowniczego w Suszu, w tym:
 - Likwidacja kotłowni węglowej.
 - Budowa kotłowni gazowej lub hybrydowej.
- 1.1.6. Rozwój sieci elektroenergetycznej, w tym:
 - Rozbudowa Głównego Punktu Zasilania w Suszu.
 - Budowa, rozbudowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej.
 - Przebudowa linii elektroenergetycznych napowietrznych na kablowe.
- 1.1.8. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.
- **działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego:**
 - 1.2.1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym:
 - Modernizacja i remonty obiektów i terenów użyteczności publicznej i terenów przestrzeni publicznej, terenów zieleni.
 - Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i zielono-niebieskiej infrastruktury.
 - Zagospodarowanie terenów zielonych na przestrzeń użyteczności publicznej.
 - Budowa, modernizacja i rozbudowa chodników, dróg dla pieszych i oświetlenia ulicznego.
 - Usuwanie barier architektonicznych i zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych, w tym obiektów użyteczności publicznej ze szczególnymi potrzebami.
 - Budowa „inteligentnych” przejść dla pieszych.
 - 1.2.3. Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym, w tym:
 - Realizacja nowych budynków lub mieszkań komunalnych/socjalnych/treningowych lub wspomaganych.
 - Modernizacja i remonty istniejących budynków i lokali komunalnych/socjalnych/treningowych lub wspomaganych.
 - Adaptacja budynków użyteczności publicznej na cele mieszkalne.
 - 1.2.4. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkalnego, w tym:
 - Zapewnienie gruntów pod budowę indywidualnych garaży dla mieszkańców.
 - Przygotowanie terenów pod budowę garaży.
 - 1.4.4. Przystąpienie do Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej.
 - 2.2.1. Utworzenie placówek opieki dla najmłodszych.
 - 2.2.2. Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, kulturalnych i bibliotek.
 - 2.2.3. Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.
 - 2.2.4. Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.
 - 2.2.5. Budowa „Zielonego Parku Rekreacji” na placu przed Szkołą Podstawową w Suszu.
 - 2.5.1. Dalsza modernizacja Ośrodka Zdrowia w Suszu.
 - 2.5.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.
 - 2.5.3. Rozmieszczenie w przestrzeni publicznej defibrylatorów AED (Automatycznych Defibrylatorów Zewnętrznych), wraz ze stacjami SOS.

- **działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki:**
 - 1.3.1. Zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze, w tym:
 - Zagospodarowanie terenu przy skrzyżowaniu ul. Ławskiej z ul. Kajki na miejsce rekreacji.
 - Rewitalizacja plaży miejskiej w Suszu.
 - Rozbudowa infrastruktury na plaży nad jeziorem Burgale w Bronowie.
 - Remont alejki wokół jeziora Suskiego.
 - Rewitalizacja parku miejskiego w Suszu.
 - Budowa nowych fontann na Starym Mieście, w Parku im. Harcerzy Ziemi Suskiej oraz w Parku Miejskim w Suszu.
 - Adaptacja suskiej wieży ciśnień na punkt widokowy.
 - Budowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (pomostów, altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.).
 - Realizacja przedsięwzięć związanych z turystyką wodną.
 - Realizacja ścieżek i tras rowerowych oraz przedsięwzięć związanych z turystyką rowerową.
 - Stworzenie warunków do rozwoju turystyki wędkarskiej.
 - Zagospodarowywanie ogólnodostępnych miejsc do kąpeli i plaż wiejskich (punkty biwakowe, miejsca postojowe dla kamperów, pomosty).
 - Utworzenie i promocja szlaków rekreacyjnych w ramach wprowadzonej koncepcji Smart Village (inteligentnej wsi).
 - 1.3.2. Wzrost zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej, w tym:
 - Rozbudowa bazy noclegowej.
 - Rozwój agroturystyki.
 - Rozbudowa i poprawa jakości bazy gastronomicznej, w tym wspieranie regionalnych tradycji kulinarnych.
 - Utrzymanie we właściwym stanie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej.
 - Realizacja nowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrznych i inne ogólnodostępne obiekty).
- **działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych:**
 - 3.1.1. Poprawa jakości i dostępności układu komunikacyjnego, w tym:
 - Rozbudowa dróg wojewódzkich, w tym remont nawierzchni ulic w miejscowości Susz w ciągu drogi wojewódzkiej nr 521.
 - Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 613, 515, 521 na odcinku Bronowo – Różnowo – Susz.
 - Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg powiatowych.
 - Remont, modernizacja, przebudowa lub rozbudowa dróg gminnych.
 - Budowa nowych dróg gminnych i wewnętrznych.
 - 3.1.2. Modernizacja dróg transportu rolniczego.
 - 3.1.3. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym:
 - Montaż progów zwalniających na drogach gminnych.
 - Budowa inteligentnych przejść dla pieszych, reagujących na przechodzące osoby poprzez automatyczne doświetlanie przestrzeni, po której porusza się pieszy.
 - Przebudowa placu manewrowego przed Szkołą Podstawową w Suszu w ramach poprawy bezpieczeństwa dowożonych do szkoły dzieci.
 - 3.1.4. Budowa, rozbudowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów, ścieżek rowerowych, ciągów pieszych i pieszo-rowerowych i innej infrastruktury towarzyszącej).
 - 3.1.5. Rozwój infrastruktury rowerowej (w tym dróg rowerowych).
 - 3.1.6. Zwiększenie dostępu do usług komunikacji zbiorowej, poprzez:
 - Zwiększenie liczby przystanków autobusowych oraz modernizację przystanków istniejących.
 - Zapewnienie mieszkańcom wsi regularnego transportu osobowego do Susza.
 - 3.1.7. Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.

- **działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym:**
 - 4.3.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym:
 - Ochrona ustanowionych form ochrony przyrody.
 - Przeciwdziałanie fragmentacji składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy ekologicznych o randze ponadlokalnej).
 - 4.3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym:
 - Ochrona zwartych kompleksów leśnych.
 - Zwiększenie lesistości.
 - 4.3.3. Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Bałszycka Struga.
 - 4.3.4. Kształtowanie poprzeczne i podłużne koryta rzeki Osówka.
 - 4.3.6. Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.
 - 4.3.7. Racjonalne wykorzystanie zasobów surowcowych.
 - 4.4.3. Rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym:
 - Budowa składowiska odpadów niebezpiecznych (azbest) w miejscowości Różanki.
 - Budowa instalacji do przetwarzania odpadowych tworzyw sztucznych.
 - Budowa nowego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.
 - Rozbudowa istniejącego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Suszu.
 - Wyposażenie miejsc publicznych w nowe pojemniki do gniazdowej zbiórki odpadów komunalnych.
 - Eliminacja miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych.
 - Selektywne zbieranie odpadów.
 - Koordynowanie działań związanych z usuwaniem materiałów zawierających azbest.
 - Usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej.
 - Zmniejszenie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa.
 - 4.4.4. Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym:
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.
 - Budowa szczelnych zbiorników na gnojowicę lub gnojówkę lub płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych.
 - 4.4.5. Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb, w tym:
 - Eliminacja niekoncesjonowanej eksploatacji złóż.
 - Rekultywacja terenów o niekorzystnych przekształceniach powierzchni ziemi, w tym wyrobisk.
 - Poprawa warunków glebowych poprzez racjonalne nawożenie i stosowanie odpowiednich upraw.
 - 4.4.6. Minimalizacja uciążliwości akustycznych, w tym:
 - Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych.
 - Zapobieganie potencjalnym uciążliwościom akustycznym.
 - 4.4.8. Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:
 - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji.
 - Ograniczenie strat wody poprzez jej ponowne wykorzystanie do celów gospodarczych („deszczówka”, „szara woda”).
 - Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych.
 - Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.
 - Modernizacja, remont urządzeń melioracyjnych.
 - 4.4.9. Realizacja automatycznej stacji meteorologicznej, umożliwiającą wgląd na aktualną sytuację pogodową.
 - 4.4.10. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, w tym:
 - Przeciwdziałanie dalszej zabudowie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- **działania związane z poprawą jakości powietrza:**
 - 1.1.7. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym:
 - Budowa wolnostojących urządzeń i instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.
 - Zwiększenie wykorzystania urządzeń indywidualnych (mikroinstalacji OZE).
 - 3.1.7. Budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych.

- 4.3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, w tym:
 - Ochrona zwartych kompleksów leśnych.
 - Zwiększenie lesistości.
- 4.4.1. Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, w tym:
 - Zwiększenie wykorzystania indywidualnych źródeł energii odnawialnej.
 - Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę niesprawnych kotłów na paliwa stałe na urządzenia wysokosprawne i spełniające normy.
 - Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizacje i stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii.
- 4.4.2. Rozwój klastrów energii poprzez realizację projektów służących rozwojowi energetyki na poziomie lokalnym.
- **działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego:**
 - 2.1.1. Poprawa warunków lokalowych Biblioteki Miejskiej w Suszu.
 - 4.2.1. Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewitalizacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji zabytków).
 - 4.2.2. Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych.
 - 4.2.4. Ochrona obiektów sakralnych, w tym:
 - Renowacje i właściwa ekspozycja obiektów kultu religijnego, w tym kapliczek i krzyży przydrożnych.
 - Utrzymanie i bieżąca konserwacja cmentarzy.
 - 4.2.5. Ochrona udokumentowanych stanowisk archeologicznych.
- **Do zadań „miękkich” i nie inwestycyjnych należeć będą:**
 - **działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”:**
 - 1.2.1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej, w tym:
 - Estetyzacja przestrzeni publicznej.
 - Utrzymanie czystości i porządku przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.
 - Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych.
 - Stosowanie jednolitego systemu identyfikacji i informacji w Gminie.
 - 1.2.2. Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym:
 - Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz obiektów użyteczności publicznej.
 - Współpraca z policją i strażą pożarną, w tym organizacyjna i rzeczowa.
 - Podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz utrzymania właściwego poziomu bezpieczeństwa.
 - Wsparcie inicjatyw, kursów i szkoleń na rzecz pogłębiania wiedzy i umiejętności praktycznych postępowania w sytuacjach kryzysowych.
 - Stworzenie mapy punktów strategicznych (m.in. schrony, ujęcia wody pitnej).
 - Komunikacja prewencyjno-ratunkowa - stacje SOS do automatycznego powiadamiania służb ratunkowych.
 - 1.2.5. Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym, w tym:
 - Ustalanie jednolitych zasad zagospodarowania w zakresie parametrów i wskaźników zabudowy.
 - Wsparcie dla działań modernizacyjnych, w tym termomodernizacyjnych.
 - Organizacja konkursów i zachęt mających na celu poprawę estetyki obiektów i przestrzeni.
 - Przeciwdziałanie nielegalnym formom użytkowania przestrzeni.
 - Uporządkowanie reklam i nośników reklamowych poprzez regulacje, w tym wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.
 - 2.5.4. Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.
 - 2.5.5. Poprawa dostępności i jakości różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.
 - 2.5.6. Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.

- 2.5.7. Stworzenie zachęt dla lekarzy i obsługi medycznej ze specjalizacjami do podjęcia pracy w suskim ośrodku zdrowia, w tym:
 - Zapewnienie profesjonalnych warunków pracy.
 - Zapewnienie mieszkań do stałego pobytu.
- 2.5.8. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, w tym:
 - Organizacja zabaw, konkursów i imprez prozdrowotnych dla dzieci, młodzieży lub dorosłych.
 - Organizacja obozów sportowych w partnerstwie z lokalnymi przedsiębiorcami.
 - Wspieranie działalności klubów sportowych.
 - Wsparcie uczniów i rodziców z klas sportowych oraz sekcji działających przy CSiR w dodatkowych formach aktywności.
- 3.2.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, w tym:
 - Rozbudowa sieci światłowodowej.
 - Wspieranie działań na rzecz udostępnienia innowacyjnych rozwiązań zapewniających dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, w tym technologii satelitarnych.
- 3.2.2. Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, w tym:
 - Poprawa przepustowości i jakości połączeń telefonii komórkowej.
 - Poprawa przepustowości i jakości mobilnego Internetu w technologii 4G (LTE).
 - Wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.
- 3.2.3. Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu, w tym:
 - Doskonalenie form przekazu treści portalu internetowego Urzędu Miejskiego.
 - Zwiększenie dostępności portalu internetowego Urzędu Gminy, dla osób niepolskojęzycznych – wprowadzenie innych wersji językowych oraz wersji dla osób niesłyszących.
 - Poprawa jakości portali internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji, podległych Gminie.
 - Dalszy rozwój oraz poprawa funkcjonalności aplikacji mobilnej Gminy Susz.
 - Rozwój i poprawa funkcjonalności Systemu Informacji Przestrzennej Gminy.
 - Rozwój e-usług jednostek podległych np. biblioteka, Ośrodek Kultury, Szkoły, Sołectwa itp.
- 3.2.4. Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.
- 3.2.5. Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.
- 4.3.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym:
 - Promocja walorów przyrodniczych Gminy.
 - Przygotowanie i wydawanie publikacji poświęconych walorom przyrodniczym.
- 4.3.5. Racjonalne wykorzystanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.
- 4.4.1. Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, w tym:
 - Kontynuacja Programu „czyste Powietrze” oraz dołączenie do Programu „Ciepłe Mieszkanie”.
- 4.4.4. Zapewnienie dobrego stanu wód, w tym:
 - Monitorowanie jakości wód.
 - Prowadzenie kontroli warunków wprowadzania ścieków do wód lub ziemi.
 - Wspieranie i promocja ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
 - Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód.
- 4.4.7. Monitoring zanieczyszczeń środowiska i wdrożenie mechanizmów i narzędzi ograniczających działalność wpływającą na zanieczyszczanie.
- 4.4.8. Ochrona przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym:
 - Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.
- 4.4.10. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, w tym:
 - Analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem powodziowym i rekomendacja zmian.
 - Wdrożenie systemu monitorowania o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytkach rolnych.
- **działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego:**

- 1.5.1. Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych, w tym:
 - Wzmocnienie produktywności gospodarstw rolnych, w tym modernizacja gospodarstw i zwiększenie zasobności i jakości sprzętu, maszyn i urządzeń rolniczych.
 - Wspieranie wykształconych kierunków produkcji rolnej i przemysłu rolno-spożywczego.
 - Wspieranie nowych kierunków upraw lub hodowli.
 - Wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie.
 - Organizacja spotkań związanych z nowoczesnymi formami działalności rolniczej.
 - Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego.
- 1.5.2. Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych, w tym:
 - Wspieranie lokalnego rynku rolno-spożywczego – lokalnego przetwórstwa, handlu detalicznego prowadzonego przez rolników, sprzedaży i dostaw bezpośrednich do konsumentów.
 - Wspieranie wytwarzania i dystrybucji produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.
- 1.5.3. Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego:
 - Współdziałanie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i innymi podmiotami w zakresie organizowania bezpłatnych szkoleń dla rolników.
 - Wsparcie realizacji Ośrodka Doradztwa Rolnictwa wraz z zagospodarowaniem terenu wystawienniczego oraz poletka doświadczalnego w strefie inwestycyjnej Gminy.
 - Wspieranie organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność rolniczą.
 - Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej.
 - Promowanie innowacji w rolnictwie.
 - Promowanie wytwórczości produktów tradycyjnych, regionalnych lub ekologicznych.
 - Wspieranie rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.
 - Obniżenie podatku rolnego stosowną uchwałą rady miejskiej.
- **działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych:**
 - 1.3.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze, w tym:
 - Wdrożenie Programu Turystyki w Gminie Susz na lata 2025-2030.
 - 1.3.3. Organizacja i promocja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.
 - 1.4.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w tym:
 - Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie informowania o usługach pośrednictwa zawodowego oraz ofertach pracy.
 - Współpraca z Zespołem Szkół im. Ireny Kosmowskiej w zakresie wspierania systemu kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.
 - Organizacja praktyk i staży w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach organizacyjnych.
 - Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
 - 1.4.2. Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym:
 - Wspieranie przedsiębiorstw i przedsiębiorców na etapie „start-up” – ulgi lub zwolnienia w podatkach i opłatach lokalnych, pomoc w dostępie do terenów inwestycyjnych.
 - Rozwijanie współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.
 - 1.4.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej:
 - Stworzenie skonkretyzowanej i inicjującej oferty inwestycyjnej.
 - Wspieranie i usprawnienie działalności punktu informacyjnego dla przedsiębiorców (punktu obsługi inwestora).
 - Rozbudowa form ofert inwestycyjnych w zakresie opieki proinwestycyjnej i szkoleń z zakresu przedsiębiorczości.
 - Udostępnienie gminnych zasobów lokalowych w celu wsparcia inicjatyw w zakresie działalności gospodarczej.
 - Zwiększenie ilości gruntów pod rozwój przedsiębiorczości i działalność gospodarczą.
 - Stworzenie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego (przy zaangażowaniu lokalnej społeczności).
 - 2.1.2. Wspieranie działalności instytucji kultury oraz poszerzenie oferty instytucji kultury we współpracy z sołtysami i opiekunami świetlic wiejskich.

- 2.1.3. Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń związanych z kulturą i twórczością regionalną (kół gospodyń wiejskich, twórców lub innych).
- 2.1.4. Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej dzieci, młodzieży lub dorosłych.
- 2.1.5. Organizacja i promocja cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.
- 2.1.6. Wzmocnienie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).
- 2.1.7. Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i promocyjnych.
- 2.1.8. Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.
- 2.1.9. Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.
- 2.3.1. Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).
- 2.3.2. Wsparcie działań instytucji pomocy społecznej.
- 2.3.3. Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.
- 2.3.4. Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez m.in. rozwój infrastruktury sportowej, miejsc aktywnego wypoczynku, tworzenie miejsc i zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych.
- 2.3.5. Identyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacji wśród dzieci i młodzieży.
- 2.3.6. Aktywizacja osób starszych i rozwój systemu opieki senioralnej, w tym:
 - Włączenie do Programu Gmina Przyjazna Seniorom.
 - Promocja Ogólnopolskiej Karty Seniora.
 - Wspieranie działalności ośrodków wsparcia dziennego i klubów dla seniorów.
- 2.3.7. Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier architektonicznych, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.
- 2.3.8. Wspieranie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu.
- 2.3.9. Wspieranie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz ograniczenia problemów społecznych.
- 2.4.1. Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.
- 2.4.2. Zwiększenie poziomu partycypacji mieszkańców w zarządzaniu Gminą, w tym:
 - Tworzenie mechanizmów i narzędzi konsultacji społecznych.
 - Wzrost znaczenia i dostępności e-usług i e-urzędu.
- 2.4.3. Rozwój kompetencji osób dorosłych, w tym:
 - Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób dorosłych.
 - Wspieranie reorientacji zawodowej osób poszukujących lub zmieniających pracę.
 - Wspieranie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia.
- 3.3.1. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej, w oparciu o posiadane zasoby materialne (infrastruktura) i niematerialne (walory przyrodnicze).
- 3.3.2. Podniesienie rangi zawodów triathlonowych i aplikowanie o Puchar Europy.
- 3.3.3. Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej.
- 3.3.4. Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.
- 3.3.5. Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.
- 3.3.6. Zawiązanie współpracy partnerstwa (gminy partnerskie) w celu wymiany kulturalnej, gospodarczej i informacyjnej.
- 4.1.4. Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, w tym:
 - Wprowadzenie budżetu obywatelskiego.

- 4.2.3. Powiększanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym:
 - Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków i Gminnej Ewidencji Obiektów Archeologicznych.
 - Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.
 - Przygotowywanie i wydawanie publikacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu.
 - Poszukiwanie, odkrywanie i pielęgnowanie lokalności, tradycji, wierzeń, obrzędów charakterystycznych dla gminy Susz i regionu.
- **działania związane z edukacją:**
 - 2.2.6. Rozwój potencjału dydaktycznego, w tym:
 - Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach.
 - Wspieranie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy (współpraca ze szkołą ponadpodstawową).
 - Doskonalenie zawodowe nauczycieli.
 - Wsparcie nauczycieli w zakresie przygotowania uczniów do zawodów, konkursów i olimpiad.
 - Monitoring poziomu nauczania w placówkach oświatowych.
 - 2.2.7. Wzmocnienie kompetencji kluczowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.
 - 2.2.8. Kontynuacja wsparcie rozwoju osób szczególnie uzdolnionych.
 - 2.2.9. Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.
 - 2.2.10. Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.
 - 2.2.11. Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.
 - 4.1.4. Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, w tym:
 - Przeprowadzanie warsztatów, szkoleń lub spotkań.
 - Zwiększanie roli partycypacji społecznej przy opracowaniu dokumentów planowania przestrzennego.
 - 4.4.11. Edukacja ekologiczna mieszkańców w szczególności w zakresie:
 - Ochrony klimatu i jakości powietrza.
 - Adaptacji do postępujących zmian klimatu, zwłaszcza przystosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych.
 - Segregacji odpadów i szkodliwości spalania odpadów.
- **działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym:**
 - 1.2.4. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkalnego, w tym:
 - Stworzenie warunków do budowy budynków wielorodzinnych poprzez przystąpienie gminy Susz do istniejących i przyszłych programów wspierających budownictwo mieszkaniowe.
 - 1.4.3. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, w tym:
 - Uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
 - 4.1.1. Dążenie do zwartości zabudowy, w tym:
 - Koncentracja zabudowy poszczególnych miejscowości, w oparciu o dostępną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.
 - Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny otwarte, wartościowe przyrodniczo i zagrożone powodzią.
 - 4.1.2. Opracowywanie lub zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
 - 4.1.3. Opracowanie planu ogólnego gminy.
 - 4.1.5. Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.
 - 4.1.6. Kompleksowa rewitalizacja obszarów na terenie gminy i miasta Susz, zidentyfikowanych do wdrożenia działań i inicjatyw naprawczych.

6.2 FORMY OCHRONY PRZYRODY

Jak wykazano w rozdz. 5.1., w granicach gminy Susz występują powierzchniowe oraz punktowe formy ochrony przyrody, **co zostało omówione w rozdziale 5.3. diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Główne działania inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii w większości dotyczą terenów położonych poza zasięgiem form ochrony przyrody lub terenów zantropizowanych, poza wartościowymi siedliskami przyrodniczymi. Podkreśla się przy tym, że wszelkie inwestycje, które będą realizowane w obrębie form ochrony przyrody, zanim powstaną, winny spełniać przepisy odnoszące się do poszczególnych form ochrony przyrody.

W odniesieniu do rezerwatów przyrody, Parku Krajobrazowego obszarów Natura 2000, Obszarów Chronionego Krajobrazu oraz obowiązują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

W stosunku do rezerwatu przyrody „Jezioro Gaudy” oraz „Czerwica” **nie zostały jak dotąd ustanowione plany ochrony oraz zadania ochronne.** Projekt Strategii **nie przewiduje zmian przestrzennych mogących mieć negatywny wpływ na rezerваты przyrody w Gminie.**

Projekt Strategii **nie przewiduje również większych zmian przestrzennych mogących mieć negatywny wpływ na Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego. Dla Parku nie został ustanowiony jak dotąd plan ochrony.** W granicach i najbliższym sąsiedztwie Parku Krajobrazowego nie przewiduje się lokalizacji zagospodarowania mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, a zatem **ustalenia projektowanego dokumentu nie wpłyną negatywnie na przedmiotowe formy ochrony przyrody.**

W odniesieniu do obszarów Natura 2000 najistotniejsze jest, że zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W stosunku do Obszarów Natura 2000 mających swój zasięg w granicach gminy Susz tj.: Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051, Ostoja Iławska PLH280053; obowiązują plany zadań ochronnych (opisano szczegółowo w rozdz. 5.1.).

Potencjalne oddziaływania na Obszary Natura 2000 występujące na terenie Gminy dotyczyć mogą zadań związanych z rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego.

Jednocześnie, z uwagi na bliskie sąsiedztwo istniejącej zabudowy mieszkaniowej, realizację usług nieuciążliwych oraz brak ingerencji w najbardziej wartościowe zbiorowiska leśne, można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że **nie wystąpi znacząco negatywne oddziaływanie na Obszary Natura 2000 Aleje Pojezierza Iławskiego PLH280051, Ostoja Iławska PLH280053 i Lasy Iławskie PLB280005, w tym nie pogorszy się stan funkcjonowania siedlisk dla których wyznaczono obszar.**

Równocześnie wskazuje się, iż szczegółowy opis inwestycji nie jest przesądzony na obecnym etapie planistycznym. Projekt SRG nie przedstawia charakterystyki w/w przedsięwzięcia, natomiast opis oddziaływań na poszczególne struktury przyrodnicze, w tym na Obszary Natura 2000 będzie możliwy w ewentualnych raportach o stanie środowiska.

Ponadto obowiązują przepisy odnoszące się do poszczególnych pomników przyrody, sprowadzające się do ochrony obiektu lub grupy obiektów, tym zakazu ich niszczenia.

Obowiązuje także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone w ustawie z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Na tej podstawie sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone. Obecnie obowiązują następujące rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2022 poz. 2380).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).

Wszelkie prace budowlane i modernizacyjne nie mogą oddziaływać na tereny chronione bez przeprowadzenia uprzednich postępowań i uzyskania odpowiedniej zgody na realizację przedsięwzięcia. Zatem można uznać, że **na obecnym etapie planistycznym należy wykluczyć możliwość negatywnego oddziaływania na obszary chronione** – nie ma obiektywnych przesłanek pozwalających na stwierdzenie, iż planowane przedsięwzięcia, ze względu na rodzaj, charakter i prawdopodobne lokalizacje, mogłyby znacząco negatywnie oddziaływać na cele i przedmioty ochrony poszczególnych form ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000.

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na formy ochrony przyrody, w tym Obszarów Natura 2000. Przeciwnie ich prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja (dotyczy głównie działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym) przysłuży się zachowaniu wartości przyrodniczych i przedmiotów ochrony poszczególnych form.

Reasumując, zakładające przestrzeganie przepisów obowiązujących dla poszczególnych formy ochrony przyrody, nie zakłada się wystąpienia znaczących, negatywnych oddziaływań w wyniku realizacji działań przewidzianych w projekcie Strategii.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 12 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na formy ochrony przyrody

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
Działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

6.3 ROŚLINNOŚĆ, ZWIERZĘTA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Wpływ na roślinność, zwierzęta i różnorodność biologiczną może wystąpić w wyniku realizacji zadań inwestycyjnych przewidzianych w projekcie Strategii. Działania budowlane, remontowe i modernizacyjne mogą wymagać likwidacji części istniejącej roślinności i siedlisk zwierząt, przy czym zaznacza się, że większość zadań będzie realizowana na obszarach zantropizowanych i zabudowanych, w związku z czym nie przewiduje się utraty znacznej ilości siedlisk wartościowych przyrodniczo.

Działania związane z rozwojem zabudowy mieszkaniowo-usługowej będą prawdopodobnie wywierać pewien wpływ na szatę roślinną, zwierzęta i różnorodność biologiczną, przy czym zakłada się tereny planowanej zabudowy będą realizowane głównie jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub na terenach o generalnie niskiej wartości przyrodniczej (jak użytki rolne i nieużytki), zgodnie z przyjętą zasadą zrównoważonego rozwoju, a co za tym idzie również racjonalnego zagospodarowania przestrzeni. Sporadyczne sytuacje konfliktowe, jak np. konieczność wylesień lub wycinki drzewostanu, wymagać będzie przestrzegania przepisów prawa w tym zakresie, w tym ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o ochronie przyrody. Biorąc pod uwagę przyjętą zasadę zrównoważonego rozwoju, jako szczególnie istotną w kreowaniu polityki gminy, można się spodziewać racjonalnego podejścia w przygotowaniu terenów pod zainwestowanie. Ponadto potencjalne presje inwestycyjne na terenach najcenniejszych przyrodniczo będą ograniczane przez obowiązujące przepisy dla poszczególnych form ochrony przyrody (zob. rozdz. 5.1.).

Działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki spowodują zubożenie istniejącej szaty roślinnej – dotyczyć to będzie przede wszystkim zadań dotyczących: zwiększenia atrakcyjności rekreacyjnej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze (działanie: 1.3.1.) oraz wzrostu zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej (działanie 1.3.2.). Nastąpi stopniowa likwidacja warunków funkcjonowania dotychczasowych zbiorowisk roślinnych związana ze zmianą zagospodarowania i ich synantropizacją oraz zwiększenie współczynnika wydeptywania roślinności w związku z wypoczynkiem mieszkańców Gminy. Należy zaznaczyć, że obowiązują przepisy odnoszące się do poszczególnych form ochrony przyrody występujących w Gminie, na co wskazuje projekt Strategii. Ponownie podkreśla się, iż na obecnym etapie planistycznym nie jest możliwa szczegółowa charakterystyka oddziaływań na florę i faunę. Będzie to możliwe po wykonaniu ewentualnych decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych.

Działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej będą wiązać się ze zróżnicowanym oddziaływaniem na szatę roślinną i świat zwierzęcy. Roślinność na trasach przebiegu infrastruktury liniowej podziemnej (np. sieć kanalizacyjna, sieć wodociągowa, sieć gazowa) oraz naziemnej (obiekty wspomagające infrastrukturę) zostanie czasowo zniszczona – będą to prawdopodobnie głównie zbiorowiska łąkowe, ruderalne i segetalne lub drobne zbiorowiska leśne i semileśne, choć nieunikniona może się okazać ingerencja w struktury o większej wartości przyrodniczej. W przypadku zdiagnozowania występowania chronionych gatunków zwierząt, roślin lub grzybów **obowiązuje ochrona gatunkowa** (opisane szczegółowo w rozdziale 5.1.). Na obecnym etapie nie są sprecyzowane przebiegi lokalizacji poszczególnych elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Warunki dotyczące realizacji tego typu działań powinny zostać szczegółowo opisane w ewentualnych decyzjach o uwarunkowaniach środowiskowych.

Pewna ingerencja w szatę roślinną wystąpić może również w związku z realizacją nowych wolnostojących instalacji fotowoltaicznych. Jednocześnie zaznacza się, iż inwestycje tego typu powinny być lokalizowane przede wszystkim na terenach rolniczych, gdzie nie występują szczególnie wartościowe siedliska roślinne.

Realizacja poszczególnych celów i kierunków działań ustalonych w projekcie SRG **nie zaburzy w sposób istotny warunków migracji i bytowania zwierzyny**, ze względu na przewidziane w dokumencie zachowanie przestrzennych powiązań przyrodniczych (korytarze i płatów ekologicznych).

Ponadto projekt Strategii przewiduje utrzymanie siedlisk wartościowych przyrodniczo, w tym wskazuje na konieczność przestrzegania prawa ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody, aktów prawnych odnoszących się do poszczególnych form ochrony przyrody oraz innych przepisów odrębnych.

Działania „miękkie” i nieinwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na szatę roślinną, zwierzęta i różnorodność biologiczną. Przeciwnie ich prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja (dotyczy głównie działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym) przysłuży się zachowaniu wartości przyrodniczych.

W wyniku realizacji działań przewidzianych w projekcie Strategii **nie przewiduje się zaburzenia funkcjonowania różnorodności biologicznej**, w tym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na system przyrodniczy obszaru (korytarze i płaty ekologiczne migracji roślin i zwierząt).

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 13 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na roślinność, zwierzęta i różnorodność biologiczną

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.4 LUDZIE I WARUNKI ŻYCIA

Działania przewidziane w projekcie Strategii, będą w większości pozytywnie oddziaływać na strefę społeczną – liczne działania dotyczą sfery socjalnej, w tym poprawy warunków i dostępu do opieki/świadczeń dla osób potrzebujących i niepełnosprawnych. Szeroko pojęty sektor zdrowia i warunków życia ludności ma odzwierciedlenie w działaniach od 2.3. do 2.5. (zob. rozdz. 3.2.)

W ujęciu generalnym dojdzie do pozytywnego oddziaływania na ludzi, w tym wystąpi:

- poprawa warunków, jakości i komfortu życia ludności, w tym poprzez wzrost gospodarczy i poprawę infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i mieszkaniowej oraz bazy materialnej turystyki,
- ochrona zdrowia społeczeństwa i likwidacja barier dla osób niepełnosprawnych/starszych/potrzebujących,
- wzrost postaw prospołecznych,
- informatyzacja społeczeństwa,
- poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy itd.

Jednocześnie w wyniku realizacji zadań inwestycyjnych wystąpią bezpośrednie, negatywne, krótkoterminowe i chwilowe oddziaływania związane z etapem budowy niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych. Wystąpią pewne uciążliwości akustyczne oraz wpływające na estetyczne warunki życia ludzi,

a także związane z emisją zanieczyszczeń pyłowych maszyn i urządzeń budowlanych. Po zakończeniu etapu budowy uciążliwości ustaną.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 14 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na ludzi i warunki życia

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stałe	Chwilowe
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.5 WODY

Zadania związane z modernizacją infrastruktury wodno-ściekowej oraz uzbrojeniem terenów inwestycyjnych pozwolą na lepsze zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniami bytowymi i gospodarczymi.

Dotyczy do głównie działań inwestycyjnych:

- 1.1.1. *Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, w tym:*
 - *Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w Suszu.*
 - *Budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej, w szczególności w miejscowościach: Susz, Bronowo, Falknowo, Różanki, Redaki, Adamowo, Emilianowo, Różnowo.*
 - *Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.*
 - *Wspieranie budowy lub remontów bezodpływowych zbiorników na ścieki.*
- 1.1.2. *Rozwój infrastruktury wodociągowej, w tym:*
 - *Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody w Suszu, Januszewie, Jawtach Małych, Redakach, Lubnowach Wielkich i Dolinie poprzez ich rozbudowę, przebudowę lub modernizację.*
 - *Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.*

Na etapie realizacji poszczególnych inwestycji może wystąpić ryzyko przedostania się zanieczyszczeń do wód gruntowych (np. awarie sprzętu budowlanego, wycieki paliw). Ich oddziaływanie może być toksyczne w stosunku do organizmów żywych. Ograniczaniu tego ryzyka sprzyjać będzie nadzór nad sprawnością sprzętu budowlanego oraz zabezpieczenia gruntów, zgodnie z praktyką budowlaną.

Realizacja większości zadań inwestycyjnych (por. tabela poniżej) przewidzianych w projekcie Strategii, pod warunkiem przestrzegania przepisów prawa ochrony środowiska i prawa wodnego, będzie oddziaływać pośrednio na stan wód. Będzie to oddziaływanie pozytywne – zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, w tym wprowadzanych do wód powierzchniowych i gruntowych.

Z uwagi na charakter planowanych działań oraz rozwiązania zakładane chroniące środowisko, w tym gruntowo-wodne, stwierdza się, że realizacja projektu Strategii **nie spowoduje ryzyka dla osiągnięcia celów środowiskowych określonych dla Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP)** – zlewnie zidentyfikowano w rozdz. 4.1.5 niniejszej Prognozy.

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na wody. Prawidłowa, zgodna z przepisami prawa realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym i strategicznym przysłuży się zachowaniu walorów i jakości wód.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozdz. 6.1.):

Tab. 15 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na wody

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.6 POWIETRZE I KLIMAT

W założeniach Strategii wskazuje się kierunek działań odnoszący się wprost do poprawy jakości powietrza atmosferycznego – 4.4.1.: Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego. Ponadto pośrednio realizacja zadań w zakresie i rozwoju sieci kanalizacyjnych, wodociągowych oraz alternatywnych źródeł energii również przyczyni się do poprawy jakości powietrza oraz ograniczaniu zmian klimatu. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii jest zgodne z ogólnopolskimi i unijnymi trendami przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i przyczyni się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego. Przyczyni się to także do ograniczania zmian klimatycznych – źródła niskoemisyjne lub bezemisyjne powodują spadek ilości emisji gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla do atmosfery (które uwalniane są w wyniku spalania źródeł konwencjonalnych, np. węgla). W tym kontekście szczególnie istotny jest rozwój wolnostojących instalacji fotowoltaicznych w kolejnych latach. Ograniczaniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery służyć będą także nowe technologie (np. wodorowe) i standardy produkcji (w tym biometanu, pelletu).

Pośrednio do poprawy stanu powietrza przyczyni się modernizacja, przebudowy i remonty dróg oraz rozwój alternatywnych źródeł transportu (rozwój infrastruktury rowerowej, budowa infrastruktury do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych).

W odniesieniu do działań związanych z rozwojem gospodarki mieszkaniowo-usługowej oraz rekreacyjno-sportowej, mając na uwadze skalę istniejącej i planowanej zabudowy oraz zakładając zwiększenie wykorzystania niskoemisyjnych systemów ogrzewania budynków oraz rozwoju alternatywnych źródeł energii zagrożenie pogorszenia jakości powietrza należy uznać za niewielkie. Niewielkie oddziaływanie negatywne może być tymczasowe (chwilowe) i krótkotrwałe – w sytuacjach zwiększonego zapotrzebowania na ciepło w obiektach ogrzewanych indywidualnie (zjawisko niskiej emisji).

Przewiduje się, iż pewne negatywne oddziaływania wystąpią na etapie budowlanym niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych. Będą się one wiązać z emisją zanieczyszczeń od maszyn budowlanych i środków transportu (tlenki azotu, benzen, tlenek węgla, węglowodory alifatyczne i aromatyczne) oraz pyleniem gruntu (na powierzchniach nieutwardzanych). Oddziaływanie to będzie ograniczone przestrzenne i krótkotrwałe. Nie przewiduje się także aby były to oddziaływania znaczące, ze względu na przewidywany stosunkowo niewielki zakres prac jednorazowych (prace rozłożone w czasie i dotyczą wielu obiektów i urządzeń).

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały znaczącego wpływu na powietrze i klimat. Przeciwnie, edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy przyczynić się może do poprawy jakości powietrza atmosferycznego i jakości życia.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 16 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na powietrze i klimat

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.7 POWIERZCHNIA ZIEMI

Realizacja niektórych zadań inwestycyjnych przewidzianych w projekcie Strategii skutkować będzie **przekształceniami w przypowierzchniowej warstwie litosfery**, związanymi z niezbędnymi robotami ziemnymi, jakie należy wykonać przed posadowieniami obiektów i urządzeń. Ze względu na charakter ustaleń **nie przewiduje się, aby były to przekształcenia znaczące**. Budowa budynków, obiektów towarzyszących oraz dróg i innych obiektów powierzchniowych, punktowych i liniowych spowoduje lub może spowodować:

- konieczność niwelacji terenowych, szczególnie dla obiektów lokalizowanych na terenach o bardziej urozmaiconej rzeźbie terenu, dla ciągów komunikacyjnych oraz dla obiektów o większych powierzchniach;

- wymianę gruntów słabonośnych lub nienośnych na grunty nośne w przypadku ewentualnej realizacji inwestycji w obrębie gruntów pochodzenia organogenicznego;
- budowę fundamentów pod budynki i związaną z tym konieczność wykopów ziemi;
- budowę umocnień i nasypów na terenach, gdzie spadki terenu wymagają zastosowania odpowiednich rozwiązań technologicznych przy budowie obiektów powierzchniowych i liniowych;
- degradację warunków glebowych na terenach zajętych przez zagospodarowanie.

Oddziaływanie na powierzchnię ziemi zachodzić będzie także w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych

- rozjeżdżanie terenu. Nie będzie to oddziaływanie znaczące z uwagi na przewidywany stosunkowo niewielki rozmiar prac budowlanych.

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały znaczącego wpływu na powierzchnię ziemi.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 17 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na powierzchnię ziemi

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.8 KRAJOBRAZ

Obszar Gminy nie jest szczególnie urozmaicony. Rzeźba terenu ukształtowana została przede wszystkim przez ostatnie zlodowacenie plejstoceni (bałtyckie), przy czym znaczna część form glacialnych została zatarta i zdenudowana na skutek czynników zewnętrznych. Gmina położona jest na terenie moreny dennej oraz równiny sandrowej, wraz z płytko wciętymi dolinami rzeczny. W związku z powyższym Gminę cechuje zazwyczaj płaskie lub lekko faliste ukształtowanie terenu. Najwyższe walory krajobrazowe w skali Gminy stanowią zwarte przestrzenie leśne, będące częścią tzw. lasów ławskich, w pobliżu których znajduje się cenne przyrodniczo jez. Gaudy. Walory krajobrazowe regionu podwyższają także główne rzeki przepływające przez teren Gminy tzn. Liwa, Stara Liwa oraz pozostałości form glacialnych o nieco wyższych nachyleniach (stoki kemów, ozów, lokalnych pagórków i wzniesień).

Projekt Strategii uwzględnia ochronę walorów krajobrazowych, w związku z położeniem Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Ławskiego – część A i B oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy (woj. warmińsko-mazurskie).

Istotnym czynnikiem ochrony zasobów krajobrazowych obszaru jest kształtowanie zainwestowania zgodnie z zasadą szeroko pojętego ładu przestrzennego. W kontekście ochrony walorów krajobrazowych rozwój gminy i budowa obiektów pod różne funkcje użytkowe powinno uwzględniać:

- wymogi i standardy architektoniczne;
- uwarunkowania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych;
- walory ekonomiczne przestrzeni;
- potrzeby interesu publicznego;
- potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej;
- rozwój zrównoważony, który powinien być podstawą postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy.

Zgodnie z zapisami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Celem głównym polityki przestrzennej jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności

w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu”.

Jednym z wyodrębnionych celów szczegółowych polityki przestrzennej niniejszego dokumentu jest: „Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, stanowiące istotny element polityki rozwoju województwa”.

Oddziaływanie przyjętych rozwiązań w projekcie Strategii na krajobraz w aspekcie środowiskowym opiera się na ocenie stopnia naturalności krajobrazu, jego struktury i zniekształceń. Krajobraz ulega przemianom pod wpływem naturalnych procesów zachodzących w środowisku biotycznym i abiotycznym oraz oddziaływań antropogenicznych. Działalność człowieka jest głównym czynnikiem, który ingeruje w struktury przyrodnicze, a więc i krajobraz. Realizacja analizowanego dokumentu doprowadzi przede wszystkim do zachowania obecnych walorów krajobrazowych oraz na niewielkich obszarach w skali gminy do wytworzenia krajobrazu zurbanizowanego z obiektami mieszkaniowymi związanymi z infrastrukturą techniczną i drogową. **Zakłada się, że działania przewidziane w projekcie Strategii nie będą miały negatywnego wpływu na walory krajobrazowe gminy Susz na etapie funkcjonowania.** Wystąpi natomiast **pozytywny wpływ na warunki krajobrazowo-estetyczne w zakresie inwestycji modernizacyjnych** – poprawie ulegnie stan wizualny obiektów prywatnych, terenów użyteczności publicznej oraz zagospodarowania rekreacyjno-sportowego.

Pozytywny wpływ na walory krajobrazowe Gminy będą miały również zadania poprawiające jakość przestrzeni publicznej. Wśród kierunków działań oraz samych działań projekt Strategii zakłada m.in. tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i „zielono-niebieskiej” infrastruktury, a także poprawę jakości przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej.

Pewne, negatywne i czasowe oddziaływania na krajobraz mogą wystąpić w fazie budowlanej przedsięwzięć inwestycyjnych, gdzie wystąpi ograniczone czasowo i przestrzennie pogorszenie warunków estetycznych. Z uwagi na charakter prac nie przewiduje się, aby były to oddziaływania znaczące.

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na krajobraz. Przeciwnie, realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym przysłuży się zachowaniu i uporządkowaniu ładu przestrzennego w gminie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 18 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na krajobraz

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z poprawą potencjału rekreacyjnego i bazy materialnej turystyki												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.9 ZASOBY NATURALNE

Na obecnym etapie planistycznym nie przewiduje się, aby realizacja działań przewidzianych w projekcie Strategii miała wpłynąć negatywnie na zasoby naturalne gminy Susz. Przeciwnie, **ustalenia projektu będą pozytywnie oddziaływać na zasoby naturalne** – m.in. zwiększenie lesistości, poprawa gospodarowania zasobami wód deszczowych, zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza, co wpłynie korzystnie na pozostałe komponenty środowiska przyrodniczego, w tym również na stan zdrowotny lasów, zachowanie walorów krajobrazowych i wodnych (por. wcześniejsze podrozdziały).

W związku z powyższym należy uznać, iż realizacja ustaleń projektu Strategii, w tym przyjętych kierunków działań **nie powinna przyczynić się do znaczącego oddziaływania na zasoby glebowe, leśne, wodne, surowcowe oraz walory krajobrazowe gminy Susz.**

Z uwagi na kierunkowy charakter ustaleń projektu SRG, na obecnym etapie nie jest możliwe określenie czy realizacja niektórych działań inwestycyjnych będzie wymagała przeznaczenia części gruntów leśnych na

nieleśne lub rolnych na nierolne. Podkreśla się, że obowiązuje ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Zgody na odrolnienie wymagają gleby zaliczane do klasy bonitacyjnej I, II lub III. Natomiast odlesienia dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody marszałka województwa, wyrażonej po uzyskaniu opinii izby rolniczej. Nie mniej, z uwagi na to, że większość zadań inwestycyjnych będzie dotyczyć terenów już zainwestowanych, nie przewiduje się znaczącego zmniejszenia zasobów glebowych i leśnych.

Działania „miękkie” i nie inwestycyjne nie będą miały znacząco negatywnego wpływu na zasoby naturalne. Przeciwnie, realizacja działań związanych z planowaniem przestrzennym przysłuży się zachowaniu i uporządkowaniu zasobów naturalnych w gminie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 19 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na zasoby naturalne

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne.

6.10 ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Na obszarze gminy Susz występują liczne zabytki architektury i budownictwa (zabytki nieruchome, stanowiska archeologiczne). Realizacja ustaleń Strategii **nie wpłynie negatywnie na zabytki** znajdujące się, gdyż w projektowanym dokumencie znajdują się zapisy o ochronie ww. obiektów – działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego.

W wyniku realizacji zadań inwestycyjnych zwiększy się zasobność gminy Susz w zakresie dóbr materialnych. Nastąpi realizacja obiektów i niezbędnej infrastruktury, poprawi się stan budynków i obiektów oraz wprowadzone zostaną nowoczesne technologie.

Poniżej przedstawiono identyfikację znaczących oddziaływań (w tym oddziaływań: bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych), z zastosowaniem dokonanego pogrupowania i uszeregowania poszczególnych działań (rozd. 6.1.):

Tab. 20 Identyfikacja przewidywanych znaczących oddziaływań na zabytki i dobra materialne

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z poprawą stanu i dostępności infrastruktury technicznej												
działania związane z bezpieczeństwem, poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowo-usługowego												
działania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i powiązań komunikacyjnych												

GRUPA DZIAŁAŃ	Pozytywne	Negatywne	Obojętne	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Średnioterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
działania związane z zachowaniem i ochroną środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym												
działania związane z poprawą jakości powietrza												
działania związane z ochroną zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego												
działania związane z organizacją, zarządzaniem i wdrażaniem „dobrych praktyk”												
działania związane z rozwojem sektora rolno-spożywczego												
działania związane z promocją gminy oraz postaw prospołecznych i prorozwojowych												
Działania związane z edukacją												
Działania związane z planowaniem przestrzennym i strategicznym												

Materiał źródłowy: opracowanie własne

7 STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Działania przewidziane w projekcie Strategii dotyczyć będą całej gminy Susz w jej granicach administracyjnych. Stan poszczególnych komponentów środowiska w Gminie scharakteryzowano w rozdziale 4.

Zakładając, iż przedsięwzięcia inwestycyjne będą spełniały wymagania przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody i przepisów towarzyszących, można stwierdzić, iż w większości będą pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska, będą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków i jakości życia ludzi. Działania te pozwolą osiągnąć długofalowe korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, prowadzące w efekcie do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska.

W związku z tym, że zadania „miękkie” i nie inwestycyjne związane są z działaniami edukacyjnymi, informacyjnym i promocyjnymi lub organizacją, zarządzaniem oraz planowaniem, na etapie realizacji poszczególnych zadań „miękkich” i nie inwestycyjnych wyklucza się ryzyko negatywnego oddziaływania na środowisko.

8 ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Z uwagi na ogólny charakter działań proponowanych w projekcie Strategii, a tym samym braku możliwości zaistnienia działań mogących znacząco negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze, nie zachodzi konieczność kompensacji przyrodniczej. Kompensację przyrodniczą należy stosować wówczas, gdy w wyniku realizacji inwestycji może nastąpić szkoda w środowisku, w sposób szczególny dotyczy to ewentualnych szkód wyrządzonych na obszarach chronionych Natura 2000, a takowe nie zaistnieją na obecnym etapie planistycznym.

Projekt SRG zawiera ustalenia uwzględniające zasady i standardy zrównoważonego rozwoju. Nie mniej w celu eliminacji lub ograniczenia ewentualnych negatywnych skutków realizacji ustaleń projektu Strategii, požądane jest m.in.:

– na etapie budowy przedsięwzięć inwestycyjnych:

- utrzymanie nadzoru merytorycznego nad prawidłową realizacją postanowień zawartych w projekcie dokumentu,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z zasadami ochrony środowiska (przestrzeganie przepisów odrębnych, w tym dotyczących procedury ośd dla inwestycji),
- kontrola sposobu wykonania inwestycji,
- nadzór sprawności technicznej sprzętu budowlanego, w kontekście ewentualnych zagrożeń awaryjną,
- kontrola sposobu wywożenia i unieszkodliwiania odpadów powstałych w trakcie realizacji inwestycji,
- maksymalne zachowanie istniejących terenów zieleni, w tym zadrzewień i krzewów oraz pojedynczych drzew,
- przestrzeganie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, w tym prowadzenie prac modernizacyjnych z wykorzystaniem inwentaryzacji przyrodniczych oraz poza okresem lęgowym ptaków,
- ograniczenie do niezbędnego minimum trwałych przekształceń ziemi,
- zabezpieczenie wód przed zanieczyszczeniami,
- ochrona istniejących zabytków oraz obiektów dziedzictwa kulturowego,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla walorów krajobrazowych;

– na etapie eksploatacji przedsięwzięć inwestycyjnych oraz realizacji przedsięwzięć nie inwestycyjnych:

- bieżący monitoring efektów działań związanych z projektem SRG oraz przygotowywanie raportów cyklicznych,
- kontrola i ocena sposobu wykonania inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem spełnienia wymogów wynikających z ustaleń projektów budowlanych,
- działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa, poprzez podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego użytkowania energii, ochrony środowiska, w tym powietrza;

– w fazie po realizacyjnej przedsięwzięć inwestycyjnych i nie inwestycyjnych:

- przeprowadzenie ewaluacji końcowej projektu oraz ewentualne wnioski i rekomendacje dla dalszych działań w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju,
- działania informacyjno-edukacyjne nt. osiągniętych efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych.

9 ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Nie proponuje się rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Strategii, ze względu na następujące aspekty:

- przyjęte w dokumencie rozwiązania są zgodne z uwarunkowaniami i predyspozycjami obszaru, w tym także z celami ochrony środowiska i kierunkami polityki zrównoważonej określonymi w dokumentach wyższego szczebla,
- dokument uwzględnia uwarunkowania środowiska, potrzebę ochrony istniejących struktur przyrodniczych, a także uwzględnia konieczność zapewnienia właściwych warunków życia mieszkańców,
- realizacja projektu Strategii nie wpłynie negatywnie na formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000, w związku z czym nie zachodzi konieczność przedstawiania rozwiązań alternatywnych,
- dokument właściwie uwzględnia potrzebę racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- nie napotkano luk we współczesnej wiedzy oraz w sposobie zapisów i rozstrzygnięć projektowanego dokumentu,
- analizowany projekt dokumentu posiada charakter strategiczny o stosunkowo dużym poziomie ogólności (cecha typowa dla tego typu opracowań); proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach projektu Strategii mają w przewadze pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma formalnego i ekologicznego uzasadnienia; ponadto stopień ogólności uniemożliwia precyzyjne określenie działań alternatywnych dla wskazanych zadań.

10 PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Analizy skutków realizacji projektowanego dokumentu polegać będzie na przeprowadzeniu procesów monitoringu i ewaluacji.

Monitoring i ewaluacja to dwa niezależne procesy, choć pozostające ze sobą w ścisłym związku. Wprowadzenie obowiązkowego badania bieżącego (monitoring) i oceny końcowej rezultatów (ewaluacja) wdrażania Strategii Rozwoju jest warunkiem koniecznym do tego, aby mógł on być realizowany w sposób konsekwentny, zgodnie z przyjętymi założeniami. Będą to procesy niezbędne dla śledzenia postępów we wdrażaniu i osiąganiu celów w zakresie prowadzenia polityki rozwoju, a także ochrony środowiska. Będą one także konieczne do podjęcia działań dotyczących dalszej przyszłości gminy, a następnie zostaną wykorzystane w procesie sporządzania aktualizacji dokumentu. Wskazane jest, aby aktualizacja Strategii nastąpiła przed końcem okresu jej obowiązywania.

Monitoring obejmować będzie bieżące gromadzenie danych oraz analizowanie przebiegu realizacji działań i zadań przewidzianych w Strategii, z jednoczesną możliwością podjęcia ewentualnych przedsięwzięć korygujących. Wskazana jest koordynacja realizacji przyjętych założeń poprzez monitorowanie efektywności działań. Monitorowanie wdrażania założeń Strategii przyczyni się do:

- określenia stopnia realizacji przyjętych działań,
- określenia stopnia wykonania założonych celów,
- oceny poziomu rozbieżności między stanem założonym a stanem wykonania założeń Strategii,
- rozpoznania przyczyn zaistniałych rozbieżności,
- stworzenia obszernej bazy zawierającej informację o środowisku i jego ochronie na terenie gminy,
- skutecznego planowania i programowania w odniesieniu do obszaru ochrony środowiska,
- określenia skuteczności podejmowanych działań.

Ewaluacja obejmować będzie zebranie informacji, z wykorzystaniem danych gromadzonych w trakcie monitoringu, które umożliwią końcową ocenę oraz weryfikację procesu wdrażania Strategii. Tym samym zmierzone i ocenione zostaną efekty założone do osiągnięcia – poszczególne cele szczegółowe i przypisane im zadania. Rezultaty powinny być wyrażone zarówno w postaci ilościowej (wskaźniki), jak i jakościowej (rezultaty „miękkie”). Wyniki przeprowadzonej oceny stanowiąc będą bazę dla aktualizacji Strategii.

Zagadnieniu monitoringowi i ewaluacji poświęcono osobny rozdział w projektowanej Strategii – rozdz. 7.2.

11 INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Przewidziane w projekcie Strategii działania mają wydźwięk lokalny, ograniczony do terenu gminy Susz. Nie przewiduje się przedsięwzięć wykraczających poza obszar administracyjny gminy. Sam obszar położony jest w północnej części kraju w oddaleniu ok. 60 km (w linii prostej) od granic administracyjnych Polski, w związku z czym, biorąc pod uwagę charakter planowanych działań, **nie wystąpi oddziaływanie transgraniczne.**

12 INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii uwzględnia wytyczne określone w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zastosowano przede wszystkim:

- metodę oceny realizacji celów i działań przewidzianych w Strategii, opartą na analizie zgodności treści dokumentu z kryteriami zawartymi w obowiązujących międzynarodowych i krajowych dokumentach oraz przepisach, aby stwierdzić komplementarność dokumentu z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- metodę macierzy interakcji, opartą o analizę wpływu przewidzianych w Strategii działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych na poszczególne komponenty środowiska, z uwzględnieniem współzależności między nimi.

Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko, w celu charakterystyki terenu, zasobów środowiska, funkcjonowania ochrony przyrody oraz oceny stanu przekształceń środowiska, wykorzystano m.in.:

- dokumenty strategiczne i planistyczne szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego,
- materiały i publikacje z dziedziny ochrony środowiska,
- materiały kartograficzne,
- akty prawne, obowiązujące na chwilę opracowania prognozy.

Na każdym etapie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko posługiwano się literaturą branżową i naukową, publikacjami i dokumentami krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi, aktami prawa powszechnego i miejscowego oraz oficjalnymi witrynami internetowymi związanymi z ochroną środowiska, planowaniem strategicznym oraz rozwojem zrównoważonym.

Spis wybranych materiałów wyjściowych:

Akty prawne:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.Dz.U.2024 poz. 609 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1688).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j.Dz.U.2023 poz. 1094 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j.Dz.U.2014 poz. 112).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U.2022 poz. 2380).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U.2014 poz.1408).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U.2014 poz.1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U.2002 nr 155 poz. 1298).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2739).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz.U.2019 poz. 1839 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j.Dz.U.2024 poz. 266).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j.Dz.U.2023 poz. 1587 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j.Dz.U.2023 poz. 1336 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j.Dz.U.2023 poz. 1478 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j.Dz.U.2022 poz. 840 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.Dz.U.2024 poz. 54).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j.Dz.U.2024 poz. 530).
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j.Dz.U.2024 poz. 82).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j.Dz.U.2024 poz. 725).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j.Dz.U.2023 poz. 633 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j.Dz.U.2024 poz. 278).

Dokumenty i publikacje:

- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych, 2023.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami LDWN i LN - w zakresie dróg wojewódzkich, 2018.
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na 31. XII. 2022 r., 2023, PIG, Warszawa.
- Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, 2017, PIG, Warszawa.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, 2018.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, 2022, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030, 2020.
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r., 2021, Rada Ministrów, Warszawa.
- Raport o stanie gminy Susz za 2022 rok, 2023.
- Raport o stanie środowiska w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku, 2020.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim, raport wojewódzki za rok 2023, 2024, GIOŚ.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego. Warmińsko-Mazurskie 2030, 2020.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Susz, 2012.

Witryny internetowe:

- <http://crfop.gdos.gov.pl>.
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>.
- <http://www.gdos.gov.pl>.
- <http://www.geoportal.gov.pl>.
- <http://www.gios.gov.pl>
- <http://www.imgw.pl>.
- <http://www.kzgw.gov.pl>.
- <http://www.mir.gov.pl>.
- <http://www.mos.gov.pl>.
- <http://www.pgi.gov.pl>.
- <http://www.psh.gov.pl>.
- <http://www.stat.gov.pl>.
- <http://www.susza.iung.pulawy.pl>.
- <https://warminskomazurskie.e-mapa.net/>

ZAŁĄCZNIK – OŚWIADCZENIE O SPEŁNIANIU WYMAGAŃ

Oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

A handwritten signature in blue ink, reading "Lukasz Kowalski", written over a horizontal dotted line.

mgr Łukasz Kowalski – kierownik zespołu